

Жанкѳозла чакѳгъанда

Кѳалкѳый эди узакѳда жулдуз

АРИУ КЮН

Кюн тѳгюлдю, сау аламны толтура,
Сагѳышларым, кюн тууушда олтура,
Кѳарайдыла кюнлюмню чакѳгъанына,
Кюмюш чыкѳны гюлледен акѳгъанына.

Жыр, тагѳылып ариу тангны кѳойнунда,
Айтылады Юрдю сууну бойнунда,
Ариу хапар кибик, алай – кѳанатлы!
Аны элтип барады тауда атлы.

Тас болдула даула, ауур соруула
Неда башха айтылмагъан кѳоркѳуула –
Бата баргъан кюннге кѳарап турабыз,
Аны жюрекlege батхан сунабыз.

«Бу ариу кюн оюлмаз, – дедим, – кѳалам,
Шагъат болуп тургъанлай саулай алам,
Бу ариу кюн аман ишле болмазла –
Энтта чыгъарбыз, жаным, келлик жазгъа».

КѳАДАР

Кѳзюме ачыкѳ туруп,
Кѳарайды кѳадар.
Мен а, ол кѳаршы сунуп,
Излейме мадар.

Алдаргъа мурат этип,
Андан жашырын,
Узакѳда кѳоюп, кетип,
Сени ашырдым.

Аллахха да, анга да
Энди кѳпдю дау –
Жартылай кѳалгъан затха
Табылыр сылтау.

Эс жеталмагъан жерни
Тѳр этген сезим,
Жууукъ этмеген сени –
Терс эдим кесим.

Жарыта да, къарала,
Сюелди къадар,
Бу дуния арада
Жокъ анга мадар.

Тюшюне да, тюйюле,
Алдана, келдик,
Алай, жашаргъа сие,
Насыплы эдик.

НАСЫП

Къууанчны жашырын къанаты
Ауана болгъанда бетинге,
«Бу насыпды!» – дединг да, атын
Эштдирдинг къайгъылы желлеге...

Терезе къакъдыла да, ала,
Къанатлы этдиле насыпны.
Ол, учуп, бийикге чыкыгъанда,
Кюйдюрюр деп, анга жарсыдым...

Сѳзлеринг ариуданмы сени? -
Сабырлыкъ келтире къарамынг,
Тынчайтып къарангы кечени,
Селейтип эрттеги жарамы.

Къууанчны ажашхан къанаты
Кѳрюне тургъанда бетингде,
Сен къатлайса: «Насып!» - деп атын,
Жанымы Гаршлагъа жетдире.

КЕЧЕДЕ

Къоркъуу эм насып алышына,
Тюберге къоркъуп сагъышыма,
Шош къарайма къара кечеге,
Хар нени да суйюп кечерге.

Ма, къалкъыйды узакъда жулдуз,
Къайгъы дегенни эте учуз.
Къадары уа жангыз адамны –
Туурасында уллу аламны.

Шош къарайды бийикледен тау,
Аны жаба, къона къара ау.
Ол туманмы болур? Неда чарс?
Анда учуп баргъан атлы – тас.

Тюберге къоркъуп сагъышыма –
Эрттеден келген танышыма,
Олтурама. Терезе – ачыкъ.
Алай...
Кетмейди къайгъым къачып.

БАРЫ ДА – ЖАНГЫ

Жауун тамчы айтды аны:
«Жуууп кетсем, не да – жангы:
Шыбырдауу тереклени,
Шууулдауу череклени,
Кюнлюм бетни акъ гюллери,
Тёппеледе кюн кюлгени,
Къыланчлары тау жолланы
Теренлери тар къолланы,
Жазгъанлары къаламланы,
Сагъышлары адамланы,
Сюйгенлени айтханлары,
Кетгенлени къайтханлары,
Чыкъны чапракъгъа жатханы,
Кюнню кёк таугъа батханы...»

Алам сёзю – жауун тилде,
Жюрек, жан да аны биле.
Жауун жауду – жылы, жарыкъ,
Жолгъа чыкъсын узакъ барлыкъ:
Дунияда не да – жангы,
Къууанч эте, барыр жаны.
Анга ариу алгъыш керек,
Эрттенли къагъады терек
Терезени жарыкъ кёзюн,
Айтыгъыз деп ариу сёзюн.

Атам, анга алгъыш эте,
Эшиклени ачып кенгнге,
Олтурады, босагъада,
Китап алып къолларына.
Жарыкъды аны къарамы,
Татлыды айтхан саламы.
Къууатлы этер бу жауун
Аны арбазын эм бауун,
Жууар жолланы эм тикни,
Ол суйген агъач шинтикни...

ЖОЛ

Къая ичлеринде жол
Тар эм тик болур.
Алай а барады ол...
«Бир кесек солу!»

Тёппе таба элтирик
Жол алай къыйын! –
Тешик къаяда кибик,
Сан эм жан къыйып.

Сыйрат кёпюр. Атламынг
Къайгъылы алай –
Сени тыйды да таргъа
Къадарынг, сайлай.

Ёседиле бийикде
Къаяда гюлле.
Ала бери келликге
Турдула кюе.

Чууакъ кёкню къанатын
Ийилте жерге,
Умут элтген атлыны
Чакъыра ёрге,

Ала бир кёп къазауат
Этдиле тауда,
Чагъар ючюн, къызарып,
Бу сууукъ къарда.

Бийиклеге элтген жол
Ныхытлы болур.

Алай а барады ол...
Умуту толур.

ЖЫРЫМЫ КЪАТЛАЙ

Кѳрпе тон тигалмадым,
Санга атап, мен.
Къадаргъа ийнанмадым,
Менисе деп сен.

«Тие эсе кюн, – дедим, –
Бир зат ючюннге...»
Мен алай келе эдим,
Жана, ёчюле.

Бийикден къарайдыла
Бир – кюн, бир а – ай.
Къадалып марайдыла –
Этсинле мадар.

Жюрегим солур кибик,
Къууандырсынла.
Ачысын а унутуп,
Ийнандырсынла

Насыбым барлыгъыны
Кертилигине.
Келди аны танырым,
Сен келгенинде.

Кийирип тюшлеринге,
Къоюп кетсинле,
Мен ары тюшгеними
Къадар этсинле.

Мен къалай суйгеними
Айтсынла санга,
Не кюйле этгеними,
Атынгы сала.

Ачылса Тейри эшик,
Ары атлайыкъ,
Кечигип къала эдик,
Женгил болайыкъ...

Кѳрпе тон тигалмадым,
Жазмадым дууа –
Мен анга ийнанмадым,
Аны бош суна.

Бош суюдјом, ариу суюдјом,
Къарай аллынга.
Сен болдунг, уллу кюнлей,
Дарман жаныма.

АРЫ ЖАНЫНА

Кѳк бла бирикген таулары
Ары жанына кјон аугъаны
Ариу эди ингир алада.
Энди аны жоллары къайда?

Бир кѳп атлы кетдиле ары,
Учуп-учуп ауушну, тарны,
Узакъ булутлагъа жол сала,
Жерде эсгериулері къала.

Къанат алып, кетдиле алай –
Иги хапар айта баргъанлай...
Ала акъ атлыла эдиле.
Чууакъ кѳкде шош эридиле.

ШОШЛУКЪДА

Санай турады уку
Кече шошлукъда.
Узакъ кетгенди жукъу,
Желге къошула.

Нѳгер бола чарслада
Баргъан сагъышха.
Сейир эди: тасхамы
Салып алгъышха,

Айта эди узакъда
Тјюзлюк ѳтјорјок,
Жјурегиме таш ата,
Сѳзју ѳлтјорјоп.

ЖЕЛ

Жоллагъа ие болуп,
Айланады жел:
Айтханы – толуп-толуп...
Сагъайгъанды эл.

Жел, жауун да тѳойгенни
Мадары – аздан...
Тас этгенди сѳуйгенин
Бу ариу жазда.

Ангылай эди жауун
Кѳуйгенин желни:
Ол айта эди дауун,
Къарата элни.

Жарасын байлай аны,
Жауарыкъды къар:
«Тауланы ары жаны
Тасхалыды, бар!»

Бийикден энип келди
Жумушакъ туман.
Арытханды ол желни,
Этдире тырман.

«Насыпсыз, жарлы да бар!» –
Деп къатлайды ол.
Туманнга кирип, бата,
Шош жатады жол.

КѳЗБАУ

Кѳзбау сѳзле – хауада
Назы илляула кибик.
Айтылдыла саугъагъа,
Бийик боккала кийип.

Кѳзюм кюлюп, къарайма –
Жим-жылтырай, тагъылып.
Мен жууукъгъа барама,
Къалмаз ючюн абынып.

Сейир этип жашайма
Къор-садагъа адамгъа, –
Ол къадарны жасайды,
Тюшюнмейин баямгъа.

«Кёзбау сёзле – гюллеча,
Хуерилип къалырла...» –
Ала, манга кюлгенча,
Тынчлыгъымы алдыла...

Байрам кибик, ариула –
Ариу айтылгъан сёзле.
Бирле тели болурла,
Юйренмей, билмей тёзе.

АНЫ ЮЧЮН

1.
Сени кёрмезге
Жокъ эди кючюм.
Насып излерге
Чыкыгъаным ючюм,
Айып да этип,
Къарады кече,
Мен алгъа кетип,
Ызымдан кече.

Айгъа айтыргъа
Тиллене эдим.
Сен къайытыргъа
Деп, келе эдим.
Элтип, саугъагъа
Берейим дедим –
Жюрек байларгъа
Жыр этген эдим....

2.
Узакъ тикледе
Атлагъан айны
Сюйюп иймезге
Юсюне жарны,
Сени юсюнгден
Айтайым хапар.
(Жана, ёчюле,
Ол аны алдар.)

Жомакъ айтайым,
Атынгы салып –
Санга къайтайым,
Кѳп излеп, арып...
Тансыкълыгъымы
Ёлчеми жокъдан,
Бардым, танг чыгъы
Жаннганда окъа...

ЭСГЕРИУЛЕ

Жолум кибик, эсгериулерим
Къыланч да, тайкъы да болдула.
Аланы биргеме элтгеним –
Бир уллу насыпча къолумда.

Ала жокъда, мени нем да аз,
Жюрегим да ортада къалып,
Болмай танг, не жауун, не аяз –
Дунияны эригиу алып.

Ала барда – сени кѳзлеринг
Кюледиле, кѳзюме къарай,
Санга тансыкъ болуп, тѳзгеним
Бюгюн-бюгече мени марай.

Эсгериуле – мени байлыгъым.
Кюн болуп, жылытдыла мени.
Келеди узакъгъа барлыгъым,
Атынгы айта-айта сени.

Тайкъы да, къыланч да болсунла.
Ала – мени бек сыйлы затым.
Ала барда, насыпны сынай,
Барама мен, атынгы айтып.

ЁРТЕН

Жашил сыртны къаралтып
Барады ёртен –
Гюлмендисин хаух атып,
Баргъанча ёрге,
Аякъ тюплери кюе,
Насыбы къачхан.

Ол биле эди сѳое.
Жазыуу – башха.

Кѳое тургъан жашил сырт –
Аны жюреги.
Насып да, кѳууанч да – кѳыт.
Кѳайда сѳуйгени?

БОЛМАДЫ

Оноу-амал этерге
Жетиширча болмады –
Сен ашыкѳдынѳ кетерге.
Иги кѳууум толмады.

Армау болуп, сѳоелип
Кѳалгъанды жарлы жаным.
Келе эди кѳюери:
Бу ачыу тангын танып.

Солуу ала, узакѳ кѳюн
Тау башында тохтады.
«Кѳое эсенг, энди кѳюй!» –
Деп, жюрегин бошлады.

Оноу-амал этерге
Жетиширча болмады –
Сен ашыкѳдынѳ кетерге.
Мени бир зат кѳоймады.

Насып да аз кѳрюндю...
Жаным, нени да женгип:
«Мен хорларма ёлюмню!» –
Деп, нек турду да келип?!

ОЗГЪАН

Ийнаныууму озгъан
Бушууум болур –
Жанымы тонап, кѳозгъап
Бошады толу.

Сору этип, сорургъа
Жетишдирмеди.

Буруу этип, кѳорургѳа
Келишдирмеди.

Шум болѳъанды тѳгерек,
Кѳара азаплай,
Жанып бошарѳа керек
Умутум акѳлай.

Жиляйды да жюрегим,
Эмилик – аты.
Керти эди суюгеним.
Энди кюн батды.

ТЕНГ ТЮЙЮЛДЮ

Нени да керти мурдорун
Излейди адам.
Неге да тежейди орун.
Тюз болур, баям.

Жулдуз жыйын, бийик тау да,
Жерде адамла,
Ёлгенле, жаны саула да,
Ёмюр, кѳадама –

Бары да башха бетлиди,
Башха ниетли.
Жаратхан алай этди да,
Ташаѳа кетди.

Бирча туююл тау да, таш да,
Жанлы-жаныуар,
Бирча туююл кѳз да, кѳаш да,
Энчилиги бар.

Тенглик излеген сейирди
Уллу аламда:
Хар нени санап бергенди
Кѳадар адамѳа:

Насып тангны, тынч жолну да,
Сабыр кечени,
Бийик таулары, кѳолну да...
Сейир ёлчеми.

НАСЫП

Элия чакѳъан кибик,
Алай болду насыбым.
Сен келе эдинг кирип...
Кетерсе деп, жарсыдым.

Башы бар эсе жолну,
Ахыры да боллугъун
Сездим да, кѳлюм толду,
Санга тюбеп, жолугъуп.

Тас этерме деп, кѳркѳдум
Уллу кюнлей сѳзюнге.
Кѳууанчым кѳобуз сокъду,
Ай макъамын тѳздюре.

ЖАНГЫ

Жанынг ариулугъундан
Жарый эди жюрегим.
Санай келсем кѳыйырдан,
Энди келип сюерим
Тийген кюнню, эрттенни,
Минчакъ болгъан чыкъланы...
Дунияны кѳргеним –
Бары да – жангы, жангы.

Кюле эди кѳарамым, –
Ыразы дуниягъа.
Чууакъ кѳкге кѳарадым,
Анда – насыпха уя.
Андан кѳарайды кѳууанч,
Жанымы эркелете.
Анга сен да эшик ач,
Юйюнге жууукъ эте.

Кюмюш бетли чыпчыкълa
Учадыла таулада –
Ала ичдиле чыкълдан,
Тюше келип, танглада.
Алагъа ушай болур
Сюймекликни къланаты –
Жарыгъы топпа-толу,
Алай ариуду атынг!

ЖОЛУМ

Хар не жеринде къалыр –
Жер тепмез, кюн тутулмаз,
Жолуму сейир аллы –
Жел да, жауун да къуумаз.

Алай эди эрттеним:
Булут жапмаз чууагъым.
Бюгюн ачыу эттеним –
Ёчюлгенди чырагъым.

«Жер тепмеди», – деп, кѳлюм
Аны айтып турса да,
Келе келдим да, кѳрдюм:
Къула тюсю – мурсады!

Санга ушагъан адам
Манга ариу айтады
(Кирип тюшюме, баям,
Тангда артха къайтады):

«Жашау этерге келген
Бир кѳп затны сынайды...
Санга азап чекдирген
Жаным алай къыйнайды!

Ёмюрге деп, тюшмез къар.
Гюл чакъгъаны да – жангы.
Куртланы хорла да, бар.
Аллында – жазны тангы».

СЕН ДА, МЕН ДА

Кириши этген жаууннга
Ушады кѳлюм:
Келип, эски дауларын
Санады ёлюм.

Уллу айны толгъаны
Букъдурмаз ийне.
Сени манга къойгъанынг –
Кюйдюре, кюе.

Сен да, мен да ётюрюк
Айтыргъа уста.
Келди, байракъ кётюрюп,
Таукеллик – тасха.

Аман хапарны керти
Боллугъу – тура.
Мен жияуунгу этдим,
Ой, жанынг сауда!

«Ариу айтсам – гюл кибик!» –
Дединг да, кюлдюнг.
Жюрегинг а кюл эди –
Ол эртте кюйдю.

Сени, тас этип, тапмаз
Жюрегим тынчлыкъ,
Чырагъы ариу жанмаз,
Ачытыр кышы.

«Не татлы эдинг!» – дедим,
Кёзюнге къарай,
Жашарыкъ кюнлеринги
Къалгъанын санай.

ЭРТТЕНЛИК

– Таулагъа, юйгеча, кирип
Келген эрттенлик,
Таулу бёркню алчи кийип,
Неди этгенинг?

– Тойгъа чыгып, тепсерикди
Кюнню къанаты!
Желден эсе терк келликди
Бюгюн акъ атлы!

– Аны сакълап, жолда къалып
Къалды къарамым...

– Аны ат бойнуна алып,
Барлыкъды жаным.
Кийирип келир арбазгъа –
Андады насып...
Къарама къонагъым азгъа –

Алдады кърсы
Тийген кюнню, чууакъ кѳкню,
Учунган жанны...–
Алайды: насыбы кѳпню
Эрттени – жангы.

КЪУУ ТЕРЕКЛЕ

Жел, чапыракъ таууш этмей,
Биширмей кѳгет,
Этеклери жерге жетмей,
Башлары – кѳкге,
Къуу терекле турадыла.
Жашаусуз – ала.
Эсгериуле къууадыла –
Ах, чакъгъан тала!

Жол иссиде этмейдиле
Ала ауана.
Жокъ болуб`а кетмейдиле.
Сюелип къала.
Кѳк кенглени жарыкъ эте,
Тийген элия,
Сюймеклигинг ачы эди –
Къурмады уя!

Бар эсе да, жокъ эсе да
Насып деген зат,
Къуу тереклени кесгенди,
Чекдирип азап.
Къол узата, женг узата,
Элия – жууукъ.
Ариу чагъып, гюлле чача,
Къалдыла суууп.

ЭРТТЕН ЧЫКЪ

Жерден чыкъгъан кырдыкны
Бири – гюл, бири – мурса.
Барлыкъма эрттен чыкъны,
Къуруп кетмейин турса.

Минчакъ-минчакъ жылтырай,
Минг кѳз болуп кърарайды,
Сакъ аязда къалтырай,

Кюнню кѳзюн марайды.

Кюзгюмюдю, чыкѳмыды –
Сау дуния сыйыннган?
Неда минчакѳчыкѳмыды –
Уллу кѳкден кѳыйылгѳан?

Тейри жарыгѳы болуп,
Ууакѳ-ууакѳ кѳалтырай,
Жолумда топпа-толу,
Жата эди чыкѳ алай.

КЮНЮМ

Учуз сѳлешгенлени
Сѳзлерине тынгылай,
Кѳууанч бермей эштгеним,
Кюнюм кетеди алай.

Аны билмезден болсам,
Жарсымаз эдим артда –
Мен сансыз этип кѳойсам,
Кимге барсын сѳз айтхан?

Шагѳырей жаулукѳ этип.
Эрий тургѳан жюрегим,
Ары-бери да жетип,
Сюе эди сюймезин.

«Сатыугѳа береме!» – деп
Айталмаз эдим, баям.
Кѳрюп турсам да келип:
Гинасуу кибик – адам.

Амалгѳа-затха уста,
Тасхалары – гюняхлы,
Аманат этип, буза,
Анга кюле ууахты.

Кѳошдум алагѳа алдау,
Бразы болуп кесим.
Бир зат а этеди дау...
Ол менден эсе эсли.

СѳЗ

Неге керекди сѳзюм,
Кѳуллукъ этмесе жаннга,
Тынгылай эсенг, сюзюп,
Тюшюналмайын анга?

Сокѳур, накѳышха тийип,
Бармакѳларын ойнатды.
Аны оюму – бийик.
Ол аны сабыр айтды.

Тынгылады акѳыллы.
Тели уа уллу кюлдю –
Сокѳур кѳрген затланы
Ол кѳралмады толу.

Жашау дегенинг алай:
Сѳз да, сурат да тамам.
Ала бизге айтылѳан
Салам болурла, баям.

Керек тюйюлдю сѳзюм,
Кѳуллукъ этмесе жаннга.
Жанымдан юзюп бердим,
Сен да таян деп анга.

СЕЙИР ЭДИ

Кюмюш айлай – узакѳда
Сени барлыгѳынг.
Ушай эди хаух затха
Мени байлыгѳым.

Кѳол аяздан учуруп
Иерча тюйюл –
Келе эди учунуп...
Тохташыр, кюйюп.

Сору эди кѳарамы
Тангны чарсында,
Кѳарай эди кѳадалып,
Алданып кѳарсха.

Аллай байлыкѳъа ие
Болѳъаным – сейир.
Тура эдим таж кие,
Тохтатды Тейри.

«Насып деген таж тѳойюл», –
Деди да, кетди.
Аны ол сѳзю, тѳойюп,
Ажымлы этди.

Кеси ауушум, тарым,
Кеси жолларым...
Мен турур эдим барып,
Чакѳырсанг ары.

КѳПЮРЛЕНИ СУУ ЭЛТИП

Бирикдиреме десем,
Кѳпюрлени суу элтип.
Сени кѳрюрге келсем,
Сен да арсарлыкѳъ этип.

Кѳарай кетип аллыма,
Сакѳлагъандан эригип,
Ингир салкѳынлыгѳына
Мени аманат этип.

Юзюлмеген жууукѳлукѳъ
Байлай эди, балхамлай.
Башха затны унутуп,
Келе эдим мен алай...

Жашау деген – кенг арбаз.
Иги, аман да – тура.
Кѳадаргѳа ыразы – аз,
Кѳлкѳалды сѳз кѳп тууа.

Насыбы болѳъан аны
Букѳдурур теренинде...
Мени санга барѳъаным
Ушаймыды келгеннге?

КЪАРАМ

Кѳкге кѳтюрюлюп жюрегим,
Сени кѳрюрге суююп, келдим.
Чагъа эди балли терегим.
Кесим да бир насышлы эдим...

Бурулуп, мудах къарагъанда,
Жарыкъ кюннѳм жумулуп къалды.
Анга эртте эди батаргъа –
Къучагъы ариу эди тангны.

Сен айтмагъан башха хапарны
Айтадыла ариу кѳзлеринг, –
Къыйырында бараса жарны,
Сейир эди билип, тѳзгенинг.

Къарамынгы сер ауурлугъу
Тонай эди тангны къууанчын.
Келди бир узакъда турлугъум,
Болалмайын санга кѳз ачып.

Тюшлерим – саугъа кибик бир зат.
Къууандым, анда кѳрюп сени.
Алай...
«Ол къарамдан эт мени азат!», –
Деп, тынчайтмай турдум кечени.

Сени, мени да умутубуз,
Ушайдыла эки къанатха.
Ол мудах къарамны унутуп,
Юйреналмай къалдым жашаргъа.

СЕЙИР ЭТИП

Сейир этип, ангылайма:
Жолум эртте сайланып.
Билгич сѳзге тынгылайма,
Анда кесими танып.

«Жолунг, – дейди, – белгилиди.
Жазылып мангылайда...
Къадар дегенинг телиди –
Жан, жюрек да жокъ анда...»

Къайда, къалай, не этгенме?
Менми терсеме, къадармы? –
Айыралмайын кетгенме.
Билалмасам, жарармы?

Эрттен, ингир къууадыла
Бири бирин эрттеден.
Ма алагъа ушайдыла
Къадар бла жан деген.

«Бара эсенг, бар!» – деди да,
Тейри эшикле ачды.
Мен кесим шашхан эдим да,
Кюе, абына, къачдым.

Алай, къайры къачарыкъма,
Къайда бугъарыкъма мен? –
Билгичге барып, тарыкъмай,
Къыйынды манга кетген.

ТУУГЪАН КЮНЮНГДЕ

НАСЫП БЛА СЕН БИРГЕ

Сени туугъанынг манга
Къууанчха болгъан эди –
Ол чыгъа келген тангда
Насыбым туугъан эди.

Андан бери кѳп жылны
Келип турама дайым,
Бирде ныхытла тыя,
Бирде уа чагъа жайым.

Мен къарайма аллынга.
Насып да, сен да – бирге.
Келлигинге къууана,
Алгъыш айтама жерге:

Чагъа тургъан акъ тала,
Жол жингирикде гюлле,
Къуршоу болгъан акъ къая,
Кюнде жылтырай, кюле,

Къарайдыла жоллагъа,
Сени келтирлик – ала.
Кюн бугъуннган къоллагъа
Эрттен къучагъын жая.

СЮЙЮНЧЮЛЮК

Дуниягъа туугъанынг,
Суйюнчюлюкча, татлы.
Мен, ол затха къууанып,
Айтдым: «Не ариу атынг!»

Къарда чакъгъан жанкѳозгъа
Ушай эди кюлгенинг,
Бар къууанчланы озду
Сени манга келгенинг!

«Насып деген жулдузгъа
Сени кибик ие жокъ.
Таукел бол да, жол ызла –
Бери келтирликди ол!» –

Деп жырлай эди эрттен,
Сени аллынга къарай.
Ол – уллу умут элтген,
Кимге да келди жарай.

Анга айтама ариу –
Ол унутмайды сени,
Атынгы айта, жарый,
Ашырады кечени.

ЖЫРГЪА САЛЫП

Кюн батады таулагъа,
Жумушакъ атлай барып.
Ол къойгъанды саугъагъа
Атынгы, жыргъа салып.

Анга къарап, сѳзюнгю
Жылыуун манга атап,
Этдинг мени тѳзюмлю,
Къачымы сылап, жасап.

Анда болгъан кюн кѳзю

Жылыу бере жаныма,
Башха сагъышны юзе,
Турады да таныла,

Анга да болдум кѳурман.
Босагъама кюн жатды.
Сен – насыпха деп туугъан –
Бир талай ариу айтдынг!

ТЮБЕШИУ

Тюбешу сейир эди –
Узакълагъа созулуп...
Келгенинг иги эди,
Бир кѳп турдунг кѳзутуп.

Къадар дегенинг – алай:
Кюзгю кибикди эсим.
Кюнле, жылла да санай,
Алай келгенде кесим,

Сынар ючюн сынарын
Тууады деп хар адам,
Сюймей, билмей кѳыйнадым,
Алай – кѳыйнадым, баям,

Жашап тургъан умутну.
Мен алай эссиз эдим!
Бюгюн, аны кѳубултуп:
«Кѳыйынды сенсиз!» – дедим.

ЖАНЫМ – ТЕЙРИ КЪЫЛЫЧЫ

Санга насып излерге
Юйренип къалып сѳзюм,
Минчакъ этип, тизерге
Изледи аны кѳзюм.

Жарыкъ да, мудах да бар
Минчакъланы ичинде.
Алай бары да мадар
Сюедиле этерге...

Сени туугъанынг кѳууанч
Болуп келди жаныма.

Сѳзюм, жулдуз учханлай,
Учду сени аллынга.

Бийик кѳкден дуня,
Къол аяздача, ачыкъ.
Насыбым этди уя,
Айланмай кетип, къачып.

Жюрегинги къыйнамам.
Жаным – Тейри къылычы.
Манга сукъланды алам,
Алай суюгенинг ючюн!

АЙ АЛЛЫМА ЧЫКЪГЪАНДА

Гюл этмеген сабанда
Жырлай болмаз къанатлы:
Ай, аллыма чыкъгъанда,
Шыбырдап аны айтды.

Кюнде кюйген кюй тюйюл –
Жюрек кеси болурму?
Салкъын жауунну суююп,
Ол бир кюнде солурму?

Аны элтген жолланы
Отдан болуп тиллери,
Ала – кѳпню жойгъанла,
Суюмегенни, суюгенни...

Ачий-ачый тийгени –
Кюнню кѳзю ѳртенди.
Ол къарамын ийгенли,
Салкъын деген ѳлгенди.

Гюл этмеген сабанда
Айлана эсе умут,
Ай, аллыма чыкъгъанда,
Шыбырдап айтыр: «Унут!

Унут: чакъмазлыкъ тала –
Дуняла терслиги.
Ёмюрден бери алай
Келди, къанат кесдирип».

КЕТИП БАРГЪАНДА

Тау да, төппе да сайлап,
Кюн бара эди батып.
Келген эрттеним къайда? –
Ол да кетгенди, атып.

Огъурлулукъ урлугъу,
Сабан болуп, чайкъалмаз.
Ол къарап, сакълап турду.
Энди уа – къалгъанды аз.

Чапыракъ таууш этмез
Къуругъан терек къайтып.
Алай эсинден кетмез,
Къуру да турур айтып:

Къалай ариу чакъгъанын! –
Кюнню, кёзю къалтырай,
Жашил жерге акъгъанын,
Сепгил накъышла ызлай.

Не сейирди эсгериу –
Элияла чакъгъанлай,
Жанынг баргъанда кетип,
Аны аллын тыйгъанлай.

АЯЗМЫДЫ, ТАНГМЫДЫ?

Жаумай къалгъан жауунлай,
Адыргысы сагъайта,
Чыгъа келип, бугъуна,
Сени атынгы айта,
Аязмыды, тангмыды –
Тынчайтмайды бир сезим.
Андан жазыкъ бармыды?
Ангыламайма кесим.

Аны тынчлыкъсызлыгъы,
Туман кибик, къайгъылы.
Умут атдан жыгъылды...
Келе эди барлыгъы,
Жете келип, кюн кибик,
Босагъанга жатары,

Сени бетинге тийип,
Кѳзлерингде батары.

Аязмыды, тангмыды? –
Терезени кѳагъады.
Андан жарлы бармыды? –
Ол кѳачха кюй тагъады.
Сары чапыракъ болуп,
Сууукъ жерге жатады.
Тас этип келген жолун,
Жюрегиме батады.

СЮЕЛЕДИЛЕ ЭКЕУ

Кюнле, жылла ѳтгенде,
Алай да бола болур –
Бир кѳпдюле кетгенле,
Сылтаула топпа-толу.

Аны-муну да санап,
Жан аурутуп кесиме,
Эрттеним келсе кѳанап,
Кѳоркѳуу тюшюп эсиме,

Адам жолу гюняхлы
Болгъанына кѳарайма.
Чакѳъган алма да акъды,
Чагъып турса, жарамай.

Соруу белгиле болуп,
Кѳарайдыла эрттенле –
Гюнях, сууап да толу
Жашау эте келгеннге.

Башын атар жер излей,
Бара эди суху жел,
Бирин бирине тизе,
Эте билмей кесин сел.

Ахырына таяннган
Кѳарай эди чорбатха –
Тели эди ийнаннган
Гюняхсыз деген затха.

Саугъа эди да насып,
Къол аязны узатып,
Аны ызындан чабып
Барабыз, атып, сатып.

Гюняхды, сууапды деп,
Къоркъуу келгени – милдеу.
«Насып деген акъды, – деп, –
Насып деген хакъды», – деп
Сюеледиле экеу.

КЮН

Ойнайды кюн ыранлада,
Бугъады, дорбуннга кирип.
Черек ариу жырлагъанда, –
Анга да кюн кѳзю тийип.

Атлайды кюн чегетледе,
Къара агъач къара тюйюл.
Аны жарыкъ этгенине
Къууаннгандан, ойнап, кюлюп,

Жерге алтын ауун жайып,
Къучакъ керип анга алай,
Назму айтып, жырла тагъып,
Тели эте тургъанынлай.

ЖАУУН

Ызындан сюрген да болмай,
Шош жауа эди жауун.
Жер аны жутады, тоймай,
Унута эски дауун.

Сакълагъан, суйген да хакъды, –
Кѳкледен келеди ол.
Умуту жарыкъды, акъды.
Акъ жырлай, жатады жол.

Чакъдырды тюзню, тѳшню да,
Сабаннга къууанч сепди.
Тюзледен таугъа кѳчдю да,
Хар нени таза этди.

Чорбатда уа – той да, къарс да.
Узакъда кюледи танг.
Бугъунуп баргъан а чарсды –
Жарыкъдан, кюнден къачхан.

Жауунну сюрген да жокъду –
Жел, аяз да ажашып.
Жер тилейди: «Сокъчу, сокъчу!
Тоюнга жаным ачыкъ».

Къобузчу черек эсе да,
Не таудан келген шорха –
Сен саугъа болуп келесе,
Жалкъалы, кюнлю жоргъа!

КЪАЙТЫП

Жюрек – кимден да уста –
Алай алдай биледи!
Акбыл жиберсе къыстап,
Кетип... къайтып келеди.

Келе-келип, сюелип,
Оюмларын айтады,
Ары-бери да жетип,
Сора артха къайтады.

Тили, алдау битгенча,
Татлы, жарыкъ айлана,
Ол насыплы этгенча,
Алай кѳрюндю манга...

Насып, алдау да – чарсда.
Жыялмайма ууучха.
Мени алдагъан къарсда
Жаным, санным кѳруша.

СЕН

Сабыр шошлукъну ауанасы
Сылай эди ариу бетинги.
Келген ингирни ауарасы
Жолла салып, узакъгъа кетди.

Дарман болуп, жарасам – иги.
Сюе эдим амал этерге.
Келген жолунг – ныхытлы, тикли –
Ой, кѳоймайды ариу кетерге.

Ёмюр озуп, тешилмез кѳара –
Сени кѳыйгъан аурууну бети.
Сен тюбединг анга да алай –
Бош, жумушакъ, лакъырда этип.

Артха салып, ууакъ затланы
Болжал этип турдум кесиме,
Сен ачыу тѳшекге жатханлы,
Ала бары тюше эсиме.

Ол биз барлыкъ кѳксюл тенгизни
Толкъунлары – бийик дуня.
Сакълап турду ол экибизни,
Кѳурайым деп насыпха уя.

«Сени кѳзлеринг кибик, алай
Чууакъ болуп тенгизни бети...»
Ол биз барлыкъ жоллагъа кѳарай,
Сагъыш этип, сен алай дединг.

«Ариу айтсам, болурса ёхтем!» –
Кюле эди кѳзюнгде жилтин.
Таула, жолла, чынгылла ётюп,
Сен манга саугъа болуп келдинг.

Санга кѳарап, кѳууанама мен,
Назму тагъып, атынгы кѳатлай.
Нечик иги эди сен келсенг,
Ариу тангны кюлдюре, атлай.

СЮЙМЕКЛИК

А.Г.

Бушуулу суймеклигинг
Бара эди жоллада,
Бир – уллу кюнлей тийип,
Бир – туйюле, тонала.

Кѳарай эди узакъдан
Аны сезмеген адам,

Къамчи болуп, узала,
Айыбын айта, баям.

Алай сени кѳзюнгде
Жаратылгъан сезимни
Жангыз бир деп кѳргенде,
Жан, жюрек да эзилип,

Айта эди башхасы:
«Кѳзлерине кюн болдунг.
Санга сѳз айтхан – ассы.
Огъурлу болсун жолунг».

КЕЧЕГИ ТАУКЕЛЛИК

Тюзлюк къозуй эди
Кече арасында,
Тангны оза эди
Чарсны къарасында.

Кече таукелликни
Жолу – къая къыйыр.
Келген эрттенликде
Башха тюрлю сыйы. –

Кече терилтгенлей,
Туруп, жоллу болуп,
Ёмюр теренинде
Сабыр тюшюн къоюп.

Тюзлюк, дауун айтып,
Тыя эди солуу,
Ары-бери къайтып,
Арып, ырмах болуп.

Сары къаялагъа
Тие тюзлюк дерти,
Къалкъый тургъанлагъа
Айта эди керти.

Къоркъуу, сокъурануу –
Кери таукелликден.
Уллу кюнлей, жанып,
Тюбер ингирине...

Алай, оту эрий,
Жарты бола жолу,
Кетеди таукеллик
Кече букъгъан къолну.

КЪАРА БОТА

Башына атды да ботасын,
Узунетек тиширыу чыкъды...
Эслемедим, тешип къарасын.
Бара эди эрттенлик чыкъны.

Ёмюрле санагъан жоллагъа
Къарайдыла жарлы анала, –
Баям, тилекле толгъанына
Ийнанып, жашайдыла ала.

Саркъадыла, эне тарлагъа,
Таза суула кёксюл бийикден.
Не къыйынды жангыз баргъаннга,
Не къыйынды бери келликге.

Умутлу, тынгысыз да болуп,
Анала сакълагъан танглада,
Жиляй эди кёк, толуп-толуп,
Билеклик эталмай алагъа.

Башына къара бота атхан
Тиширыуну къарамын кёрюп,
Не къыйын эди анда батхан...
Не къыйын эди кетген ёлюп.

ОЙНАЙ КЕТИП

Ойнап сёлеше эдим,
Ойлап сёлешдинг.
Жыр, назму эште эдим.
Сен а кюрешдинг
Сагъыш этип, оюмлап.
Хар не – жеринде...
Игилени тоюна
Бир кёп келгенле.

Тау башладан сериуюн,
Къагъады къанат.

Гюлле жыйып – келиуюнг,
Турурса къарап.
Ойнай эди лакъырдагъ,
Илине, къача,
Насып юлюш къойгъаннга
Къучагъын ача.

«Жол беригиз! – деп, – манга!»
Учады умут.
Тойда аякъ алгъаннга,
Кёзлерин жумуп,
Къарайды къачхы кюнюм
Сары агъачдан, –
Ол, тойну, жырны суйюп,
Бери ажашхан.

Ойлап сёлеше эдинг.
Ойнадым, кюлдюм.
Айтып кюреше эдинг...
Алай мен кюйдюм.
Сёзюнг айтханны кёзюнг
Эте жумушакъ,
Манга, жүрекден юзюп,
Тёлединг жасакъ.

КЪАДАР

Чырпа бёркюн жапханлай
Мангылайына,
Айлана эди къадар
Танг атханында.

Насып къайда болгъанын,
Букъдурулгъанын,
Къайсы жолну къойгъанын,
Къайда баргъанын

Сурап айланган жанла,
Ташадан къарап,
Турдула жыр айтханны
Ачыуун марап.

Къадар аллы – босагъа,
Арбазынг, баям.

Андан келди, жол сала,
Насыплы адам.

Аны сѳзю – жумушакъ,
Даулары да – аз.
Балли терек чакъды акъ,
Бшарды да жаз.

УМУТ

Къанат алып, уча эди,
Бара эди умут.
Ол бир татлы къучакъ эди...
Ачдым кѳзню, жумуп.

Жашау деген ныхыт эди,
Къарлы болуп жолла.
Талап кетген ырхы эди,
Тауну этип къолла...

Уллу кюнню жылы къолу
Сылар эди келип,
Бери болса эди жолу,
Бийик таудан энип.

Аны жылы тылпыуунда,
Ташны жарып, чыкъгъан
Кѳксюл чѳпню къымылдауу –
Ёлюм кючюн жыкъды.

Биле эди аны умут. –
Келе эди алай,
Сау дунияда терслик, къуруп,
Жерге батханынлай.

Келе эди, терек, чагъып,
Жерни жасагъанлай.
Жырла айтып, назму тагъып,
Келе эди алай.

КЪАЧ

Чыгъа келген кюнню нюрюнде
Чегет агъачлары къалтырай,
Кюн таякъла жолгъа тегюле,
Жер да, кек да насыплы алай.

Алтын таракъ ариу агъачны
Тарады саргъылдым кекелин,
Женгил аяз, бери ажашып,
Билмей турду неле этерин.

Ёртен алып саулай агъачны, –
Ары, бери да къонады кюн.
Кюзню мудахлыгъы кенг къачып,
Эштиледи чегет элде кюй.

Эрттен чыкъда кёреди кесин
Чапырагъы къызаргъан бусакъ.
Жыйып бошап оюмун, эсин,
Излемейди кюз арты жасакъ.

ЫННАМ

Этегине тюшюп минчакъла,
Зикир айта, олтурду ыннам.
Ол къара деп айтмазы акъгъа
Керти эди, бек керти, баям.

Тазалыкъны тагы жоллары
Жарыкъ болуп дуния эрттенден,
Аны кюч-къарыу да кёйгъанлы,
Тилек эди, алгъыш – этгени.

Къарындашына, туудугъуна,
Къоншулагъа, узакъ жууукъгъа...
Аны алайлай турлугъуна
Ийнанып, эс бурмадым жукъгъа.

Атлы болуп, учады заман,
Бир бийикден бирине чыгъа.
Тюшге кирип къалгъанды ыннам,
Минчакълары – кюмюшбет чыкъла.

НАСЫП

Эрттенликге ушап, ауазын
Кюлдюреди терезе кѳзню.
Аны жылыуундан аязып,
Кѳагѳытха тюшюрдюм акѳ сѳзню.

Аманатха – хыянат кѳайда?!
Тѳгюледи дуня насыбы.
Сен мени айыргѳанынг сайлап
Жанымы жангыдан жапсарды.

Белгисизлик туудургѳан – соруу.
Сюедиле хар ким ачыкѳны.
Айтама мен, кесими кѳоруй:
Сѳзюнг, кюн болуп, алай чыкѳды.

КЮРЕШ

Аллыма кюн чыкѳганлай,
Жарыкѳ эди кѳарамын.
Энтга да сен чыкѳ алай...
Ачый тургѳан жарамы
Кѳз турасында тутуп,
Шош келеди эрттенлик.
Ол, кѳоялмай сууутуп,
Сен ташагѳа кетгенли,
Сууурады тилинде
Сѳзню, ызны да халын, –
Сен биринчи келгенден
Бюгюннге дери барын.

Ауру кѳызыуу тийип,
Эрийдиле сѳзлерин.
Кѳадарыма баш ийип,
Келмей эди тѳзерим.
Кырдыкбаш юйден кѳарап,
Мудах эди насыбым.
Ол тура эди жарап,
Мен аны да кѳачырдым.
Жашап турады чарсда
Кѳарамынгы кѳайгѳысы.
Жарсыуум ургѳан кѳарсдан
Жан, жюрек да жайыкѳды.

САГЪЫШ

Чарс бѳлеген таш
Кюнлюмде жатды.
Бермейин кѳз-кѳаш,
Танг алай атды.

Бугъунду тасха
Къая ыранда.
Келгени – ансдан,
Кюнню аллында.

Кече ашыргъан –
Мени сагъышым,
Санга аталгъан
Сѳзюм, алгъышым,

Атынгы айтхан
Ариу насыбым...
Болмады къайтхан,
Ары ашыгъып.

БИЗ

– Къалай ийнанаим сени сѳзюнге,
Къарап тургъанымлай эки кѳзюнге?!
– Сыйынмайды къарамыма тансыкълыкъ.
Менде жокъду, ийнан анга, жан тынчлыкъ.

– Экибизни эки жүрек жарабыз.
Къалай болсун, ала барда, арабыз?
Ары жаны – бийик къая, бери – тар.
Аякъ басхан жерлерибиз бары – жар.

– Узакъ тѳйюл ауанабыз бир бирден.
Къыйынмыды ол затлагъа женгдирген?
– «Умут – тау башында...» – деди акъылман.
Къуру мен тѳйюл кѳреме жангылгъан.

АЛАЙ ЭДИ

Ызлай эди тансыкълыгъым санга жол.
Кѳз байлап да, таба эди аны ол.
Итиниуюм, байракъ болуп, – аллымда.
Бир аз эди, бир кѳп бизни жанлыла!

Къууанч этди ол затлагъа жүрегим,
(Баям болуп тура эди сюерим.)
Къыйнагъаным, къыйналгъанынг – жарсылулу,
Алай насып деген аладан уллу!

Къарайса сен, келликди деп, аллыма,
Мени кѳрюп, айтхан сѳзюнг жангырып.
Сени кѳзлерингде туугъан насыбым
Уллу болуп, туралмайма **жашырып.**

ТЮРТЕМЕ ДЕП

Кюнден толуп, алай келген оюмла
Барадыла, ачый-ачый, оюла.
Жашадыла мени кибик минг адам.
Ала да ачый келгенлери баям.

«Угъай!» – дедим. Жюрегим озду аны –
Тюртеме деп, сейир эди тартханы.
Къыланч болду, къая да болду жолум,
Табындыла Аллахха эки къолум.

Тюзню сайлап, атлай эди умутлу.
Жаным аны кертилигин унутду.
Кесин атып, бара эди ѳрлеге,
Сейир этип, аны къарап кѳргенле.

Балли терек чагъа эди арбазда.
Ол, термилип турду да, чыкъды жазгъа.
Мен барама, сени сѳзюнг эштилип,
Киши тыймазы баямды, кечди деп.

СЕН

Мени санга ушагъан тансыкълыгъым,
Тура кетип, бир кѳп этди къылыгъын.
Кюледи ол, жарыкъ болуп, ачылып,
Башха къайгъыланы бирден къачырып.

Келеди ол, жомакъ болуп, аллыма,
Батады ол, кюнюнг болуп, жаныма,
Кѳпюр болуп, жатады ол арада,
Экибизге сюеди ол жараргъа.

Бу сѳймеклик эрип кетмесин дединг,
Аны киши эниш этмесин дединг –
Эштир ючюн саулай дуния аны,
Кесинг атап, алай айтдынѳ атымы.

ЮЧ ЖОЛ

Юч жол айырылѳъандан
Башлана эди жомакъ.
Ол тѳюйюл эди жалѳъан,
Кеси да – ариу, омакъ.

Келе эди жомаѳъым,
Салкъын аязѳъа ушап.
Анга термилген жаным
Ашыѳъып, кере къучакъ.

«Жашау да жомакъды!» – деп,
Кюле эди эрттенлик.
Чаѳъа эди гюл кюлде,
Мени сейир этдирип.

Юч жол айырылѳъаннга
Бара эдим ашыѳъа,
Туурадан къараѳъандан
Ол тасханы жашыра.

Къаѳъа эдим эшигин,
Билмей кимле ачарын,
Къала эдим кечигип,
Тыя жомакъны аллын.

Манга деп, байрам этген –
Бола келген, болмаѳъан...
Ол эртте, эртте эди –
Энтта бизни къоймаѳъан.

ЖАШЧЫКЪ БЛА АППА

Къамичисин чакъдырып
Арбазда, жолда,
Темир къуршоу чапдырып,
Секиртип жорѳъа,
Ойнайды жашчыкъ алай,
Къууанып, кюлюп,

Жангы тангнга чыкыгъанлай,
Бютюн бек суйюп
Кючюк чапхан арбазны,
Къумлу орамны,
Жылыу келтирген жазны,
Жарып къарамы.

Чууакъ кёкню бийигин,
Акъсыл булутну,
Къызыл кюнню тийгенин,
Кёзню жумултуп,
Сюйдю да, сау аламгъа
Къууанчын айтды...
Сукъланды ол жашчыкыгъа
Дуния къарты.
Таягына таянып,
Къарады аппа,
Узакъ кетген жашлыгъын
Миндирип атха.

ДАУ

Терезеде тохтап къарамынг,
Жюрегиме барады кирип.
Киши кёрмез анда жарамы –
Сёзюме да салгъанма кирит.

Къадарыма болама къаршы.
Кече билген – кеси. Ангылар.
Жер да, кёк да биргеме жарсый,
Жарсыуларым бары – жангыла.

Сууукълугъу кюйдюреди жан.
Эки дуния – эки да сынау.
Бийик кёкледен къарап тургъан,
Санга энтта да этеме дау:

Жашаргъа деп алай термилген!
Сен анга да тапмадынг дарман.
Бош кёреме сенден тилеген –
Сени жандауурлугъунг – жалгъан.

Сынайма деп, къуру да мени
Жолларымы кюе кёпюрю.

Алай жарыкъ, ариу сѳйгенни
Неден этдинг къысха ѳмюрюн?

Айланмайды тилим тилерге,
Энди къатлап насып юлюшюн.
Кѳзюнг къыйып, шо аны жерге
Кийирдинг да, къалдым къурушуп.

ТѳРТ КЮННЮ

Айны сыйдам бетине
Сен тияллыкъ болурса –
Жанынг учуп кетгенли,
Сен бир узакъ жоллуса.

Учхан жулдуз тюшген жер
Жарый болур, къалтырай.
Жаным адыргы этди,
Ашыргъанын ангылай.

«Хар не да иги болур.
Сен жарсыма, – деп, – былай».
Къайгъы этгенлей турдунг,
Къолунг башымы сылай.

Къоркъ эдинг, сен кетсенг,
Ачырма деп мен андан.
Ол къалгъанды эсимде,
Ой, болалмадынг дарман.

Алай... ѳлмегенме мен.
Энтта турама жашап,
Сен болмагъан тѳрт кюнню:
«Бир, эки, юч...» – деп санап.

АЛДАУ

Кюе эди эрттен – кюйдюм.
Сына эди жауун – сындым.
Эки тобугъуму тѳйюп,
Умут элтген жолдан тындым.

Кесеу бола турады танг.
Уллу отлай, кюеди ол.
Сени, мени да таныгъан

Ажашдырып, жатады жол.

Сен кетгенде, санап саны
Болуп болалмагъан сынау
Алдай, кюе эди жаным,
Кюе эди, ачий, кыйнай.

Къара, узун кечеледе
Эрип кетди ариу умут.
Сейир этдим кечгенлеге,
Жиляй кетип, жарсып, улуп.

«Хар не да тап болур, – дединг, –
Къопсам, барырбыз тенгизге...»
Ол бир эртте, эртте эди,
Кюле эди экибизге.

БАТАР КИБИК КЮН АРЫ

Элек этип жанымы,
Жиляйдыла кюйлерим.
Келе эдим жашырып,
Сейир эди кюйгеним.

Хорлам тангы атханлай,
Таза эди эрттенлик.
Сен бир ариу айтханлай,
Жаным – учуп кетерик.

Сенича ариу суйген
Анда, мында да болмаз.
Къамичи болуп, тюйген
Жауун энди тохтамаз.

Къатлай-къатлай, атынгы
Унутдурмаз бир кюнде,
Ол къуру да айтылып
Турлукъду жырда, кюйде.

Ол сен берген насыбым
Сенден артыкъ жашады.
Аны узакъ къачырып,
Бара эдим ташаны,

Сени суйген жүрегим
Ёчюлюр деп, кьоркьгъандан.
Туура болду кюерим –
Къайры кеталгъын андан?

БУЛУТЛА

Сенден артыкъ жашады суймеклигинг.
Бюгюн иш да кёргюзтеди беклигин.
Сени узакъдан таныгъан булутла
Кетедиле, жауунларын улута.

Ол кюн ала кьар болуп да жаудула,
Къыш келгинчи, акъ тауладан аудула.
Сен акъ кьарны суйгенинги билгенден,
Ала – санга къайгъы сёзге келгенле.

Бурдум этип жаугъан кьарны жарсыуу,
Унутдуруп башха тюрлю ачыуну,
Къурушдуруп, акъыл, сан да сагъайтып,
Турду къычырыкъ этип, кюйюн айтып.

Ол кюйде уа – дунягъа кёлкьалды:
Кёкден алып, сени кёрге салалды
Экибизни суймеген уллу къадар.
Табылмады ол затха бизде мадар.

Сенден артыкъ жашагъан суймеклигинг
Кёргюзтгенлей турады да беклигин,
Узакъладан кьарайдыла кёзлеринг.
Не сейирди мени анга тёзгеним.

КЪАЛГЪАНЫ

Къол жаулугъунг къалгъанды,
Анга бугъуп, жиляргъа.
Дуня сёзю жалгъанды,
Айтылады къыйнаргъа.

Бийикледен кьарайды
Тасхаланы билген ай.
Ол жаныма жарайды,
Кюйлериме тынгылай.

Кѳалгъандыла сѳзлеринг,
Манга билек болгъанлай,
Мени сѳйген кѳзлеринг
Ариу айта тургъанлай.

Алагъа къарай кетсем,
Ой, эрийме, ачыйма.
Башха затда жокъ эсим,
Кетгенинге жарсыйма.

Дау айтама къадаргъа,
Ары, бери да буруп.
Сѳз табалмай айтыргъа,
Ол къарай болур, бугъуп.

СЕН

Урлап, бугъуп, къарадым,
Келирсе деп, аллынга –
Тилегеним жарады:
Кѳпдю мени жанлыла.

Сен а – мени ѳкюлюм,
Уллу кюн болуп, кюйдюнг.
Узакъ эди ѳмюрюм –
Сен алай ариу сѳйдюнг.

Дуния сериниюу –
Жан тоймагъан ауазынг.
Мени кѳкге сууруп,
Кѳргюзтдю да кѳк жазын,

Аны къууанчы – узун
Деп, алдана тургъанлай,
Къычырды къара къузгъун,
Келип, палах ургъанлай.

Жан-жанымы ашата,
Акъылымы апчыта,
Андан-мындан таш ата,
Келедиле, жукъ айта,

Сен да, мен да сѳйгенле,
Сени, мени жууугъум...

Къайгъы этдинг кетерге,
Эшик къакъгъанда къуугъун.

«Сени жанынга тиер
Ким болса да», – деп къоркъдунг.
Жашау адетин биле,
Адыргы эди жолунг.

Керти болду, алай ол
Сан этер кирик туююл.
Сени элтип кетген жол
Сыйындырмагъан куююм,

Кече сайын къанатын
Жуургъан эте манга,
Босагъа ташха жатып,
Алай чыгъады тангнга.

САКЪЛАЙ

Жырны къысха сёзлери
Айтыр эселе барын,
Деп, алагъа кёлленип,
Турама барып-барып.
Тынчайтмайды жүрекни
Сыйы кетген насыбым.
Аны, жолла жүрютюп,
Айландырып жашырын,
Туруп турдунг, жанынга
Къаты къысып, ийнакълай...
Мен къарайма аллынга
Кече-кюн, сени сакълай.

ШАГЪАТ

Ёмюрле белгиси болмагъан
Бир къарыш да жокъду жерибиз.
Къарасанг да, къарам тоймагъан
Журтубуз – тауубуз, элибиз.

Оюлгъан къаяла, къалала,
Атлары сакъланган тау тикле –
Барысы да, санай баргъанда:
«Биз шагъат болайыкъ! – дедице. –

Биз шагъат болайыкъ тойлагъа,
Биз шагъат болайыкъ палахха.
Ташлада белгиле кѳойгъанла
Барысы да ёмюр барлыкъла...»

Тихтеннген, Къапчыгъай деп атап,
Келгенле, жолланы юйрете,
Сёзюгюз, жырыгъыз да – азат,
Къадама кюнден бери жете.

Тынгылайбыз – жерни макъамы
Эштиледи ёмюр теренден.
Ол, жайып огъурлу къанатын,
Кюй этеди ачий кетгеннге.

Белгиле кыйматы – бир уллу:
Жан, жүрек да болады ёхтем.
Таулада жашап тургъан таулу
Ёмюрле кёпюрюнден ёте.

ТЕРЕЗЕЛЕ

Бийик хуналагъа бугъунуп,
Жазыкъдыла терезе кёзле.
Аяз, келип, ёшюнюн уруп,
Айта болмаз хычыуун сёзле -
Ариу сёзле – тангны жарытып,
Кюнню кёзюн кюлдюре келген,
Жүрек жарсыуланы арытып,
Къучакъ толу бир умут элтген.

Хапар, жомакъ, таурух – узакъда.
Шошлукъ кысып тургъан – жарсыулу.
Тёзериги келмей тузакъгъа,
Терезени сакъ жауун жууду.

Жууду да, ызына къарады:
Темир къабакъланы беклиги,
Жарыкъ тангны эте жаралы,
Жүреклени шургу этдирди.

Келе эди, жауунну къуууп,
Арба ызлы жоллада кюнюм.
Арбазда уа – хар не да сууукъ,
Узакълада саргъала кюнлюм.

ОРАМДА

Манга нѳгер – узун ауана,
Жерге тюшюп, анда бугъунду.
Сени айтханьнга тынгылай,
Жюрегим башха тюрлю урду.

Кюледиле орамда къызла,
Ариу чачларында кюн ойнай.
Алагъа тагъылып, жол ызлай,
Кюн бара эди, жарыкъ атлай.

Жарыкълыкъ да, кюн да биргелей
Барадыла шахар орамда,
Экиси бир бирге тюрреле,
Алай насыплыдыла ала.

Сени айтханьнга тынгылай,
Ызларындан къарап аланы,
Хар нени да билмей ангылай,
Нек эсе да жаным – жаралы.

Узакъгъа созулгъан ауана,
Жерге букъмай, жюрекке букъду.
Сени айтханьнга таяна,
Ол сан этмей келди да жукъну,

Тюбешиуню ариу къууанчы
Ёмюрлеге жетерик сунду...
Аны хорлай тургъан ачыуум
Босагъа ташны сакълап турду.

УМУТ

Кѳкде жюзген болмаса,
Жерге тюшмеген умут
Айланады, жол сала,
Желни къанатын тутуп.

Биле турсам да аны,
Келип, къолгъа къонмазын,
Ызын ызлайды жаным,
Сакълап туруп акъ жазын.

Жашил жайгъа жол узакъ –
Не барама, барама...
Этген антымы бузсам,
Сен ажымлы къарама.

Былай къарагъанда, тап,
Сабыр болгъан жашауну
Болумсузлугъум малтап,
Айтдырады кёп дауну.

Кёкде жюзген умутха
Сени атынгы атап,
Башха затны унута,
Барама къатлап-къатлап.

Жаным учса да кёкге,
Кесим къалгъанма мында,
Ийнан, ийнанма кёпге,
барды бир сейир марда:

Къол аязны ачханлай,
Учхан кибик къанатлы,
Учады умут алай,
Жетмез кибик акъ атлы.

ТЫЗЫЛ

Тызыл тарындан
Келеди, жортуп,
Дуния дауургъа
Юлюшюн къошуп,
Юрдю череги.
Чабагъы да – кёп,
Ариу тилеги,
Жырлары да – кёп.

Келеди алай –
Ашыгъып, чабып,
Жырлай эм ойнай,
Сюйгенин табып.
Келеди, жашил
Тарны жырлата,
Кюннге кёз къысып,
Тасхасын айта.

Къая кызылары
Да эте эжиу,
Дорбунларындан
Чыгъыша кезиу...
Тызыл тарында
Жашайды жомакъ:
Тауруху, жыры –
Бары да омакъ.

ЖЮЗ КЕРТИ

Жашау берген зауукълукъ
Кѳтюрмеген кѳлюмю
Айтханларын букъдуруп,
Къууа эдим ѳлюмню.

Таукел кючлюню озду –
Жомакъ эди билгеним.
Кеси кесиме къозуп,
Бара эдим тилленип.

Айта эдим жюз керти, –
Кюле эди къонагъым.
Бир этдим да жюз дертни,
Къысха болду жомагъым.

Сууукъ къышны кюнюнде,
Сакъал, мыйыкъ да сылай,
Женгил аяз кюлгенде,
Сюеле эдим алай:

Билип кечге къалгъанын
Сѳзюм, санга аталып,
Жолну куртла жапханын,
Жазым бошалып къалып.

КЪУЧАКЪ

Къайтады суу да ызына...
Анга шагъат болуп келдинг.
Ата ташынга жол ызлай,
Сен умутлу, жарыкъ эдинг.

Жашлыкъ – жомакъ кибик бир зат,
Ажашдырып узакълада,

Этип кѳоялмайын азат,
Сени тыйып айланганда,

Татлы термилиуге ушап,
Турду Ата журтну кюню:
Санга кере эди кѳучакъ,
Сени излеп, ачып, кюйюп.

Кеси жеринге ёмюрге
Келгенлигинг а хакъ эди –
Игилик болуп тёгюлген
Жырынг, сёзюнг жомакъ эди.

Алтын этеги журтунгу
Аллынга тюшноп жатханда,
Башха затланы унутуп,
Уллу кюн таугъа батханда,

Жиляп ёлюр эдим, санга
Келгенинге кѳууаннгандан.
Къалгъан эди анда – тауда
Жырым, къанат болуп санга.

ТЮБЕШИУ

Кече, экили болуп,
Къарады таудан.
Кѳучагъынг кюнден толуп,
Келгенинг – саугъа.

Кече, жукъуну тыйып,
Айланган чакъда,
Жибермем, кёзюм кыйып,
Сени ол чарсха.

Жомакъ кибик, бу кече –
Жулдузлу, айлы,
Кѳууанчы манга кёче,
Алай айланды.

Гюлге, жаннга да ие,
Оноучу да – мен,
Къолум къолунга тие,
Биргеме келген.

Бетден бетге тюбеге
Эки да кѳууанч.
«Насып кѳайдады?» – дединг,
Эшикле ача.

Саулай дуня тенгли
Аллай бир насып,
Сунмай тургъанлай, келди,
Кечеге жарсып.

Санга, манга да жетер
Кибик, бир азат –
Ол бизни тели этди.
Айтма, деме зат.

ХАПАР

Окъ болуп, жетди хапар.
Жер а жууап этмеди.
Кюйюмю санга атап,
Бара эдим: «Кетме!» – дей.

Бара эдим, жыр айта,
Ол затны эштмез ючюн,
Сѳзюм, ызына кѳайта,
Ажымлы этмез ючюн.

Бара эдим, тилленип,
Башха таурухха кете,
Кюе эди билгеним,
Жанымы кѳула эте.

Дылгам бийикде кѳанат
Алалмай кѳалгъан умут
Ачыта эди, кѳанап,
Кеталмай кюйюп, кѳуруп.

Кирир эдим – ышыкъ жокъ,
Жилясам, кѳанар эдим.
Ол хапар тюйюлдю – окъ,
Мен андан жана эдим.

Санга тийип биринчи,
Манга чартлагъанды ол.

Сен иги эдинг, энчи.
Санга тас болгъанды жол.

КЮРЕШЕМЕ

Кюрешеме унутуп
Тансыкълыгъымы санга.
Тюшлерими къубултуп,
Алай чыгъама тангнга.

Кюрешеме... Мухурлай
Атынг къалды жанымда.
Къадарны биче, туурай,
Къарайды ол аллыма.

Чекден ётдю деп, къарап,
Сакълап турсам да аны,
Башха жолланы сайлап,
Манга атады жанын.

Къатлайма мен атынгы,
Китап сура айтханлай,
Ариу эсгериу, жарый,
Бизни таба къайтханлай.

Алай... къайда болгъанынг
Тюшюп къалса эсеме,
Жаным, ачы кычырып,
Тыйдырмайды кесеме.

Анда барды дуня.
Сен жокъ эсенг, не да – жокъ.
Къурала тургъан уям
Сууутуп къойгъанды окъ.

КЕЛ АРТХА

Ачыкъ шагъатлары кёп
Менде баргъан кюрешни.
Бийикден къарайды кёк,
Ийнарла, кюйле эштип.

Жаннет эшик ачылыр
Сени кибик асылгъа –

Тура эдинг жашырып,
Мени кьоймай жарсыргъа.

Энди уа кьалайма мен?! –
Ол дуниядан кьарап,
Хар нени кёре эсенг,
Энтта тур мени аяп.

Энтта сёлеш, атыма
Ариу айта узакъдан.
Кьойма кюнню батаргъа.
Сен кьайтхынчынга артха.

КЕЛГЕНДИ

Ачыу кеси келгенди,
Таукел болуп, тирилип.
«Энди айлан, – дегенди, –
Къара жыйрыкъла кийип».

Сен а – къара суймеген,
Уруша эдинг дайым:
«Былай къара кийме!» – деп,
Тансыкъ къучагъын керип.

Соя тургъан аурууну
Къыйынлыгъын ангылап,
Мен кюе эдим къуру,
Турсам да шош, тынгылап.

Ариу айтып да кёрдюнг,
Манга ажым да этдинг.
Ариу, татлы да сёзюнг
Мени тау башха элтип.

Жанынг ёлюмсюз кибик,
Ийнанырым келмейди.
Сен суймегенни кийип,
Мени киши кёрмейди.

Алай алып кетгенин
Къадар артха бермейди.
Мени кюйле этгеним –
Анда атынг ёлмейди.

КЪУЛА ТЮЗДЕ – ЖАШ АДАМ

Сѳзю, сорууу кюйюп,
Къула тюзде – жаш адам...
Ёсдюрген эди суююп
Аны анасы, баям.

Жукъу къачхан кечеле
Билек болуп жанына,
Тилеги кѳкге жете,
Къарап турду аллына.

Къуран сурагъа ушап,
Сыйдам болгъан тилеги,
Кере эди ол къучакъ,
Келмей аны иери.

Къарай эди кѳзюне,
Ариу бетин сакъ сылай.
Сурат ийди, тѳзерге
Онг берлигин ангылай...

Сабий жашланы, элтип,
От ичине атханла,
Аланы жарлы этип,
Кеслери тынч жатдыла.

Уча излеп, къауалны
Ары, бери бургъанла,
Кюрешни ачып аллын,
Чынла сакълап тургъанла,

Топла-окъла атдырып,
Жоядыла жашланы –
Къула тюзде атылып
Тургъан бурмабашланы.

Жиляйдыла анала
Ёге болгъан къыралда.
Жокъду энди алагъа
Къууанч, байрам да алда.

Сиз ёсдюрген балала
Жатмайдыла алайда,

Чынла сакълап тургъанла, –
Къуллукъгъа деп туугъанла.

ХАР ОКЪНУ ДА

Хар окъну да – кеси тюзлюгю,
Ачыу келтиргени, жарсыуу.
Атылды да – жашау юзюлдю,
Тас болду бир жанны асыуу.

Къолунда Аллахны келямы,
Жолгъа къарап сюелген – ана.
Ненча тилек – минчакъ санады
Ата ташдан атлагъан жаннга.

Байрамы да, тойлары да ол –
Ана кёзню керти къууанчы.
Аны алып, кетип баргъан жол
Татлы болсун, болмасын ачы.

Хар окъну да – кеси терслиги.
Жанны излеп, тапханы – сейир.
Ол жол тапмай айланса – иги,
Болуп турса къуру да кери.

Төречи да, сюдю да – сыйлы...
Бахчалада къуралды асмакъ!
Келген къышны узакъгъа тыйып,
Къызарады таулада къасмакъ.

ЭНДИ УА

Тюзлюк сурап турдум Аллахдан.
Энди уа... байланнганды тилим:
Сени къутхармагъан палахдан,
Мени да аямазын билдим.

Къуран да, сууал да энди не
Кёчюп баргъан жарны эрнинде?!
Санга, манга да болуп ие,
Керек эди жетип келирге...

Кюйген журтха къарагъан – къыйын.
Мени кибикле топпа-толу.

Кёмюр болуп къалгъанны жыйдым,
Болдунг да сен бир башха жоллу.

Эки кёзюм къарангы эте,
Къарап къалдым ызынгдан сени.
Айтхан сёзюнг ёкюлюм эди,
Сенича, ол ачитмаз мени.

ТЮБЕРМЕ САНГА

Учсам, жилтинчик болуп,
Уллу аламгъа,
Сурап айланмай, соруп,
Тюберме санга.

Тюберме да, учарма
Сени биргенге,
Жулдузчукъгъа ушарма
Аллам кенгинде.

Сени бла тюберме
Ариу танглагъа...
Мени жерге жиберме,
Турайым анда.

Мен, къар болуп, жауарма
Сары арбазгъа.
Туман болуп, ауарма
Кечикген жазда.

Жауун болуп, келирме,
Кюле эм жиляй,
Ариу жанынг солур деп,
Манга тынгылай,

Жетип, алып кетер деп
Мени кёклеге,
Санга нёгер этер деп,
Чыгъарып ёрге.

Учсам, жилтинчик болуп,
Уллу аламгъа,
Жюрегим кюнден толуп,
Тюберме санга.

САНГА КЕЛГЕН – СѢЗЮНГ КЕРЕКЛИ

Т.А.

Шыйыхла жоюлгъан дуняда
Аллахха жумуш этген – кыйын.
Сууапланы оза гюняхла,
Эниш эте адамны сыйын.

Ариу сѣзюнг ташны да тешер.
Аллах бла байламлыкъ – уллу.
Сени тилегинг алгъа жетер –
Аны жалан жүрегинг къууду.

Таза болгъан – кыйда да иги.
Тазалыкъны белгиси – ёкюл.
Сени бизге саугъагъа ийген
Арабызда этгенди кѣпюр.

Санга келген – кюйю кѳоркъутхан.
Жарсымагъан босагъа тешмез.
Сен – ачыуну отун сууутхан,
Сен этерни башха жан этмез.

Жууукъ тюйюл, шуѳх да тюйюл
Эшиклени къагъа тургъан жан.
Алай, ол келди эсе кюйюп,
Сен этмей кыймазса аны сан.

Тынгылагъан, айтхан да – кыйын,
Балхам болгъан сѣзню иеси.
Кюй этгенни жарсыуун жыйып,
Аны ючюн тилекчи – кесинг.

Шыйыхла жоюлгъан дуняда
Иги болгъан неден да кыйын.
Сени барлыгъынга къууана,
«Бийик болсун, – дейме мен, – сыйынг!»

ТАМЫЧЫДАН, БАЛЧЫКЪДАН

Жюрегими басарыкъ
Эсде тургъан сѣз болур.
Мени биргеме къалып,
Ол къатланганлай турур.

Тамычыдан, балчыкьдан
Ишленген эсе адам,
Эрттен ишленди чыкьдан,
Сора кюнден да, баям.

Сураларын саната,
Тилек этдирди кьуран.
Тура эди танг ата,
Жетип кьалганда кьуугьан...

Көрмез ючюн кёзлерим,
Ачмаз эдим аланы –
Бара эдинг ёргени,
Кюн кюйдюрген таланы.

Анда чакъган гюлледен
Эшилген эди умут.
Кюнлюм бети кюйгенли,
Кетгенди ол да кьуруп.

КЪАРАМ

Сатыуунгу кёргюзтюп,
Арта айтдын багъасын.
Жандан эсе, кёз – жютю,
Энтга иги кьарасын.

Ахырысы, кьысхасы –
Неде тохтарыкь болур?
Жолуму – жангыз башы,
Бутагьы – топпа-толу.

«Этегинги кес да, кет! –
Деп, тарта эди аяз, –
Этеринги бюгюн эт.
Тамбла хар не да – тас...»

Сатыуларын кёргюзтюп,
Къадар айтды багъасын.
Жандан эсе, кёз жютю,
Энди тешмез кьарасын.

Энди чыкьмаз аллынга,
Келесе деп, кьууанып...

Къатлап турма жаныма –
Къалгъанды ол ууалып.

АЛАЙДЫ

Алгъыш бла башланып,
Алай баргъан жоллада
Айлана эди насып
Кеси этген тойлада.

Шукур болсун, анасы
Къарап тургъан аллына
Къайда да сау айлансын,
Къоркъуу болмай жанына.

Эшик къакъгъан палахны,
Тилек этип, ашырыр.
Аманаты – Аллахха,
Къайгъы, къаугъа къачырыр.

Атха миннген – атында,
Жаяу баргъан – алайлай,
Аналагъа антына
Ие болуп тургъанлай,

Юйю таба къарайды,
Анда букъгъанча эртген.
Ана сауда, алайды, –
Къайтып келликди кетген.

СЕН ДА, МЕН ДА СЮЙГЕНЛЕ

Келедиле ызымдан
Тынчайтмагъан ауазла,
Батхан кюнде къызара,
Къанат болуп аязгъа...

Сени атынг тюйрелип
Ачы айтылгъан даугъа:
«Сюе эдинг... Кюй! – деди, –
Къайда сен тапхан саугъа?!»

Кимден да терк къармашып,
Экибизни суйгенле,

Бир бири бла талашып,
Сёлешдиле, кюйдюре.

Мени уллу саугъама
Башха кёз бла къарай,
Жанынг таудан аугъанда,
Къатлай, оюмлай, санай...

Тыяр кибик аланы,
Къайда сенде кюч-къарыу.
Айта-айта атынгы,
Бара эди тарыгъыу.

ЖАШАЙДЫЛА ЖЕРДЕ АДАМЛА

Жашайдыла жерде адамла.
Хар бирини – энчи къадары.
Башха тюйюлме мен аладан,
Барама жол салып, къадалып.

Узакъ аулакълада жатханла
Тюшлеринде бардыла тюзню...
Кюннге ушап, алай батханда,
Шо бирини келмеди кюзю!

Санап, саны болмагъан сабий
Жатадыла къызыл юзmezде.
Малкъар элде чагъады балли,
Ала энди аны кёрmezле.

Таулу жырын айтады черек,
Тагы суула чаба, къошула.
Чачын тарап, жашил тал терек
Анга келип къалды къоншугъа.

Ала энди аны эштmezле, –
Сары къумла бийлеп араны.
Суху желле ары элтmezле
Ала сюер ариу жырланы...

Жашайдыла жерде адамла.
Мен бирлери болдум аладан.
Сюймей эдим ары къараргъа...
Жангыз мен тюйюлме къарагъан.

КЮЙ

Сууукъ жерни кѳучакълайды кюн,
Кючю жетмей мадар этерге.
Узакъ тюзде эштиледи кюй,
Кѳзю кѳыймай кѳюп кетерге
Сен айланган ариу жолланы,
Сен кѳарагъан терезе кѳзню.
Аны менден иги онглары –
Ол кюйюп бошамады, тѳздю.

Жел кѳанатларына илинип,
Сылай болур кѳабыр тѳбени.
Кѳадар, сени ары кийирип,
Бузгъан эди бир кѳп тѳрени.
Санга чакъмагъан жазны кѳрюп,
Турур ачып, кѳысылып жаным.
Сен – жангыз, мен минг кере ѳлюп,
Турлукъ болурма кюйюп-жанып.

КѳАЙДАДЫ?

Келип, таугъа кѳонган булутла
Биледиле сени юсюнгден. –
Башха дауларымы унута,
Айтама: «Кѳайда жазны суйген?»

Мени жырларыма тынгылап,
Жумушакъ кѳарагъан бетиме,
Тасха жарсыууму ангылап,
Кюрешген насыплы этерге?

Кѳайдадыла аны алгъышы,
Манга айтхан кѳанатлы сѳзю?»
Бара эди заман ашыгъып,
Ачхан кибик, бир кѳысып, кѳзню.

«Кѳалса эди, – дедим, – тылпыуу...»
Биреу айтды: «Дуния – жалгъан».
Ызынгдан суймеклигим кѳууду,
Кетер ючюн сен кетген жардан.

САНГА ТЮБЕГЕНИМ – КЪУУАНЧЫМ

Санга тюбегеним – къууанчым.
Эсгериуюм кюледи андан,
Насып эшиклерин кенг ачып...
Не иги эди анда къалгъан!

Кюедиле кюнлюмде тѳшле,
Къачхы кюнню кѳзюнде къалып.
Къар сууукъгъа, желлеге тѳзе,
Туман болуп, босагъа алып,

Мени эрип кетмеген жаным,
Сени излеп, кѳп жолла келди,
Айтхан сѳзюнг, биргеме къалып,
Назму сѳзге, жаргъы да кириди.

Кече сайын, тюзге къаратып,
Жулдузлагъа кюйле айтдырды,
Атхан тангларымы къаралтып,
Узакъда сыбызгъы ойнатды.

Эсгериуюм – мени къанатым.
(Ол болмаса, дуня – къара.)
Мени учуп баргъан акъ атлым,
Чагъа тургъан кюн бетли талам.

Туман, жел да хорланып анда.
Кюледиле сени кѳзлеринг.
Башха затла бары да – жалгъан.
Насып эди сени кѳргеним.

Санга тюбегеним – къууанчым.
Чагъадыла кюнлюмде гюлле.
Эсгериуле эшигин ачып,
Къарайды озгъан насып, кюле.

ТАНСЫКЪЛЫКЪ

Сени кѳрюрге суююп,
Атлар эдим сыйратдан.
Эки ортада куююп,
Тансыкълыгъым – жиятхан.

Андан да къайтыу болса,
Иги эди шо бирде...
Къырау къагъып, жай онгса,
Жюрегим кѳрге кире.

Къарап, сени кѳрюрге
Болса эди бир амал,
Жанны эки бѳлюрге
Сюер эдим мен, баям.

Кеси кесинден къачып
бара эди бу сезим.
Болду да къалды ачыкъ,
Айтып айтырын кесип.

Сени кѳрлюгюм келип,
Артха-артха къарайма.
Анда къалгъан сен эдинг.
Мен а... кетип барама.

КЕЛГЕН, КЕТГЕН

Сырын ачхан – сейирлик:
Кюледи саулай алам,
Андан, мындан келтирип,
Айтмаз сѳз айтып, баям.

Келген, кетген да этер,
Толкъун болуп, умутунг.
Биреу муратха жетер,
Биреу къояр унутуп.

Армау болуп тургъанлай
Жолну эки билеги,
Таукел барады алай
Жол къоймагъан тилегим.

ЖУРУНЛА

Бугъуп тургъан сѳзлерим
Туура болгъаны – жара.
Къарайдыла кѳзлерим –
Чууакъ кѳкден журунла.

Булут болуп, кѳанат да
Анда букѳъган кѳк сырла,
Сени ары кѳаратмай,
Этилмедиле ала.

Жомакѳ, таурух да – жашау.
Бойсунмайды умутха.
Ол а жетип, этди дау,
Санга элте жууукѳъга.

Сырын ачхан кюлкюлю
Болуп, алам – кѳаугѳалы.
Кѳрдюм: оту кюйдюрдю,
Жетип, таудан аугѳанны.

АЯЗ

Чорт салгѳанды оноуун
Эшикни кѳакѳъган аяз –
Эсирте эди тою,
Насыбы тутхан а – аз.

Шош жилий эди кѳадау
Аязны кюйлерине.
Эштиле эди алдау
Терезе кюлгенинде.

Дерт тута эди кече,
Кѳучакѳлай кѳара чарсны,
Кѳайгѳысы бери кѳече,
Узакѳда кѳалып кѳарсы.

Сѳз табып, басып, айтып,
Кѳлюмю алгѳан – узакѳ.
Кечеге кѳайтып-кѳайтып,
Тиледим: «Сен кѳол узат!»

ЖАШАУ

Ант эте эди сюйген,
Кюйген а кѳарап турду.
Кѳеп эди жашау тюйген.
Адам а алай сунду:

Хакъ излемей, къууанчны
Учуп тюшгени къолгъа,
Танг жарыгъын кенг ачып,
Чакъыра эди жолгъа.

Ол жолну баргъанла – кёп.
Ары айланып, бери...
Алагъа къарайдды кёк.
Къандес ойнайды Тейри.

КЪАРА КЕЧЕ

Бу къара кечени,
Жаулукъну тешгенлей,
Тюймени тешгенлей,
Тешалсам эди мен.

Бу къара кечени,
Туманны чачханлай,
Терезе ачханлай,
Ачалсам эди мен...

ТИРМЕН

Тирмен ташла тюйген жерде
Къакъгъыч, къыргъыч да бар...
Ортасында мирзеу эди.
Агъады энди къар.

Жылы унну акъгъанына
Ачыкъды къол аяз.
Къууанч къонуп баргъанына
Шекли да болма аз.

Жырлайды чорбатда чыпчыкъ –
Бармакъ тенгли бир жан.
Къалгъанды узакъда ыфчык:
Жарыкъ кёллю – баргъан.

Мирзеу ёсген дуниягъа
Къалай келир ачыу?!
Чыпчыкъ букъмаз уясына,
Андан къоркъуп, къачып.

Тирмен ташны жырларына
Кѳошулгъанда ауаз,
Узакъ тауну кырларында
Ойнай эди аяз.

Сабан шыбырдауу келип
Биргесине аны,
Этеди насыпдан тели
Тирменчини жанын.

Тирмен ташла тѳуйген жерде
Монглукъ, тынчлыкъ да бар.
Турадыла, келип ёрден,
Кюн, ай, бери къарай.

Жолу, ою да сорула,
Жашай эди тасха.
Ол бош эди, бурулгъанда
Мында тирмен ташла.

ЧЮЙРЕЛИК

Тынчайтмагъан таукеллик
Эшик-терезе къагъа,
Танг атмай, келир келлик,
Кимден да болуп алгъа.

Айырылмаз чюйрелик
Босагъамы марайды,
Чумгъа кѳонуп, кюй этип,
Жюрегими тарайды.

Аны былай этгени
Мени кѳоркѳутмаз ючюн,
Бегитеди чеклерин
Тюзлюк излеген кючюм.

Тынгылайды таукеллик,
Тангны кѳойнуна кирип.
Келалмай къалды келлик,
Кетди да ол алай шош эрип.

ЖАНКѳОЗ ЧАКѳЪАН АРАДА

Кѳая ташы – жастыгѳы.
Тынгылайды жел.
Келе эди ашыгѳып,
Энди болду сел.

Жанкѳоз толу талада
Айланады кюн.
Чырмау бола алагѳа,
Эштиледи кнѳй.

Бери да жетип кѳалгѳан –
Не тюрлюдю ол?!
Кимден да болуп алгѳа,
Аныкѳыча жол.

Душман бети жокѳ аны.
Жарсыулу – бети.
Кимни эсе да жаны
Адыргы этди.

Жанкѳоз чакѳъан арада
Умуту кѳозуп,
Узакѳлагѳа кѳарагѳан
Кѳоллларын созду.

Тансыкѳ болуп, кѳыйналып
Аязгѳан эртген,
Тургѳанланы ийнанып
Насыпдлы эт сен.

КЪАРАЙДЫЛА АЛЛЫНГА

Кѳзге кѳрюнмеген кѳапханнга
Тюшедиле хар ким да, баям.
Жашлыкѳ тангы женгил атханда,
Эс бурмайды неге да адам.

Таугѳа тиреп сары кекелин,
Жатады шош арыгѳан кѳая.
Туура болуп сени келиринг,
Кѳайгѳы этмей, хапарын айта.

Уруш оту жукълагъан жерде
Жолну-къолну тинтеди аяз.
Къууанч алып келеме дерге,
Сени излей, кечикгенди жаз.

Минги таудан келген сериуюн
Сылар кѳзлеринги, чачынги...
Сюйюнчюлюк алып келирге
Деди да, узакъгъа ашыкъды.

Сени юсюнгден айтады ол,
Нѳгер болуп сакълагъанлагъа.
Чыкълы тангда ошо жатады жол –
Чыкъгъанды ол сени аллынга.

ТАЛ ТЕРЕК

Битеу адамла термилиуюн
Кесине алгъанча, тал терек
Сюеле эди – жалан, эуюл,
Тау суугъа созуп, бошлап этек.

Аны биргесине кетерге
Кюрешгенча, созулду алай, –
Сюйгенден насыплы этерге,
Кюн таракъ да чачларын тарай.

Тангда мудах эсгерме болуп,
Ийилгенди кѳксюл черекге, –
Сезими, сууларыча, толу,
Ол эс бурмай къоймаз терекге.

ЧЕРЕК

Усталыгъын кѳргюзтеме деп,
Черек айланды Тенгиз таба.
Сейир эди бу эски адет –
Келе-келип, эшигин жаба.

Къошулгъаны уллу тенгизге,
Эригени, анга батылып,
Къоя эди аны тенгсизлей,
Жырлары, тауруху атылып.

Тенгиз макъамы андан башха, –
Ушамайды тауну жырына:
Тау сууланы сёзлери – тасха,
Ары журт жылыуу сыйына.

КЪАПХАНЛА

Къанатларымы тап алыргъа
Къоймайдыла кюмюш къапханла.
Сюе эдим ары барыргъа,
Жазны ариу тангы атханда.

Къабырынгы сылап, сёлешип,
Санга энтта ариу айтыргъа.
Жел айланды, кюйле юлешип,
Мени къоймай ары къайтыргъа.

Эртенликни келтирген аяз,
Къагъады шош терезе кёзню.
Аны биргесине келген жаз
Ненча ачыкъ сёзюме тёздю!

Жандауурлукъ тилсизди деген
Керти айтхан сунама аны:
Сен – тюшюме сёз айтмай келген,
Энтта да сау кёреме жанынг.

Ырбынына тыяды жашау.
Кёрюнюрге къоркъмай кюлкюлю,
Мен а таймай турама къатлап:
«Ол мени алай ариу сюйдю!»

Къадар - хакъ, аямады сени,
Игилигинг таманда эрип.
Мен аны кечер эдим... Кечсем,
Сени жанынг къаллыкъды кетип.

ЖОМАКЪ

Уятырым келеди – жомакъ
Жукълап къалса, неден да ауур.
Ол жашаудан кёпге да омакъ,
Аны кетип, ажашып дауу.

Сени манга сѳюдюрген атынг
Айтылады ариу жомакѳда,
Аны эштип, танг алай атды,
Санга атап, жыр, назму тагѳа.

марда юолуп, тыярча тѳююл,
Алай сѳюдюм ариу айтыргѳа,
Жомакѳны да, жырны да сѳююп,
Сен болурса артха кѳайтыргѳа.

АДАМНЫ ЭСИ

Туман жатхан жерни кѳайгѳысы
Бугѳунады кече кѳоллада.
Сейир эди аны жол ызы,
танг эритип, жайып кѳойгѳанда.

Алай болуп кетерми эсим?! –
Сени сѳзюнг – мени байлыгѳым.
Аны билип, келеме кесим,
Кече-кюн да сени кѳайгѳылы.

Ёнѳюнг эди, сѳзюнг эди ол –
Мени насыплы этген, жарыкѳ.
Кюле эди, ойнай эди жол...
Биз тѳююлбѳюз ол жолну барлыкѳ.

Насып деген кѳысхады нечик!
Жашау тенгли, узакѳ – жоллары.
Хар нени да кѳояды кечип
Босагѳадан атлагѳан ары.

Алай болуп, унутдум барын.
Эсгериуле – заман иеси.
Анда жашап турады жарыкѳ.
Не игиди адамны эси!

САКѳЛАП ТУРСАКѳ

Жатадыла узакѳда кѳарла,
Кюледиле кѳонлюм бетлери.
Барама деп, атладынг алгѳа,
Бир такѳыйкѳа болду кетгенинг.

Къанатлыла – ариу умутла,
Учадыла, кюннге жол салып,
жерни къайгъыларын унута,
Эрттен чыкъны нѳгерге алып.

Жауун къатыш, къалтырайды танг,
Тейри кылыч ызлайды ызын.
«Сакълап турсанг, келликди атанг,
Энтта, жаным, сакъла бир азны...»

Мияланы жарыгъы – женгил,
Чабадыла кюнню кѳзлери.
Сансыз тангны келдиле женгип
Аналаны айтхан сѳзлери.

Тансыкълары жол тапханла бар.
Сакълагъанла – иги кесек, кѳп.
«Тилек этген тилегин табар...» –
Жомакъ айтып, кюдюреди кѳк.

АНДА

Бери келлик жолла жатханы
Эшигиме келип тохтаса,
Нечик болур тангны атханы,
Мени аллай насып жокъласа?!

Келликсе деп, къарайма ары,
Келмезлигинг туура болгъанда.
Сени таба турлукъма барып:
«Андады, – деп, – мен суйген, анда...»

БИР ЗАТ

Кетип баргъан тауушла
Бугъадыла хауада.
Туман кирди ауушха,
Нѳгер болуп алагъа.

Эсден кетмеген бир зат,
Онг бермеген акъылгъа,
Этмезге айтып азат,
Созула эди жылгъа.

Ингир акъарангысында
Тынгысызлыкъ келтирип,
Сюеле эди, сынлай,
Сени ары элтирик.

Тохтап къалгъан хауада
Зынгырдай эди къоркъуу, –
Къуугъун таудан ауаргъа,
Тюзетип барлыкъ жолну.

Бара тургъан жашауну
Эштилмеген атламы
Айтдыра эди дауну,
Таугъа, тюзге къапланып.

Алай бизге болушлукъ
Этер кибик, жокъду жан.
Къанатлы болуп, учду
Бизден да алгъа баргъан –

Умут эсе, кюй эсе,
Къууанч эсе да – бир зат.
Сен алай эсли эдинг!
Мен а – этдим къазауат.

Ёртен болуп, от болуп,
Жана эди эрттеним.
Жаным, жүрегим толуп,
Алай эди кетгенинг.

ЖАБАЛАКЪ

Даражасы эсе къалып, –
Аз жаугъандан болур –
Бара эди, тауну аууп,
Узакъ элте жолу,

Жауун эсе, къар эсе да –
Ариу жабалакъ.
Ол, хапу эте, келсе да,
Кёк жер болмай акъ.

Дуния тюзлюк жанлыды.
Жел а – тёречи.

Жабалакъ жазны аллыды –
Жашдан келечи.

Мудахлыкъ келип тюшгенча
Жерни кѳойнуна,
Жомакълы, мудах тюшгеча,
Къарай, бойсуна,

Жашауу оза баргъан да,
Атлап башлагъан,
Къадардан юлюш алгъан да,
Тилек къатлагъан.

Жабалакъ алай жауады –
Жюрекле эрий.
Энди ол таудан ауады, –
Жылы жаз келир.

КѳЗЛЕРИНГДЕ – НАСЫП

Эки кѳзюнг, жанымы
Сакълагъанча палахдан, –
Тынчайтмагъан жангыла.
Алада – жулдуз, балхам.

Ары батып, къарайды
Насып деген, сюзюле.
Ол жаныма жарайды,
Къаратады кѳзюнге.

Ары-бери учады,
Жилтин болуп, къалтырай,
Кѳрюнеди, къачады,
Тууралыгъын ангылай.

Аны кѳрюп, жарыйды
Хошлукъ излеген къарам. –
Ол керти да таныйды
Тасха жолланы, баям.

Таныйды да, сюеди
Кѳзлерингде батаргъа.
Жулдуз болуп, кюеди.
Ариу айта тур анга.

КЁРЮР ЮЧЮН

Солуу кибик, ортада
Сюеле эди аяз.
Сюе эдим сорургъа.
Ийнаныу деген а – аз.

Кёзле бла сормасанг,
Сёзле – бош, оюм – азат.
Къарап, кёрюп, тоймасанг,
Сезалмайса бир деп зат.

Кёрюр ючюн, бир къарап,
Сени энтга жангыдан,
Хазырма, азап сынап,
Барып туруп ызынгдан,

Тауну, тёшню да ётюп,
Сыйрат кёпюрде тохтап,
Анда минг кере ёлюп,
Минг кере соруп, жокълап,

Айтып ариу атынгы,
Къарап сени аллынга,
Жюрегинге батылып,
Кирип жарлы жанынга,

Ол къарамда жылынып,
Эрип, кюйюп кетерге...
Шо сени, кёзю къыйып,
Ким салды къара жерге?

АЙТА ЭДИНГ...

Жерге тёгюлген сууну
Жыялмайма ууучха –
Жетип келген къуугъунну
Санамадынг сен жукъгъа.

Къуууп келгени аны
Ажымлы эди алай –
Къууана тургъан жанынг
Ажашып, абынганлай.

Айта эдинг, эс этип,
Андан-мындан да хапар.
Сен бара эдинг кетип,
Кѳоркѳдум – сенсиз танг атар.

Танг атар да, жиятыр,
Сейирине кѳалдыра...
Ол кѳалай кѳалыр атып,
Сен чыкѳмасанг аллына?!

ЖАУУН

Жибиген кѳонакѳ – жауун –
Терезени кѳагѳады.
Ол, таудан таугѳа аууп,
Жырла, кѳюле тагѳады.

Андан сѳюдѳк жауунннга
Тынгыларгѳа ахшамда.
Ол – таудан таугѳа аугѳан –
Тарух, жомакѳ да – анда.

Ыннам, анга жууапха,
Айта эди зиекирле,
Санай эди минчакѳла
Жауун жаугѳан ингирде.

Кѳысыла эдик анга
«Ля и ляха» айтыргѳа.
Ол жаууннга, ыннама
Сюеме мен кѳайтыргѳа.

УЛЛУ КЮН

Чѳпню, ташны да жылытхан уллу кюн,
Саулай жерни кѳучагѳына жыйгѳанлай,
Ёксюзге, жарлыгѳа да бола ёкюл,
Келе эди эрттен сайын ма алай.

Кѳанат алып, бара эди тауланы,
Ары жанына, бериге да – ие.
Санай эди кѳула тюзю дауларын,
Чѳпсюз, гюлсюз да болуп, кѳара кие.

Анга сабыр, шош тынгылай, барды кюн,
Башха жумуш тургъанда да чакъыра.
Къула тюзю айтхан жырла – эски кюй,
Аны къайда да жангызла такъдыла.

Адам деген, сабан деген бир бирге
Ушайдыла: экиси да – къанатлы,
Экиси да – сүймеклик излегенле,
Экисине да ариу сёзюнг – татлы.

Къара ташны, сууукъ ташны жылытхан –
Уллу кюнню не да келир къолундан.
Ол – кимге да ариу жыр, алгъыш айтхан.
Алай болуп чыгъады да жолуна,

Уллу дунягъа саулай жетеди
Кёз къарамы, жылыуу да биргелей.
Ол умутну кюн таякълы этеди,
Къула тюзю кёк кырдыкла этгенлей.

ОЮН

Къол аязларым, кюлюп,
Чолпу болуп, биргелей,
Ары жыяргъа сүйюп,
Жауун, кюн да тийгенлей,
Келе-келип, экиси
Бирча тегюлюп кёкден...
Ол оюн эртте эди -
Тюнене алып кетген.

Энтта да сакълайма мен
Кюн келтирген жауунну,
Букъу жолланы сепгил
Эте тургъан дауурну.
Ол дауурда сабырлыкъ
Къагъа эди ариу къарс.
Жан излеген табылып,
Узакъда букъгъанча чарс.

Къоншу-тийре да – тансыкъ,
Бир бирлерин сүйгенле,
Журтларын табып, къайтып,
Башхалагъа кюйгенле.

Изеу болуп, юй салып,
Ата ташны жылытхан,
Къара шаудандан алып,
Суугъа да шукур айтхан.

Тойгъа кѳтюрюлгенча,
Къыйын кюнде да жетген,
Къартха да, сабийге да
Бир кибик намыс этген...
Къол аязларым кюле
Болур эдиле андан –
Кѳп болсала суюгенле,
Башха болады адам.

СЕН

Жашаяллыкъ туююл эдим мен,
Сени кѳрмей, билмей тургъанда.
Сен – мени жүрегиме кирген,
Къачым жетип, къырау ургъанда...

Жалан да сен ариу суюгенинг
Къаратды да башха эрттеннге,
Келе эди мени кюерим,
Сау, ёлген да тырман этгенде.

Сени кѳрюп, унутдум аны.
Кѳзлерингде кюледи насып.
Мен, аны жарыгъында къалып,
Башха затладан кетдим къачып.

СЮЙГЕНДЕН

Айталмадым, айтмадым...
Айта эди къарамым.
Къайтама деп, къайтмадынг,
Байлар эдим жарангы.

Къоярма деп ачытып,
Къоркъдунг, болсам къатынгда,
Башха затны къачырып,
Сейир этдим антынга.

Ачыйды, кюеди ол,
Ой, ызымдан къарата.

Мени уа элтеди жол,
Атынгы айта-айта.

Кече да, кюн да санап,
Алып барады Гъаршха,
Ары-бери да къарап,
Къала ауур сагъышха.

Айталмадым, айтмадым,
Баям, жаным кюйгенден:
Негер этип алмадынг...
Асыры бек суйгенден.

КЪОРКЪУУУМ

Къарангы теренледе
Бугъа эди къоркъууум,
Сен къазауат этгенде,
Келип къаллыкълай, туруп.

Бузулгъан эди эрттен,
Сылтау излеп кюрешмей,
Бир ачы эди кетген,
Келген тангнга илешмей.

Къагъа эди этегин,
Манга къарап, къадарым.
Ол этгенди этерин –
Энди мен сенсиз къалдым.

АЙЛАНА ЭДИ

Эсленмез мюйюшледе
Бугъуна эди насып,
Къач кетип, къар тюшгенде,
Гюллеге ачып, жарсып.

Терезе къагъады къыш,
Женгнгенин айта къачны,
Къууанчда айта алгъыш...
Алтынчач къачды, къачды.

Женг-этек да къайырып,
Айланады жел, даулап.

Ёнчеленмеген аулакъ
Шош турады, тынгылап.

Ол кюзню кѳууанчларын
Эм мудах бетин танып,
Сакъларыкъды айтханын,
Къыркъарда кюйюп, жанып.

Ажашып келген къадар
Къарады анга тюрслеп.
Сюйюнюп, турду къарап:
«Биргеме келсенг а!» – деп...

Эсленмез мюйюшледе
Бугъуна эди жаным.
Сен: «Кетеме!» – дегенде,
Жокъ болур ючюн, жанып.

ЖАУАРЫКЪ КЮНЛЕЙ

Жауарыкъ кюнлей,
Жайылды къанат,
Ачыта, кюе,
Чекдирди азап.

Сылтауу аны,
Бугъунуп чарсда,
Эрнинде жарны
Къакъдырды къарсла.

Сагъайта къула
Тюзледе тангны,
Жауунну къууа,
Атынгы айтдым.

Жууапсыз эте,
Ёчюле, къайнай,
Келе да, кете,
Кёрюнюп, алдай.

Къалыргъа кёлюм
Сылтауум кёпден,
Анда ыз кёрюп,
Тиледим кёкден:

«Кюн болуп, келсин,
Жарыта, жарый.
Бу къайгъым ёлсюн
Аллында аны.

Жюрекни жапхан
Къараны атсын.
Жангы танг атып,
Кечеге батсын».

ТАНСЫКЪЛЫКЪ

Тансыкълыкъ кызыуунда
Тыйгъысыз эди эртген.
Ол биялмады бугъа,
Ол – уллу умут элтген.

Келе эди, кюн болуп,
Кёз да, жан да къамата,
Аны кёргенде, онгуп
Къала эди танг ала.

Сени атынгы айтып
Кеталмагъан – Танг жулдуз.
Жарый эди ол къайтып,
Кечени эте учуз.

Ол айта тургъан хапар –
Дунияла багъасы.
Жюрегиме жол табып,
Теше эди къарасын

Атлай эди акъ эртген,
Уллу жолну кюлдюре,
«Ол туююл эди кетген!» –
Деп, жашауну суюдюре.

АЗ СЁЛЕШЕ

Аз сёлеше, юйретдинг
Ма бир кёп затха,
Жюрегиме туюрелип,
Къаратып артха.

Анда къалгъан онгуму
Эслемей, кетдим.
Жыртдырмадым тонуму –
Жыр, назму этдим.

Кюле эди ызымдан
Кёпню сынагъан –
Жан, жүрек да кысыла,
Жол салып баргъан.

Анга ушап, эрттеден
Билгеним болса,
Къачар эдим кесимден,
Жан кьойса, кьойса.

БАРЫСЫ ДА

Санга дери адамла билген,
Кесинг кёрген уллу дуния –
Бары да бирге болуп, бирден
Этген эди насыпха уя.

Хапар айтып, кёзюнге къарай,
Соруу бермей, алама жууап,
Хар не да бир сейирди алай –
Гюнях да – гюнях тюйюл – сууап.

Алай эте келеди жаным,
Мен кесиме турама айтып:
«Бу дунияны минг бетин танып,
Энтта жашаргъа суюдюм къайтып»

Умут жолун излей, жүрегинг,
Тюбеп, мени насыплы этди.
Айта келип бизни суюгенин,
Къадар бизни бир этип кетди.

Андан къарап, этеди сагъыш,
Чыкъла тюшген тангны къучакълай,
Суююп этеме анга алгъыш,
Насыпны сакълар ючюн акълай.

Кетген жолну сагъынып, санап,
Сылтау излеп тургъанла барда,

Бизни бирде турады кѳыйнап
Орам сѳзю, ачыта-кѳаба.

Бары да – бош: хорлатыу, хорлау.
Насып деген – элия кибик.
Кѳгюбюзню жапханда алдау,
Келеди ол, кюн кибик, тийип.

Келесе сен мени аллыма
Бата баргѳан кюнню кѳзюнде,
Балхам болуп кѳалдынг жаныма,
Кѳайгѳым эрий айтхан сѳзюнгде.

ЖОМАГЪЫНГА ЖАНЫМ КИРИП

Насып деген таугѳа жетип,
Кѳарап турдум, келип жууукѳ.
Анга атлар умут этип,
Таукел болсам, сылтау туууп.

Тырман этген – кюйген жаным,
(Анга кѳошулмай – дуния!)
Жашау бетин минглеп танып,
Эталмай кесине уя.

Иги, аман да жѳыйлып,
Сюегенде эки керти,
Ары болалмай сѳйынып,
Башын алып, кѳачды дертим.

Кечген, ийнанмагѳан да – бир:
Сюймекликге элтеди жол.
Жомагѳынга жаным кирди...
Андан кѳарап турады ол.

Мен насыплы эдим, алай –
Жомакѳ да, жыр да – эрттеги.
Ол узакѳдан манга кѳарап,
Туруп тураса кетгенли.

СЕНИ КѢРЮР ЮЧЮННГЕ

Башха дуня болуп,
Сюеледи насыбым.
Аны чегинде – жолум.
Ачытып эм жарсытып.

Къадар берген юлюшге
Болгъанда бир кѢп даучу,
Сени кѢрюр ючюннге,
Таукеллик таудан ауду.

Тилсиз болуп, къууанчым
Ёчюлюп къалмаз ючюн,
Анга эшикле ачып,
Сый берди сенден кючлю.

ЖЕЛ ЭТЕГИНДЕ

Толама деп, толмады
Ариу умутунг.
Алай сени къоймады
Атып, унутуп.

Узакъ кетген – азаплы.
Къаршы – ажымлы.
Сатып алдынг азатлыкъ,
Берип жанынгы.

Ахлу-жууукъ чамланып
Турса да санга,
Жюрек отун жандырлыкъ
Умут тау – анда!

Келишмейди дуня
Излегенинге:
Жарда ишленнген уя –
Жел этегинде.

Аяз къакъса, тубюнде –
Къара чарс, терен...
Салалмады кюнлюмде
Уясын келген.

ИГИЛИК

Сюре келип игилик,
Терезе къакъдынг.
Келе-келип, ингирде
Юйде от жакъдынг.

Жаннган отха къарадыкъ,
Тынгылай, айта,
Дун-дуния арагъа
Жомакъдан къайта.

Къызыл кюнню жолларын
Хычыуун этдинг...
Сени манга къойгъанынг
Тынчлыгъым эди.

ЭКИ ЧЕКНИ АРАСЫ

Суралгъан, суралмагъан –
Эки чекни арасы.
Жашауу къуралмагъан
Къалай ары да барсын.
Ары жаны тик эсе,
Бери жаны – тар,
Жол салып келе эсе,
Аллында уа – жар.

Эки къанат сыйынмаз
Кибик, бир жолчукъ.
Насып да, къууанч да – аз.
Тепсемез тойчу.
Бу тар жолгъа жангызлай
Сыйынмаз жүрек.
Сен башха жолла ызла,
Ансы... ол кюер.

Къадарчы, сылтау табып,
Гузаба этер,
Эшик-терезе жабып,
Узакъгъа кетер.
Суралгъан, суралмагъан –
Эки да адам.
Насыбы къуралмагъан
Жангызды, баям.

УМУТ

Аны, муну кёзюне
Къарарыгъым келмеди.
Оноу этдим тёзерге.
Алай... умут ёлмеди.

Анда-мында таныла,
Къарай эди бетиме.
Чыгъып къалса аллыма,
Жаным дыгъыл этдире.

Аны ёксюз этгеним
Неден да ачы болуп,
Артха къарай кетгени
Жилятды, толуп-толуп.

АНГА НЕДИ БУ САУГЪА?

Жабылгъан кёзле таугъа
Къараялмазла.
Анга неди бу саугъа? –
Къууанмаз жазгъа.

Чапыракъ шыбырдаун
Эшитип турмаз.
Ариу жаугъанда жауун,
Ууучха жыймаз.

Къанатлы жыйын кёкде
Учханын кёрюп,
Туралмаз къарап ёрге...
Ол кетди ёлюп.

УМУТ, АЛЫП КЪАНАТЛА

Огъурлулукъ тейриси
Къарай эсе бийикден,
Кёре болур – не исси
Умутлары келликни!

Кийик суусабы кибик –
Деди алагъа шайыр.
Сёзлерине тийишли
Макъам, эжиу да табып.

Сени таба барады
Умут, алып къанатла.
Ахшам кюнню батады,
Этеклерин къаната.

КЮННЮ ЖЫЛЫ АТЛАМЫ

Кюнню жылы атламы
Ызын кьойду юйюмде.
Анга алгъыш айтханым –
Хорлатмады кюйюме.

Анга къарап, кюлдюле
Къагъанакъны кёзлери.
Аны кёрюп, кюйдюле
Жарсыуларым, тёзгеним...

Кюнню – кеси тейриси,
Тыя эсе заманны,
Аны жарыгъы энчи –
Сау этеди жарамы.

ЖОЛЛА САЛЫП

Адам кюсеген жашау
Тау артында къалгъанды.
Манга болгъанны къажау
Шуёх этип алгъанды.

Аны излей, атланган –
Насыбымы иеси –
Мен айтмагъан затлагъа
Жууап табаллыкъ – кеси.

Жолла салып, барады
Ныхытлада, ёрледе.
Кюн чыкыгъаннга къарайды,
Кьолун тутуп, ёргеге...

Аны жолларын кесип
Ойнамасын тёбенги.
Кимде болгъанын терслик
Билген не иги эди.

НЕ ИГИ ЭДИ

Ышаннгылы дуниям
Сен болуп къалгъан эдинг.
Женгил аязны къууа,
Къууанчым бара эди.

Кюле эди шауданда,
Кюле эди кюнлюмде...
Сен тауладан аугъанда,
Чабып, кирди юйюме.

Жауун болуп, жауаргъа
Хазыр эди жүрегим.
Насып бердинг саугъагъа.
«Не иги эди!» – дедим.

Алай... неге да марда
Анга да салгъанды чек.
Артха бурул да, къара:
Толмай турады тилек.

СЕНИ ЫЗЫНГДАН

Сени ызынгдан барып,
Жол ажашдырып келдим.
Жукъ этмедим мажарып.
Бош кѳреме тилегим.

Сени, мени суйгенле
Асыры кѳпден жерде,
Къоймадыла кюерге,
«Аллыма къара», – дерге.

ТЕНГИЗ ЖАГЪАСЫНДА

Тенгиз жагъасында
Жашау башха тюрлю:
Ингир къарангысы
Жарыкъ эте юйню.

Тенгиз къыйырына
Келип, къонду да ай,
Толкъун жатханына
Сейир этип къарай,

Жыргъа салып, айтды
Кѳксюл ийнарларын.
Кѳпюр этип, тартды
Тенгиз жагъаларын...

Кѳксюл тенгиз бетден
Чыгъа келген кюнню
Сени излегенин
Кѳзюм кѳрюп турду.

Чыгъып келген кюннге
Къол, женг да тартыла,
Кѳксюл тенгиз кюлдю,
Ариу жыр айтыла.

Анда къууанч – жарыкъ,
Жетер кибик кѳпге,
Узакъ жолну барлыкъ
Жууукъ болуп кѳкге.

СѳЗЮБЮЗ ЖАРТЫ

xxx

Жашау сыйсыз болгъанда,
Эс тапхан бютюн къыйын.
Тоймаз жерде тойгъанла
Жыкъдыла адам сыйын.

Ушап гумух чалгъыгъа,
Сѳзюбюз жарты болду.
Бизге къучакъ ачханла
Узакъда топпа-толу.

Жууукъ тутуп, къарасакъ,
Агъыбыз – тамгъа тюшюп.
Бизден жыяды жасакъ
Шинтиги, къолу кючлю.

Къылыч, къамичи да бар.
Ким сермесе, аныкъы.
Жол ача, эшик жаба,
Жыгъадыла барлыкъны...

xxx

Ёкюл болуп, эс этип,
Анга, мынга кюйгенле
Барадыла шош кетип,
Бир кёп болуп тюйгенле.

Къоркъуу умутну тыйгъан
Амал болуп кёплеге,
Теплене тургъан сыйгъа
Къарайдыла кёкледен
Ол бизни юйретгенле –
Нени да шарт кёргенле,
Жолла тутуп кетгенле
Биз жетмеген ёрлеге.

КЪАЧХЫ КЮНДЕ

Узакъ таудан къарайды
Къачхы кюнню жарыгъы.
Тал кёк чачын тарайды,
Суугъа къарап, тарыгъып.

Толкъунларын ойната,
Тау череги барады,
Ол, жыр, назму да айта,
Сыйдам сёзге устады.

Жылтырагъан акъ таула
Сакълайдыла таурухла.
Уллу дуня – саугъа
Аны ангыларыкъгъа...

Излегенин кеч тапхан,
Жокълагъан тёре эди.
Келип, черекге батхан
Кюнню кёк эхчей эди.

САКЪЛАЙ ЭДИМ

Кечеги таукелликни
Хорлай эди эрттенлик.
Таный эдим келликни,
Сакълай эдим кетгенли.

Мени биргеме аны
Сакълай эди кече ай.

Къарай эди, ийнанып,
Узакъ кѳкде жылтырай.

Жулдуз кериуанланы
Санай эди, къадалып,
Ол сен келлик жолланы
Барлыгъына алданып.

Хайыр-ахшылыкъ сурай,
Тинте эди тийрени,
Санга тюберге къурай
Бу жангы эрттенликни.

Атха миннген умутум,
Таукел болуп, атланды.
Алданнганын унутуп,
Жангы жырын къатлады...

Хорлай эди эрттенлик
Кечеги таукелликни.
Сакълай эдим кетгенни –
Таный эдим келликни.

ОЛ ТАНГДА

Аты къалып, магъанасы – тас,
Жашау деген болду ажымлы.
Тѳгерекни баса эди чарс,
Къайгъы алып, ауур башымы.

Къарап турдунг, алай жумушакъ –
Жюрегими сылагъан сѳзюнг.
Къууанч эрттен ариу эди, акъ.
Кимни эсе да тийди кѳзю...

«Дарман-дарым – сени кѳргеним!»
Ариу айта билгеннге къара!
Жаным насып отха чѳргелип,
Ачитмайын, тас болуп жарам.

Анда къалды сакъ ышаргъанынг,
Къарамынгы мен суйген нюрю.
Экисине термилген жаным,
Ачыкъ, жарыкъ да болуп, кюйдю.

СЕН

xxx

Сабырлыкъ ауанасы сылай
Тура эди ариу бетинги,
Мен а сюеле эдим алай –
Санга жюрегими келтирип.

Дарман болуп, жараса – иги.
Сюе эдим амал этерге.
Жолланы ныхыты эм тиги
Къоймайдыла ариу кетерге.

Ёмюрде тешилмез къаралай –
Сени къыйгъан аурууну бети.
Сен тюбединг анга да алай –
Бош, жумушакъ, лакъырда этип.

xxx

Ол биз барлыкъ кѳксюл тенгизни
Толкъунлары – бийик дуня.
Ол сакълап турду экибизни,
Насыпха болур ючюн уя.

«Сени кѳзлеринг кибик, алай
Чууакъ болур тенгизни бети...»
Ол биз барлыкъ жоллагъа къарай,
Сагъыш этип, сен алай дединг.

«Ариу айтсам, болурса ёхтем!»
Кюле эди кѳзюнгде жилтин.
Таула, жолла, чынгылла ётген –
Сен манга саугъа болуп келдинг.

Хар кюнде да къууанама мен:
«Ол сюеди мени!» – деп къатлай.
Нечик иги эди сен келсенг,
Ариу тангны кюлдюре... алдай.

ЧЕРЕК

Анда жуууннган кюнню
Ары, бери да ата,
Ол къарагъанда кюлюп,
Анга да дауун айта,

Къылыкъ этип келеди,
Таудан тигелеп, черек.
Анга этек иеди
Жагъадагъы тал терек.

Ариу айтып, къарайды
Басар ючюннге кѳлюн.
Суу къутуруп барады,
Тюзге алышып ѳрню.

Къоймай жүрегин ачып,
Жомакъ кибик, тасхалы,
Барады черек къачып.
Аны тюзгеди аллы.

АНДА ДА БАР ДУНИЯ

xxx

Кенгешге салыр кибик
Тюйюл эди арабыз –
Кюнюбюз ариу тийип,
Ёсе тургъан – къалабыз.

Сериуон алгъа ийген,
Нени да хорлап жетген –
Уллу суймеклик эди,
Экибиз да сакъ элтген.

Гюллю талагъа ушап
Ол сен келген ариу жол,
Кере эдим мен къучакъ,
Жюрегим этгенча той.

Сени ауазынг кибик,
Алай ариу эштилген
Жокъ эди, келип, жетип,
Жанны кѳкге кѳтюрген.

Кюе эди арада
Айтып, айтылмай тургъан,
Ёмюр жетмей санаргъа –
Насып жангыдан туугъан.

xxx

Энтта да чыгъама мен
Чабып сени аллынга.
Алай – сен тюйюл келген,
Тынчлыкъ къонмай жаныма.

Неге да болур мадар.
Жалан да жокъду санга.
Узакъгъа элтген къадар
Балхам болсун жанынга.

Анда да бар дуня,
Анда да барды тынчлыкъ –
Кимге да – ахыр уя,
Кимге да – ахыр ышыкъ.

СЁЗЮНГ

Къаяла бир бирге айтдыла
Сен айталмай тургъан тасханы –
Алып, бир бирине атдыла,
Къычырышып, чабышып, аны.

Ёрлетдиле жашил тѳшлеге,
Чапдырдыла сары жоллада,
Кѳкюрегин кюйдюрген желни
Сууурдула къара къоллада.

Ёрледи да ыраннга сѳзюнг,
Андан къарап, кюлдюрдю тангны.
Болалмайын жюрегим тѳзюп,
Энтта саугъа этеди аны.

КЕТЕ ТУРУП

Ийнакѳ затындан айырылып,
Солургѳа жер тапмагѳан жаным,
Кеси кесине кѳайырылып,
Ёртенлей, бара эди жанып.

Ёле эди жюрекде бир зат.
Ёлюмсюз деп, кѳууанып турдум.
Болалмады жюрегим азат,
Биргенге барлыкѳ жолум – кѳуру.
Кете туруп, ашыргѳан – адет.
Ашырдым да, артха кѳарадым.
Башха тюрлю болмай, не медет,
Ажымлыкѳ бийледи араны.

Сени элтген мени да элтсин! –
Сорууну тилегим хорлады.
Алдауум да, кертим да – сени,
Сюйгеним бла кетдиле ары.

ЖЕЛ

Желни жалан табанлары
Чабадыла жашил жерде.
Ариу болур айтханлары –
Ёсе тургѳан кѳучакѳ кере.

Кѳая кезден кюледи кюн,
Кѳарай желни оюнуна.
Алай ачыкѳ, жарыкѳ кюлкю –
Татлы сѳзню орунуна.

Желни зыккыл этеклери
Жибийдиле эрттен чыкѳда.
Ол жыр эм кюй этгенлени
Алларына чабып чыкѳды.

Зыккылетек, жашилтабан –
Ойнайды жел чегетледе.
Кюнню кѳзю, жетип, кѳарап,
Аны, сылап, эркелете.

КЁЛ

Уллу кёл, тюшдю да агъачха,
Жатды кёксюл чегет кьойнунда.
Назму сёзге, жыргъа жол ача,
Тал береги жуууна анда.

Акъ булутла кьондула келип,
Къая жухха, эртген чёкгенлей,
Чууакъ кёкден акъырын энип,
Солуй-солуй узакъ ёрледе.

Андан къарап, этек-женг булгъай,
Барадыла, жол салып, ала.
Келген-кетген деп, къарап тургъан
Доммакъ ташла чатлада къала.

Уллу кёлде ойнайды аяз,
Тепсей-тепсей, барады толкъун.
Аны сакълап, сюелген – къая,
Болмаз, дейди, бюгюн бир кьоркъуу.

Толкъун, аяз, уллу къызыл кюн,
Къая кириш – кёлню бетинде.
Бирге болуп, айтдыла жыр, кюй
Узакъ кетип, къайтып келликге.

Уллу кёлню кьойнунда – жылы.
Аны эхчей, къалкъыйды алам.
Чегет элге кюнлюмню жыры
Андан келип турады, баям.

ЖЕЛНИ КЪУУУП

Шулпу этеди ингири,
Эрттенлиги – алай.
Сени бери келлигинги
Билип, жолгъа къарай
Турама. Шошду жүрегим –
Алдай болур умут...
Жауун, бошлар да жүгенин,
Кетер, желни къуууп.

Анда – жүрек, анда – кюйле,
Бири бирин марап.
Эрттен алай сейир кюлдю,
Кѳзлериме къарап.
Аны теренди къарамы,
Кеталмайма къачып,
Жангы этеди жарамы,
Чабып келип, ачып.

Кѳзге тутады келтирип
Мени болумуму...
Кечге къалады элтирик,
Жокъламай жолуму.
Шулпу этеди эшикде.
Насып излеген – кѳп.
Тюбеп къалдым да, кечигип,
Анга жарсыйды кѳк.

НАСЫП ИЗЛЕЙ

Къайда тутар аны насыбы? –
Тынчаймайды аяз таулада.
Аны былай узакъ къачырып,
Неле берир къадар саугъагъа?

Аны шууулдагъан терекле
Къучакъларла, булжута, ойнай,
Анга чапракъ саугъа этерле,
Ол чакъыра келгенча тойгъа.

Жолоучула, узакъ баргъанла
Аяз билек болса, сюдюле.
Жюреклерин ѳртен алгъанла
Аны бла бирге кюйдюле.

Сѳзюн байлап турна къанатха,
Учады ол ахшам чарсында
Бата баргъан кюннге жууукъда,
Эс бурмай бу алам къарсына.

Тилленнгени кимге да баям –
Терезени кѳзю зынгырдай,
Артха сылай кекелин къая,
Суу толкъуну жагъаны жалай.

Къайда тутар аны насыбы?
Аяз баргъан жолла – умутлу.
Аны алгъа ийип, къачырып,
Жел анасы къойду унутуп.

КЕРТИ ЖЮРЕКДЕ ЖИЛЯЙ

Бир кѳп болуп бичим этгенле,
Башхалагъа жетмейди оноу,
Мен – бери, сен ары кетгенде,
Ким сынагъан болур деп тоноу.

Тинтип, билип кюрешмей аны,
Къарайма мен терезе кѳзден. –
Къалгъан эди эшикде жаным,
Ол – жаууннга, отха да тѳзген.

Кесим билмей, суймей тюшюннген
Керти жюрек аузумда жияй,
Не зат излеп кюрешеме мен?
Не зат излеп айландым былай?

Бир кѳп болуп бичим этгенле,
Эки жолда – эки жолоучу.
Мен – бери, сен ары кетгенли,
Бир кѳп болду, бир кѳп оноучу.

xxx

Сѳзюннг – ариу, кесинг да – алай.
Жаннган отха жауады жауун.
Къарайма мен анга, тынгылай.
Ол да шумсуз айтады дауун.

Жашау деген, салынып марда,
Тюзеталлыкъ тѳйюл къадарны –
Жууукъ келип, сюелдим жаргъа,
Табылмаз деп мени алдарыкъ.

Жауун болуп, жауарма былай,
Не, кюн болуп, батарма кенгде.
Узакъ кетип къалмай, тынгыла...
Алыргъа унамайса тенгнге.

УНУТСАМ

Раубазыдан акъ къанатлыла
Учхан кибик, учханды умут.
Аны кѳрюп, бирле айтдыла:
«Унут аны, ой, унут, унут.

Насып тангынг – узакъда, башха.
Башхадыла сени ѳрлеринг.
Аны сагъыш-оюму – тасха,
Айтмаз санга тюшде кѳргенин...»

Алай болур. Аны къолларын
Башха турду къысып жюрекге,
Жарыкъ эте баргъан жолларын,
Тѳзерге, чыдаргъа юйрете.

Бюгюн тангын атдыра болур,
Манга къарап, эсгере аны.
Ол не ючюн салды бери жол?
Андамы, мындамыды жаны?

Унутмасам, унутсам да мен,
Къайда анда магъана, ѳкюл?
Ётюрюк дуниягъа келген,
Энчи сезим танымай, ѳлюр.

СЕН БЛА МЕН

Сен да, мен да – бир жолну
Башха баргъанла.
Жолубуз къарлы болуп,
Жолугъушханла.

Тохтап да къалалмай, биз
Барабыз алай:
Эки жары – экибиз,
Бир бирни къыйнай.

Сенсиз болалмайма мен.
Сен а – менсизлей.
Къула тюзюнден келдинг
Сен, мени излей.

Сен болушун айтаса.
Мен а – умутлу.
Сен кертиге къайтаса.
Мен а – унутуп...

Алай эте, тюбедик.
Къалай да болсун.
Уллу кюн кюле эди,
Эте тауусум.

xxx

Китап жазады жазыучу.
Аны бийикди умуту:
Сѳзю барса, жырлап, учуп,
Къайгъы, къаугъа да сууутур.

Кѳкге къарайды жолоучу.
Анга кюн, ай да болушур.
Гебен тартады улоучу,
Кырдыгына гюл къошулуп.

Сабий эснейди бешикде.
Арбаз – ариу кюнден толугу.
Чапракъ ара тешигинден
Жерим кѳкню кѳре болур.

Анда жюзеди акъ булут,
Элте ызы къарамымы.
Жаным, аны кибик болуп,
Къоюп кетер бу аламны.

Бийиклени жыры – татлы.
Анда жашап туруп жомакъ.
Уллу булут таугъа жатды.
Къая да, тау да энди - акъ.

xxx

Танг алада батхан акъ жулдуз,
Солуп, толуп, жангыдан чыгъар.
Къалай ары кетсе да, учуп,
Къайтыр, дедим, санга тынгылай.

Иги эди, этмесем учуз,
Жулдузланы эски жырларын.
Ала кетип къалдыла, учуп
Къарла басхан узакъ къырланы.

Жауа эсе бюгече жауун,
Тамбла тохтаргъа да болур.
Келеди ол, эки кюн жаууп, –
Суула, кѳлле болдула толу.

Иги эди, айтмасам, къайда, –
Жауун бла киреме жерге.
Келе тургъан сериуюн тангда
Умут этип санга тюберге.

Мен гюл болуп, чыгъарма, дедим,
Сен атлагъан сары жоллагъа.
Чеплеу башлай, къарарма, дедим,
Кюн сизни арбазгъа къоннганда.

СЕН АШЫКЪМА КЕТЕРГЕ

Къарадым да бетинге,
Анда жарыкъ кѳрмедим.
Сен ашыкъма кетерге...
Келген жолунг ѳр эди.

Сен ашыкъма кетерге.
Жюрек алай урады –
Хар бир бери келгенни
Ёлюм сакълап турады.

Ол келе тургъан жолда
Жарыкъ жанмасын чыракъ.
Умутну жарты къойсанг,
Ол туралмайды чыдап.

xxx

Жашау жолда не да – хаух.
Насып деген саугъа да.
Байрам да, къууанч да – хакъ,
Бушуу, кюреш, къаугъа да.

Жаратылып сынаугъа,
Тюрлю-тюрлю барабыз.
Айтып, кюрешип, даулап,
Юлюш юзюп алабыз.

Ол – насыплы, ол – угъай. –
Айтды оноучу сѳзюм.
Сыйлы затлагъа чулгъап,
Келеди кесин тѳзюм.

Жаханымге, жаннетге –
Экисине – эки жол.
Сыйынмайын адетге,
Экиси да эте той.

xxx

Алданмагъан – не иги!
Жерни сансыз – алдауу.
Насып кѳлегин тигип,
Артта уа – уллу дауу.

Отну ариу жаннганы
Кѳзюбюзню тартады.
Аны ѳртен алгъаны
Кѳмюр этип, атады.

Аллах кеси суйгенни
Гъаршха жууукъ этеди.
Умутлары кюйгенни
Сууукъ бурдум элтеди.

Алдау бети – тасхалы,
Саныбызны кыяды.
Насып таугъа аз кыалып,
Жолубуздан тыяды.

Xxx

Уллу сууну сол жагъасында
Кюн жатханды акъсыл ташлагъа.
Ол кѳобар да ингир жассыда,
Кѳутулуп кетер тау башлагъа.

Жашил таула. Ары жанында
Кюн батар да, кѳууаныр кече.
Биз билмеген таурухла санай,
Ай келликди, жюрекни эхчей.

ТАУДА

Терслик сейир этдирип,
Тау башындан кѳарагъан
Таулу кѳалгъанды кетип...
Барсын – ызын табалгъан.

Таула берген ѳхтемлик
Кѳалып кѳалды бийикде.
Аны жанына тѳйреп,
Барлыкъ эди ол кетген.

Тауда хар не да – таза.
Ата жоллары – жарыкъ.
Тарых бетлерин жаза,
Барады ары барлыкъ.

Умут, адам да – бийик.
Жюрек да – акъ кѳанатлы.
Кѳая кѳырлагъа тийип,
Учуп барады атлы.

ХАР НЕ ДА

Хар не да – сени ючюн.
Сен анга ийнан.
Уллу – жашауну кючю.
Бек аллы – ийман.

Тауну, тюзню келгенле
Айтдыла алай.
Ала басхан жерлени
Тузун алгъышлай.

Хар не да – сени ючюн.
Танг ариу атды.
Тызыл тарына тѳшюп,
Кюн жомакъ айтды.

Къанат алып, къанатлы
Жумулду кёкге...
Умут элтген акъ атлы
Болдунг жүрекге.

Ачы кюнюм аз къалды,
Къууанчлы – жаным.
Ариуду насып аллы,
Ачитмам аны.

АЛАЙ ЭДИ

Жашаудан, неден да эрикген
Чыкъгъан эди арсар жолуна...
Кеч болуп, кесине кной эте,
Бара эди таула къойнунда.

Кюмюш ай кечени булжута,
Мадар этип, бара эди ол.
Къол аязын аламгъа тутта,
Жата эди бошалмагъан жол.

Кишиге да айтмагъан сёзюн
Айта эди ол къара чарсха...
Кюн, кече болалмайын тёзюп,
Ауур эди ол айтхан тасха.

Таукеллик, къаршы болуп анга,
Жауун этип, кийирир жерге.
Ол келликди бу жангы тангда,
Тебре, жаным, анга тюберге.

КЕЧЕ

Кеси юйюнден башха
Барыр жери жокъ эди...
Кече, олтуруп ташха:
«Дау айтханны къой!» – деди.

Кёкде жүзген ай, таугъа
Илинирге аз къылап,
Ары жанына ауа,
Бара эди, терс алып.
Кече жубата эди,
Таурух, хапар да айта.

Жарсыуу бата эди,
Иги кюнѳуне къайта.

Ах, эсгериу жюклери
Алай ауур болгъанла!
Ала къарыу бердиле,
Башха насып къойгъаннга.

КЕЗДЕН АЛГЪА

Бергенни, алгъанны ѳнчелей,
Тургъанда жашауну баргъаны,
Сен мени биринчи кѳргенде,
Жюрегинг алгъадан таныды.

Къууанып, атладынг аллыма.
Шагъатынг – Гъаршланы бийиги.
Не да бош болур эди, жалгъан,
Сени уа – эштилди тилегинг.

Кеч келдинг да, кѳлюмю басды
Игилик келтирген къарамынг.
Башхагъа ачылмагъан тасханг
Ай болуп, отоугъа къарады...

Эсимде тургъаны – сѳйгенинг
Ант этдирмей, ариу болгъаны.
Ол затха къууана, жюрегим,
Ангыламай сени жойгъанны,

Сылтауун, дауун да табаргъа
Кюрешеди, соруп къадардан.
Кѳк бийигин булут жабаргъа
Боллугъу билине аз-аздан.

АУАЗЫНГ

Сени ауазынг телефонда
Алай ариу, жарыкъ эштилсе,
Кирип келген кибик мен тойгъа,
Нени да терк хазыр кечерге.

Чакъгъан кибик тауда алмала,
Къызаргъанча кюнлюм бетлери,

Жарыкъ болуп жерде адамла,
Не игиди къууанч этгеним!

Тюшген эсенг къыйнаргъа бирде,
Аны да терк унутуп, чапдым.
Татлы жомагъынга кирирге
Энтта да бир жол, бир онг тапдым.

ЖЫРЛАЙДЫ САБИЙ

Наныкъ жыя, жырлайды сабий.
Ол жырда – дуня алгъышы –
Жашилкѳз талада чабышхан
Сабийни сейирлик сагъышы.

Ол этмейди тилек Аллахха,
Къууанчы айтыла сѳзюнде
Бу талагъа, гюлге, чапракъгъа
Тийип тургъан кюнню кѳзюне.

Аны жыры – къанатлы, татлы.
Ол биринчи жетер Аллахха,
Гюл талалай, аллына жатып,
Хар нени да сакълай палахдан.

Тилек этген, садакъа да – кѳп.
Сабий тазалыкъ женгер аны.
Сабийге къарап турады кѳк,
Тейри къылычын жерге жайып.

Марал жауун, кюн да биргелей
Чыкъдыла сабийни аллына.
Гюл талада аны кюлгени,
Алгъышы, жыры да къалырла.

БАШИЛ АЙДА

Башил айда, башил айда
Насып деген атлы къайда?
Башил айда, башил айда,
Узакъ болуп ариу жайла,
Тиеди кюн, жылытмайды,
Айтхан сѳзюнг жарытмайды.
Туруп турады жарсыуум –
Ажашханды иги къууум.

Ашайды кѳл жаным санга.
«Ол терс тѳуйюл!» – дейме анга.
Алай, айтып-айтмай да тур,
Ол – хар нени билген обур.
Кюеди ол, жанады ол –
Чѳйреди жол, чѳйреди, ой!
Келтирмейди сени бери.
Аны тюзге бурсун Тейри.

Башил айда, башил айда,
Мен сѳймеген сууукъ айда,
Жолла-кѳолла орман болуп,
Сылтау деген топпа-толу.
Сейир этдим тѳзгениме –
Тансыкъ болуп кѳзлеринге.
Ёнюнг, дедим, алай татлы...
Башил айы башха айтды.

Жаным, батхан кюннге къарай,
Аны къызыл оту талай,
Кюе, кючсѳне эм жана,
Атынгы къайтарып айта,
Башил айны хорлай эди.
Хорлай эди, онглай эди.
Атынг алай жууукъ эди.
Айтмай турсам, сууукъ эди.

ТИЛЕК

Кече белинден атлагъанда,
Жукъу кирмей эки кѳзюме,
Ариу атынгы къатлагъанлай,
Тилек женгнген алгъыш сѳзюмде
Айтама шош уллу Аллахха:
«Тюзлюк деген бар эсе, къара,
Сакъла аны ауур палахдан!
Салма энтта анга бир жара.

Тилек айда этеме тилек,
Толлукъ эсе, бу тилек толсун:
Мен анга болалмайма билек,
Сени сѳзюнг нѳгери болсун».

Санга – къыйын, манга да – къыйын.
Сенден сыйлы жокъ мени затым.

Бералмам сени, кѳзюм къыйып.
О, сени мен сюйюучю атынг!

Аны айтып, атласам жардан,
Къанат алып, учарыкъ – жаным.
Гюлле, чагъып, къарарла къардан,
Сени татлы атынгы танып.

Жашау жолу – сынау адамгъа.
Хар ким бирча барала болмаз...
Ийнанама уллу Аллахха –
Ол сени кесинг жангыз къоймаз.

Желни, къарны сууугъун тыйып,
Кюнню кѳзю - сени атынгда!
Насып тангын, къууанчын жыйып,
Турады ол сени къатынгда.

Бизге къарап, алгъыш этген кѳп.
Экибизге биргеми жетер?!
Бийикден къарап турады кѳк.
Тилегими ол къабыл этер.

ЖАУУН

Кеси тюзлюгюне ийнанып,
Сабыр жауа эди сакъ жауун.
«Жаны сауну болур дарманы», –
Деп, аны айта эди дауун.

Жашил жерни сылай эди шош
Къарамында тохтагъан жарыкъ.
Чакъгъан гюл да, чапыракъ да – хош.
Жолгъа чыкъсын кетерик, барлыкъ.

Кезиу келген насып – ѳтюрюк.
Кюйдю да, жан жулдузлай батды.
Аны эски жюгюн кѳтюрюп,
Ууахтысы келген танг атды.

Жауа эди жауун хычыуун,
Жерни угъай, жанымы жууа,
Алып кете аны ачыуун,
Босагъадан узакъгъа къууа.

Аны тюзлюгюне тюшюнюп,
Сюйюп ийнаныргъа жангыдан,
Жарсыуум, къууанчым тюйюшюп,
Экисин да атып, тангыма

Алай келдим. Жюрегим – таза,
Дунияны ариу эрттени,
Жангы насып къадарын жаза,
Артада къалып ажым этгени.

ЖАШАУ

Жашау жорукъ – тамгъалы.
Иги, аманы да кѳп.
Къайры болса да аллы,
Сюзерик, кѳрлюк да – кѳк.

Чыгъаналы, ныхытлы,
Бургъуч-бургъуч барады,
Туруп-туруп, ычхынып,
Жюрекленени жарады.

Шайгъа шай къошхан тюйюл
Бизни тѳлюню халы.
Къарайды, кѳз-къаш тюйюп,
Ата тургъан танг аллы.

Келлик кюнню хыйсабы
Неде болгъаны – чарсда.
Бу дунияны инсаны
Ажашып ауур къарсда.

ЖЕТЕР ЭДИ КЮЧЮМ

xxx

Ачыгъаным ючюн
Урушмадым санга.
Жетер эди кючюм,
Мен алдансам анга.

Нени да кенг этсем,
Башха жолну барып,
Элтезме мен, десем,
Ой, биргеме алып,

Сени къарамынгы,
Жылы кѳолларынгы...
Женгип къарангысын
Баргъан жолларымы.

xxx

Жетер эди кючюм,
Ийнанып туралсам,
Насып юлюшюмю
Алалсам, къуралсам...

Алай а аллымда
Туруп тургъан – умут.
Жаным айтды сабыр:
«Унут аны, унут.

Къайтып атады танг,
Къайтып тиеди кюн.
Сен алагъа ийнан.
Жиляу – сауут тюйюл».

КЕЧДИ

Жюрек урууунгу эштирге
Сюе эдим, къапланып санга.
Алай: «Кечди, кечди, кечди!» – дей,
Айланады бир ауаз манга.

«Ары киргеннге болады кеч! –
Деп, жерни кѳргюзтеди умут, –
Жалан кесинг суюгеннге бол ёч,
Башха жолланы унут, унут!»

Къадар кѳрдю: нени суюгеним,
Анга туура, анга белгили.
«Оноу этди эсе, кюейим...» –
Деп, барама-бара, терилип.

Жюрек урууунгу эштирге
Сюе эдим. Минг сылтау чыгъар.
Манга кыш келгенин билдире,
Арбазда жѳге терек агъар.

Сары чапракъ, гитче кюнчюклей,
Жана кетип, къарны къучакълай,
Кёз кёре, инжиле, ёчюлсе,
Бир къыйын болады ийнанган...

Болур дерге къыйынды насып.
Болмаз деген болады ассы.
Не бек айланса да ол къачып,
Манга келликди, кюйюп, жарсып.

АКЪ КЪАР

Акъ къар жауады жерге,
Сейирлик, ариу!
Аны биричи кёрген
Къагъанакъ, жарый,
Къол аязын жаяды
Аны аллына,
Къар хапула жыяды
Къол къапларына...

Тал тюбюнде сюелип,
Биринчи суйген,
Чолпан кёзлени кёрюп,
Къарады, кюле.
Акъ терекни бутагъын
Акъбырын тартды,
Къызчыкъны юсюн-башын
Къар этип, къачды.
Къызчыкъ, тешип бёркчюгюн,
Кюледи алай,
Жангы сезим суйюнчю
Сёзюн айтханлай.

Ана къойнундан жылы
Акъ къар да туююл.
Сабий, созуп къолчугъун,
Тиерге суйюп,
Тынчайтмайды анасын.
Кюледи ана.
Эншге ийип баласын,
Тийдире къаргъа.
Къар кюйдюрюп, сабийчик
Артха къарады...

Жашау дегенинг нечик
Анга ушады.

xxx

Къачып баргъан – минг жоллу.
Къуугъан а – жангыз.
Кечени кетме къоюп,
Танг ызлайды ыз.

Жулдуз, ай да бугъунуп,
Бир сейир шошлукъ.
Мен, алай керек сунуп,
Сѳзюме къошуп,

Тынгылатама сени
Бир бош затлагъа,
Болмай башха билгеним,
Сюймей къатларгъа

Китаплада айтылгъан
Ариу сѳзлени,
Къаллыкъ сунуп жартылай
Жаным сезгени.

Китаплада аллай жокъ
Тенгleshдирирге,
Буду мени жокълагъан
Акъ сезим дерге.

Хар биринден да энчи,
Бир башхады ол –
Насып тангнга келечи,
Къууанчха да жол.

Айтхан сѳзюм кесегин
Тутмайды аны.
Ол жарытды кечеми,
Кюлдюрдю тангны.

Уллу кюнлей къарады
Тауну артындан...
Ариу насып сынадым
Сени къатынгда.

КЕЧЕ, КЮН ДА

Суратынг къалгъанды къолумда.
Ангады айтырым-къалырым.
Аллах сени бурсун онгуна
Деп, анга жангыдан жалындым.

Башымы алгъанды да къайгъы,
Кече, кюн да сейир узунла.
Жашаууму ол этди жарты,
Къарайдыла къара къузгъунла.

Хазыр болуп турады жаным,
Я Аллахым, сен аны алда.
Къоркъгъаныма тюбетир тангны
Сен башха кюннге сакъла, сакъла.

Ол къоркъууум ажашып кетсе,
Онгмазлыкъ да онгарыкъ сунуп,
Мен, алай сейир сагъыш эте,
Турама, жүрегим къутуруп.

Кече, кюн да – башхала жанлы.
Кёл ашамай, не этгин анга?
Сени биргенге къалып, жаным
Бу сууукъ кюн турады жана.

КЪАРА АГЪАЧ

Къара агъач. Агъачда бёрю.
Улуйду ол къара кечеге.
Анда жангыз къалгъанын кёрюп,
Баям, ол сюеди кёчерге...

Мени жаным ушайды анга.
Тёгерекни аулагъан – азап.
Жалан да узакълада жана
Тургъан отну тиллери азат.

Урады ол, бурады кесин,
Жанады, ой, къара кечедде.
Келе болур, дедим, ол кесип
Жашау жолларымы ёхчеге.

Терслик да жокъ, тюзлюк да мында,
Даулар кибик, бир деп жокъду жан.
Къара кече, чарсха тынгылай,
Андан къача болурму къачхан?

Танг атары ашыгъады дей,
Къайгъы этип, жанады жулдуз.
Ол эрип кетерин билгенде,
Умутлары, насыбы – учуз.

Къара агъач. Агъачда бёрю
Улурму ол келген эрттеннге?
Кёрюр къадарын сынап, кёрюп,
Айыпмыды умут этгеннге?

ЮЧ КЮН

Юч кюн деген юч жыл кибик кёреме,
Сенден хапар билир ючюн ёлеме.
Къышхы кюннге узун туююл дегеннге,
Ол къысхады деп, гурушха этгеннге
Сейир этдим, къарай ауур кечеге –
Айтхан болу рол затланы ёхчеге.

Алай болур. Башха жууап табылмаз.
Насыпсызгъа тейри эшик ачылмаз.
Сакълагъанны жалан сакълагъан билир,
Жалан да ол тюшюнюр да, ол эрир.
Къыш болса да, кече-кюн да узунду.
Эрттенни уятхан къара къузгъунду.

СЕНИ ЭСГЕРЕ

Мен кёзюнге къараргъа сюеме.
Сюеме мен анда къалыргъа.
Мен, сенден башха къадар излемей,
Сюеме биргенге барыргъа.

Сени эсгере, таугъа минеме.
«Сенсе, – дейме, – дуния къууанчы».
Сени эсгере, алай кюеме,
Тансыкъ болуп, таралып, ачий.

Аурумазлыкъ, ёлмезлик да жокъду,
Аны ким да биледи, баям.

Экиси да жыгъа тургъан окъду.
Экисин да сууутур адам.

Сен къая тѳююлсе, таш тѳююлсе.
Жаун, жел да тѳюдюле сени.
Сен мени жана тургъан кѳююмсе,
Алып тургъан саулай эсими.

Айтылдыла, къалдыла айтылмай
Мен санга айтырыкъ сѳзлерим.
Мен айтама аланы, жашырмай,
Не игиди къадар тѳзгени.

Бир ауурлукъ къысып жанымы,
Кѳз кѳрмеген къанат юзюлюп,
Кесими жангыдан таныдым,
Чырагъым, жулдузум ѳчюлюп.

Насыпсызны жулдузу къайда? –
Анга жолну жапханды булут.
Мени алгъанды да ол сайлап,
Бир заманда къоймаз унутуп.

Мен кѳзюнге къараргъа сюеме.
Сюеме мен анда батаргъа.
Сен манга башха къадар излеме,
Унутма биргенге алыргъа.

xxx

Неди не мени игилигим? –
Мен санга болалмайма билек.
Аллахха жетер деп тилегим,
Ой, этеме, этеме тилек.

Нени да къадар этген Аллах,
Эсин бурмай, тынгылап къоймаз.
Мени тилегим къалса жарап,
Ол сени аяп турур, жоймаз.

Мен насыпха таныдым сени.
Жашаууму этдинг къууанчлы.
Кетген эди жарсыуум кече
Ол сен кирген отоудан къачып.

Эрий эди сакъ кѳарамында
Уллу, гитче кѳайгъым да мени.
Мен, сени танып атламындан,
Кѳууанып турдум келгенинге.

Хар келгенинг – манга бир байрам.
Анда мен айталмагъан насып.
Ай да, кюн да, сукъланып, кѳарап
Турдула, кѳрюп, билип, жарсып...

Алай эди. Алай тийди кюн.
Атынгы айтдыла тангларым.
Жаным эте тургъан эсе кюй,
Ол жыр эди – санга айтханым.

Энди уа башха бир сѳз да жокъ.
Жалан атынг – жүрек аузумда.
Ой, алай кѳычырады ол, ой,
Кюн да, жан да бирча бузула.

Ол кѳычырыкъ кѳысдырмайды кѳз.
Сарын салып турады жаным.
Мен айтыргъа табалмайма сѳз –
Ол, кюл болуп, кетгенди жанып.

Неде болур, кѳайдады кѳанат?
Мен – санга билеклик этерик.
Жюрегим тохтамайды кѳанап.
Чыкъды жолгъа сени элтирик.

ДУНИЯ – КЕЗИУ

«Дуния – кезиу», – дединг.
Биз да алайбыз, алай.
Ата-баба да кетди,
Ол эки сѳзню кѳатлай.

Мени жукълатмайды ол –
Анда болгъан магъана.
«Сен аны ачитма, кѳой, –
Деп кѳатлайма Аллахха. –

Сенде болгъан тюзлюкню
Болмаз чеги-кѳыйыры.

Сен, амалын юздюрюп,
Этме аны кыйынлы.

Ой, сау боллукъ жараны
Ачы этгени кетер.
Мени кюнюм – къарангы.
Аны ким жарыкъ этер?

Ол барда – хар нем да бар:
Акъ насыбым, къууанчым.
Ол жокъда – эшик жабар,
Табар да мени, ачыу.

Иги болсун оноуунг.
Энчи къара сен анга.
Аллах, нени да кююп,
Болуш мен суйген жаннга».

БИЛМЕЙ

Мен, кеси къадарымы да билмей,
Жюрегим бир тюрлю кысыла,
Аякъларым къара жерге тиймей,
Ашыгъама санга ахшамда.

Эришеме келген ингирге да –
Экибизден ким алгъа болур?!
Менден алгъа санга келгенни уа
Иелиги башхача болур.

Бу жашауду. Магъана недеди?
Таралады жанымда бир зат.
Ол санга да биргеме келеди.
Мен андан болалмайма азат.

Алдаууда – насыпсыз. Тюзю да.
Дунияны суймейме алай.
Мен аны жазын, кыйын, кюзюн да
Къатышдырып, бирге жыйгъанлай.

Шо кимге да борчлулай турама.
Манга борчлу жокъду бир адам.
Ма барады жашауум къуралмай,
Мен андан тынчаймайма, баям.

Хар кимге да жетген насыпны уа
Манга деп да юлюшю болур.
Мен, анга ийнанып, жарсыуну да,
Ачыуну да сынадым толу.

Ой, былай жүрюгеним а – жүкдю.
Аны элталгъан – алай ауур.
Насып дегенинг жашау юзюкдю,
Аны мен чыгъалмагъан тауу.

xxx

Жюрегими басып бир зат,
Унамай, кѳоймай иерге,
Эталмай, этмейин азат,
Сугъуп барады да кѳрге,

Кюеме, бек уллу насып
Былай къысха болгъанына.
Анга келе эдим жарсып...
Къара, жолда кѳойгъаныма!

Манга ёшюн ургъан ачыу,
Дертчи эди да эрттеден,
Бери келген жолну ачып,
Болду оноу этгенледен.

Аны биле тургъан жаным
Сени алгъанды нѳгерге,
Унамай кетерге жанып,
Жол ызлагъанды ёрлеге.

Барады. Шошду ингирлик.
Манга айтыр сѳзю – тасха.
Анга, къара жыйрыкъ кийип,
Келгенди бюгече ахшам.

Аны кийди да, кѳуралды.
Хазырды энди жолуна.
Насып къарайды туурадан.
Турады ол да жоюла.

Манга жашау берген къадар
Шо анча не деп ачытды?

Жюрегими тонап, талап,
Къайтып-къайтып урду, жыкъды.

Сени алдым да нёгерге,
Насып – санга да кёл ашай.
Анга болурма тёзерге,
Жалан да сен жаша, жаша.

Бошалып къалгъынчы жол

ЖУЛДУЗУМ

Мени жарыкъ жулдузум,
Жюрек тёрюмде жаннган,
Сенсиз кюн – алай узун,
Ууакъ-ууакъ саналгъан.

Тиеди кюн, кетмейди.
Айта-айта, арыдынг.
Сен айтханны этмейди,
Бир бек болуп жарыгъы.

Аны жыры – аламат!
Сайлай алып, къууанчды.
Санга къозуй айланнган –
Жаным суйген жубанчды.

Къайгъы болду гитчечик
Сезимими къатында,
Ачып къойдум да эшик
Сени ариу атынга.

Ой, бир мадар табалгъан
Къыстай болур жарсыуун.
Мен а – санга ийнаннган,
Санга ачхан ич сырын.

Манга жомакъ тангытхан,
Мени кёп къууандыргъан,
Къайда болсанг да, къайда,
Мени эсинге алгъан!

Жарыкъ берген жулдузум,
Ол жарыкъда кюеме.

Жашау тѳойюлдѳу узун, –
Жарып турсанг, сѳоѳе.

АНДА

Анда – жѳурегимде – атынг
Айтады бир хапар.
Танг жулдузу анда атды,
Анда – сабыр ахшам.

Анда кѳюледи къарамынг,
Анда – ариу жарыкъ.
Манга атынг да жарады,
Тургъанымда барып.

Биле эдим да келлигин
Уллу насып бизге,
Кѳюден, сырдан да эригип,
Келдим, ийнар тизе.

Ол мен алай сѳойген эрттен,
Ол мен сѳойген ахшам,
Бизни бирге тѳубешдире,
Этип кѳюйду хайран.

Насып къакъды да терезе,
Биз аллына чыкъдыкъ...
Ариу къадар излегенле
Ичдик эрттен чыкъны.

Келди, тохтамады бошاپ
Бизге элтген жолну...
Къууанчыма къууанч кѳюша,
Кѳюн чегетге кѳюнду.

КЮН ДА, ОТ ДА, ЖАУУН ДА

Ачы дамларын татып
Билмекликни, жалгъанны,
Кѳюн бара эди батып,
Къоюп жерде кългъанны.

Ёпкелеген жѳуреклей,
Кѳюе эди жолунда –

Ол турса да сѳйгенлей,
Насып кѳонмай кѳолуна.

Кѳюн да, от да бир болуп,
Бирча кѳызыл жаннганда,
Кѳек жиляды да толуп,
Жауду кѳыызгъан жоллагъа.

Алада уа – тасханы
Букъдуруп тургъан кѳумла,
Хар бир тамчы басханы
Теренлеге жумула.

Сепкил бетли жоллада
Отлай эди уллу кѳюн,
Аны сансыз кѳойгъанда,
Тау желлеге эте кѳуй.

Ол да, ким да билдиле:
Сезим – терен неда бош.
Жер юсюне келгенле
Болуп бармайдыла кѳош.

АДАМ

Инсан деген – чѳп кибик,
Алай уллуду алам.
Келсе да кѳуйюп, бишип,
Ёзек тѳуйюлдю, баям.

Жумдурукъ болур ючюн,
Керекди кѳауум бармакъ, –
Бир жолгъа, ызгъа тѳошюп,
Бир болуп, бирге баргъан.

Зат да тѳуйюлме кесим.
Ахлу, шуѳх – бийик тау.
Тас болгъан кѳюнде эсим,
Ала – айтырыкъла дау.

Ачый тургъан – жюрегим.
Дарман кибик – билеклик.
Узакъ эди сѳйгеним,
Эте эди тилекли.

Кѳкде – жулдуз, жерде – жол.
Экиси да адамны.
Жулдузлу, жоллу да бол...
Тешдир ансы кѳарамы.

ЖОЛ – ЖУУУКЪ

Жол – жууукъ. Кѳоркѳуу – уллу.
Мен билеклик эталмам.
Алай арт саугѳам – умут,
Аны кѳоюп, кеталмам.

Керек болмаса шагѳат,
Тилеклерим жетсинле.
Мѳлекле, соруп, сурап,
Санга эсеп этсинле.

Жашау этген, ѳлген да –
Эки жаны – кѳазауат.
Аны кѳере келген а
Бир кюнде болмаз азат.

Алай... энтда бир кесек...
Жаным – санга аманат.
Анга жарар сен эсенг,
Энтта да бир ариу айт.

Сени жолунг кесилсе,
манга чакѳмаз энди жаз.
Жаным – сени жесиринг,
Аны насып жюгю аз.

Жол – жууукъ. Кѳоркѳуу – уллу.
Сакъ бол, жаным, жанынга.
Мен билалмайма толу
Не болѳъанын аллынгада.

ОЛТУРУП-ТУРУП

Олтуруп-туруп айтдым
Ауур сѳзюмю.
Аллахха кѳайтып-кѳайтып,
Кете тѳзюмюм.

Ненча жолну келеме,
Ненча тау женгдим –
Элек этип, элейме...
Элегим – женгил.

Жаным кѳуруду алай –
Илинир зат жокѳ.
Алай болуп тургъанлай,
Кѳоншум этди той.

Мен: «Угъай!» – деп, сюеллик
Жанладан тѳююл.
Эртте билип кюерин,
Умутум кюйдю.

Бир кюнде башха жолну
Баралырма деп,
Жаным кѳууанчдан толуп,
Уянырма деп,

Ийнанырча болмадым.
Болмадым кѳаты.
Тилеклерим толмады.
Жашауум – жарты.

Олтуруп-туруп айтдым.
Дауум а – уллу.
Ол кѳайтып-кѳайтып-кѳайтып
Жангыдан тууду.

Сени атынг – бир татлы.
Насыбым а – аз.
Келип, терезе кѳакѳды
Кюз артында жаз.

Насып берлик болгъанда,
Кѳадарчы эслер.
Дау айталмайма анга
Бу ауур кече.

БОШАЛЫП КЪАЛГЪЫНЧЫ ЖОЛ

Айырмай тау, тюз не къол,
Кеслеринден къачханла,
Бошалып къалгъынчы жол,
Башха эшик ачханла,
Сизден насыплы да жокъ,
Сизден ариу къадарлы:
Тюзге кетип ачы окъ,
Башха жары къаратды.

Ай да, кюн да сизники.
Кюле турады ахшам.
Аны жоллары – иги,
Жокъ туман не чарс басхан.
Жырын, сырын да айта,
Тау череги агъады.
Аны тохтатыр къайда?! –
Ол да жырла тагъады.

Алагъа къарап, ушап,
Алса жүрегим къанат,
Ол бийикледе учар...
Турмаса къанап-къанап.
Мен болур эдим эркин,
Отдан, кюйден да къачып,
Насып, тынчлыкъ да берлик
Ёмюрге эшик ачып.

МУДАХ БОЛДУЛА

Мудах болдула арбазда терекле –
Алагъа да жылы къарам керекли.
Келген, кѳрген – экиси да бир тюйюл.
Жанынг кюлсе, ол кюнде кѳзюнг кюлюр.

Иги эди бу акъ жазгъа къууанган,
Кюннге къарап, аны бла жубанган,
Иги эди шапталланы ийиси... –
Ала бары да келирле, сен келсенг.

«Сен келсенг...» – деп, тохтатама эсими,
Мени жаным – ол азапны жесири.
Алай этип, ненча къууанч санадым!
Санай-санай, мен аллынга къарадым.

Инжи болуп, тѳгюлдюле сѳзлерим.
Сейир эди аллай бирни тѳзгеним.
Бирем-бирем сууурдум да аланы,
Жапдым юсюн ачий тургъан жарамы.

Мудах болдула арбазда терекле.
Быллай кюнде ариу сѳзюнг керекли.
Сен айтсанг деп, сакълап турама аны –
Сѳзню барды жолгъа къаратхан жаны.

СЕН

Сѳзюнг бир башха болса,
Мен сени эштмез эдим.
Къадарым алдап къойса,
Мен аны кечмез эдим.

Жыр, ийнарча айтылып,
Ма санга салгъанды жол.
Эсгерип, бери къайтып,
Жанымы сылайды ол.

Ангылай болурса сен:
Жыр кюн кибики бир затды.
Ол кеси да бу жерде
Хар неден да азатды.

Къууанчдан кѳлек кийип,
Ол алай айтылгъанда,
Кюн кѳзю келип, тийип,
Къарыу береди анга.

Ариу сѳзюнг – шыбырдап,
Манга айтылгъан ийнар.
Къошулуп ариу сыргъа,
Насыплы этди, ийнан.

Къолларынгы жылыуу
Турады да биргеме,
Мени жаным, жылынып,
Сабырды, къач келгенде.

«Аты, сѳзю да – татлы...» –
Ингир шыбырдайды шош.

Кюн, аны айта, батды.
Жюрегим, жаным да – хош.

ЁЛЮМ БЛА ЖАШАУ

Жукълатмагъан кече,
Тынчайтмагъан кюндюз
Оюм, бери кѳчюп,
Этди мени кюнсюз.

Этди мени кюнсюз.
Жолум башха болду.
Ол – бир ачы, кюйсюз
Къоркъууладан толу.

Жашау, ёлюм да – хакъ,
Кимни да юлюшю.
Жулдуз батады сакъ,
Илинмей мюйюшю.

Мен кюерден болсам,
Ариу кюйген – насып.
Жерни, кѳкню кюйгъан
Кете болмаз къачып.

Сенден юлгю алып,
Барыр кибик ары,
Тура эди жаным
Къыйырында жарны.

КЮН ТИЙГЕНДИ ЖОЛУНГА

Базыныусуз сюймеклик
Жашай эди жанынга.
«Аны сынап, кюй!» – деди
Биреу, чыгъып аллынга.

Алай деген ким болду?
Сен билалмай тураса.
Ол сени эртте жойду.
Сен а... насып сурайса.

Не десенг да, жашауну
Минг бети да тюрлюле –

Сени эрттеги дауунг,
Алгъышынг да кюйдюле.

Ажашып, ачыу этген
Ушамайды бир жаннга.
Туманлы, чыкълы эрттен
Жол ача эди санга.

Танг тутады кьолунгдан –
Жашау тӧрюне элтир.
Кюн тийгенди жолунга –
Насыбынг болур керти.

БАРАДЫЛА АДАМЛА

Барадыла адамла,
Уллу жолну толтуруп.
Махтау болсун алагъа:
Ала, алып, букъдуруп,
Элтедиле жүрекде
Къайгъыларын, дауларын,
Башхаланы юйрете,
Тюзете жашауларын.

Мен да, алача болуп,
Оюм этип башласам,
Жол деген топпа-толу,
Бирин сайлап, атласам...
Ол да келтирип, атар
Мени къула тюзюне.
Къызыл кюн кибик, батар
Ариу умут, юзюле.

Барадыла адамла,
Ачий, жарсый, къууана,
Бу жашилбет аламда
Сер умутха чулгъана.
Къадарлары жазылып,
Къачар жерлери кери.
Жашау жолу – ажымлы,
Ненча келсенг да бери.

ДУНИЯ ДЕГЕНИНГ

Терезе кёз кьагъады эрттен,
Шош кетеди аны кьарасы.
Кечеги сагъышынг да кетер,
Унутурса аны жарасын.

Сакъ кьарайды бийикден жулдуз.
Ол – эрип кетерик бусагъат.
Жарыгъы да боллукъду учуз –
Танг кьагъады эки акъ кьанат.

Сабийчик жукълайды бешикде,
Тюшюнде кюле, кьыл-кьыл эте.
Айланады эрттен эшикде,
Кирирге ашыкъмайын юйге.

Мадарсыз да, амалсыз да – кёп.
Дуния жоллары тайкъыла.
Бийикден кьарап турады кёк,
Бир амал бере, бир жан кьыя.

Тюшюналмай, табалмай анда
Бир ызны тутхан бир магъана,
Амалсыз даболуп, алдана,
Биз, ёрлеп баргъан кибик таугъа,

Барабыз. Бийикни онглагъан
Хар кимни да сынауу болур.
Къайгъыны, ачыуну хорлагъан
Былайда да кёп, топпа-толу.

Узакъдан кьарап, айта болур
Мен танымагъан узакъ адам:
«Муну бошду, бир тынчды жолу.
Ол андан жарыкъды», – деп, баям.

Танг атады. Тынгылайма шош.
Ариулукъ киреди эшикден.
Кечеги суратла бары – бош,
Жыр келеди, ариу эштиле.

СЕНИ ЖОЛУНГ

Сени жолунг – мени кѳууанчым,
Экиси да ажымлы болуп.
Ингирликге, жюрегим ачый,
Мен жилярма шош, жарсып, толуп...

Сени алгъышынг – манга сагъыш.
Сюйгенин табып тургъан къайда?! –
Экеуленни бир бирге тагъып,
Айырады къадарчы артда.

Къайсы жанын сайласам иги? –
Ортада жатадыла жолла.
Болур жолну ныхыты, тиги,
Насыпны къалай этгин кѳолгъа?

Кимни терслеп, кимге айтхын дау? –
Тюшерикди жюкню аууру!
Манга берилген сейир сынау
Биргеме келип, тауусулур.

Сени жолунг – мени кѳууанчым,
Экиси да бирге тюберле.
Тейри эшигин табып, ачып:
«Насып деген ма буду!» – дерле.

КЕЧЕ

Акъырын келген кече
Жоллагъа жатар.
Къарангы чарсы чѳгер,
Кюн таугъа батар.

Шууулдар жашил тенгиз,
Этдире кѳмюк. –
Турала болмаз тенгсиз
Бир уллу ѳмюр.

САНГА – САУЛУКЪ

Жангы жазгъа кѳууаннган жаным
Шош къарайды чакъгъан алмагъа,
Анда эски кѳууанчын танып,
Аллына чабаргъа ашыгъа.

Сѳз да, ант да болады эски –
Арыгъан умутлай, баштѳбен.
Келе келип, жолунгу кесди
Билмей, сунмай тургъанлай келген.

Санга – саулукъ, манга уа тынчлыкъ
Тилерикме келлик кечеден,
Жангы тангда, арбазгъа чыгъып,
Хар нени да сѳйюп кечерге.

«Бир игилик этейим», – десем,
(Эталыр кюнлерим да болду!)
Сени сурап, ийнанып, келсем,
Аны да бир башха ант жойду.

Санга – саулукъ, манга – сабырлыкъ.
Хар кимге да керекди билек.
Сен къалма деп арып, абынып,
Мен хар кюн да этеме тилек.

ЖАУУН

Жерни къууанчындан, сууундан
Бир къыйынды кетген юзюлюп.
Терезени тѳйген жауунну
Бир кюнде бошалыр тѳзюмю.

Терезени угъай, жанымы
Шош къагъады кечеги жауун.
Аны айтхан сѳзю жангылып,
Бир атсызды, сейирди дауум.

АКЪ ЖОЛЛА

Жаз да, къыш да – эки ауара.
Экиси да – эки акъ жолум.
Биргеме айланнган ауана
Ийнаныу жакъгъан отдан толу.

Экиси да – эки акъ къаям,
Ол – сууукъ, башхасы уа – жылы.
Биринден а ѳтерме, баям,
Бирсинден ѳтсем, къарны жырып.

Акъ чакъгъанды тюнене алма.
Жер сепгилди, акълыгъы женгнге.
Бу жолну барсам, мен кеч къалмам,
Акъ жазны алгъанма да тенгнге.

Ол элтир да, босагъа ташны
Мурсасы, кюйдюрюрге къоркъа,
Бир башха жары аууп, жатар,
Тиймезге деп мен салгъан жолгъа.

Акъ къышны да, акълыгъы алдап,
Жол салып келеме мен къарда.
Кюз арты болгъан эди жалгъан,
Жай да, къыш да салмайын марда...

Экиси да, ушап бир бирге:
Жаз да, къыш да – эки акъ жолум.
Сен бери къайытып келирге,
Аланы мен чиммакълай къойдум.

Мен билеме, акъ жолну сайлап,
Алма акъ чакъгъан эрттенликде,
Ауруу отун, ёлюмню хорлап,
Сен келликсе... дедим кетгеннге.

БУШУУ

Валягъа.

Къабырла аллында сюелген
Бушуу менме. Нени да кѳрюп,
Жаным, къоймай турду кюерге,
Жангыдан жаратылып... ёлюп.

Ачыу ёзен – мени жүрегим.
Ай жарытыр къабыр ташланы.
Жатадыла ол мен суйгенле –
Аталары эм да жашларым.

Мен къоркъмайма къабыр сууукъдан:
Анда – хар бирини кюлгени.
Жүрегими къоймай сууургъа,
Селейирча болмай кюйгени.

Эсим, жаным да, жетип бери,
Ауурдула келген жолларым.

Мен сизни, хар кюнде эсгерип,
Сейир эди мында кьойгъаным.

Келирсиз жукъусуз тюшюме.
Къууанчым, насыбым да – жарты.
Патеген чыракълай, ёчюле,
Жаным, сизге термиле, чапды.

Энди аны жокъ ариу жолу –
Босагъада къууумла этген,
Мени къула тюзюнде кьойду
Сизни къайтмазгъа алып кетген.

Ашыргъан да, тюбеген да – мен.
Кюн батады, жанымы кьыйнап.
Мен – дайым да тас эте келген,
Бир кере да келмедим жырлап.

Къабырла аллында сюелген
Бушуу менме. Сакълайым сизни.
Умутум, унамай кюерге,
Жилятады сизсиз кечени.

ЖЮРЕК АУЗУМДА

Жюрек аузумда – сени атынг.
Аны айтып, кюй этди эрттен.
Сакъ жауун, босагъама жатып,
Келди, жилау, сыйыт да эте.

Жауун сууда жибиген – жаным,
Кесине табалмайды ышыкъ.
Бушууну жангы бетин танып,
Жангыдан келип къалып кьышы.

Жюрек аузумда – санга тилек.
Аны айтып, кимге барсын жан?
Аллахдан, жерден, кёкден тилеп
Турдум. Ала этмедиле сан.

АНЫ ЮЧЮН

1.
Мени бек сюйгенинг ючюн, санга
Жюрегими санай эдим сёзюн.

Сени кѳрлюгюмю билген тангда,
Тереземде ойнай кюнню кѳзю.

Сюйюнчюлюк! Аны сыйындырыр
Онгу болмай, кюле эди дуня.
Кѳралмадым аны кыйынлыгын –
Ол жанымда этген эди уя.

2.

Сени бек сюйгеним ючюн, манга
Айталмадынг жарсыуунгу толу.
Сейир этер эдим сенсиз тангнга –
Аны бери кыалай болур жолу?!

(Сенден бла менден башха бир иш
Табылмайын кыадаг этиучюге –
Атламыбыз болду кыая кириш,
Келдик, бир – таш, бир элия тые.)

3.

Мени бек сюйгенинг ючюн, сени
Жолунг ариу болурун тиледим:
«Ачыу юлюшонгю алып, кесип,
Элтир эдим кесим жангыз», – дедим.

Санга тюбеп, умутларым – жангы,
Келе эдим, бир игилик сакылай.
Мени бек сюйгенинг ючюн, тангны
Тура эди умутум кыучакылай.

4.

Сени бек сюйгеним ючюн, мени
Алай кыуандырды сени барынг!
Нечик иги эди сен келлигинг! –
Ол эрттеним болду жаппа-жарыкы.

Жарыкы оту ол эрттени келип
Турады да, насып бетин танып,
Сен ол жолну ажымлы кетгенли,
Бошалмайды умут деген жанып.

xxx

Бушуу келди кѳп кере,
Сынау болуп жаныма.

Менден амалсыз кѳпден,
Хорлатмадым мен анга.

Чекдим жашауну тамын,
Къууанч эте да, кюе,
Насып, жарсыу да танып,
Бютюн да къаты сую

Алдауларын, кертисин
Къадар деген черекни.
Аны энчи белгиси –
Неге да салды чекни.

САНГА ЖАРСЫП

Кюн къарайды бийикден.
Анга къалады кѳлюм:
Насып тажны кийдирди.
Аны уа... сакълап ѳлюм.

Барын бирча кийирир
Ол къара жер къойнуна.
Мен, биргенге тебиреп,
Чыгъарма да жолунга...

Дунияны къарсында
Жутулады тилегим:
Чыгъарады къадарчы
Ауур, темир элегин.

Сѳзюнг биргеме къалса,
Ол да игиди манга –
Аны нѳгерге алсам,
Чыгъарма жангы тангнга.

Къара къанат къагъады,
Акъ кѳгюрчюнлей насып.
Чапракъ болуп, агъады
Жюрегим, санга жарсып.

xxx

Къарап, сени бир кѳрмей
Тургъан къайгъымы

Алып, артха уа бермей
Къойдунг жанымы.

Этедиле келишим
Кюз арты бла къыш.
Бетден бетге тюбешип,
Айтдыра алгъыш.

Жолла, къолла сурадым.
Жаным а – сенде.
Мен кесими къурадым,
Таукеллик женгнге.

Жыргъа, кюйге да салып,
Айта, сагъына,
Турама мен, жол барып
Сени аллынга.

СЮЙГЕНДЕН

Ауазынгы эштирге
Асыры бек суйгенден,
Мен, эрттенде, кечгиде
тансыкъ отда кюйгенлей,
Белгисизлик жолуна
Турама къарай-къарай,
Умут алып къолума,
Сени таба баргъанлай.

Къанатлы учургъанлай,
Кёкге тутуп къолланы,
Мен атлай эдим алай
Санга элтген жолланы.

Не айтыр къадар манга? –
Оноу этген сунармы?
Мен келе эдим санга.
Ол а аны унармы?

КЁКГЕ КЕТГЕН

Жансыз болмаз эсе уа чыракъ? –
Ёчюллюкдю ол да бир кюнде.
Не кёп турса да жаным чыдап,
Кесича барады, шош кюе.

Ол, кюн болуп, таудан аугъанда,
Сен чакъырма аны, сагъайта.
Андан эсе анга сауугъагъа
Тур таурух да, жомакъ да айта.

Жерге келген кетеди кѳкге.
Кѳрге кирди деп, жарсыма сен.
Къара да ариу кече ѳрге,
Анда изле мени, мен кетсем.

САГЪЫШ

Тѳбенги кибик, сагъыш,
Ары-бери да къайта,
Эшик-терезе къагъып,
Къоймай сабыр атларгъа,
Уятады даууму.
Ол, кеси кесин тѳе,
Къууандыра жаууму,
Бетиме къарап, кюле,
Алай болуп, атлайды.
Жазгъы кюнде – ауана.

Ауур сагъыш алайды –
Кетип къалмай, жубана.

БИР УУУЧ ЖАРЫКЪ

Шууулдайды тал терек,
Бошлагъанды чач.
Биргеме кюйле эте,
Шош тилейди: «Къач!

Узакъда – насып, къууанч,
Сабырлыкъ, тынчлыкъ,
Къанатлы желле, къууа,
Тюшюре чыкъны...»

Хар кимни – кеси жаны,
Татлысы – дарман.
Кетгенде бири жанып,
Не этер къалгъан?

Экисин да бир этип,
Суууртуп желге,
Къадарчы къалды кетип
Бир башха жерге.

Тиледим уллу кюнден
Бир уууч жарыкъ.
Ол аны берди, кюле,
От болуп, жанып.

Ол тийди да, жылытды
Жанымы алай,
Сер болса да къылыгъы,
Биргеме атлай...

Излетип келди ёкюл
Къыйырсыз жолда.
Жауун, суу этип, тёкдю
Къайгъысын къолгъа.

Кечеле, кюле къармап,
Айланады жел.
Ол къоймаз, дедим, алдап.
Умутум а... – сел.

КИМ ЖЕТЕДИ УМУТХА?

Ким жетеди умутха? –
Къол булгъай эди эсим.
Хар нени да унута,
Сюеле эдим кесим.

Ачытыу уллулугъу
Алгъанлы да тийрени,
Умутуму къуулугъу
Ачытады тийгенни.

Ол жол, бу да терс эсе,
Къалайда эди тюзю?
Эте билмейин эсеп,
Насыбым къанат юздю.

Кёзкёрмез жерде – жазым,
Кюлдюреди узакъны.

Къадарым, жазыу жазып,
Анга жыр, назму такъды.

Ким жетеди умутха? –
Бош булгъама къолунгу.
Хар нени да унутхан
Баралыр къайсы жолну?!

xxx

О, кёкню узакълыгъы,
Аулакъланы кенглиги,
Сизде – насып акълыгъы,
Аны жаннга тенглиги!

Бары да барды сизде:
Бийик умут, соруу да.
Сизге элтген жол излей,
Адам кесин къоруйду.

ОТДАН ЖАРАТЫЛЫП

Отдан жаратылып, гюл
Шош жанады кюнлюмде.
Жырла, жаным, ойна, кюл,
Алай тынчды сюйдюрген...

Ырхы талагъан кырдык,
Ачып, жатханда жерге,
Хар не да болду кырты
Деген эдим мен эртте.

Аныча, ачий, сёзюм
Айтылмайын турады.
Айталмасам – жокъ тёзюм! –
Мен терс болгъан сунады.

Умут жюгюн къойгъаннга
Жана болмаз энди от.
Анга ныхыт жолладан
Башха энди жол да жокъ...

Къызыу, жарыкъ къучагъы
Жангызлагъа сюйдюре,

Кюн бла барайым ары,
Атлагъаным... кюйдюре.

Хар не да менден къачып
Келгенинде, ол, къызып,
(Аны тиргизген – асыл!)
Тутуп турду бир ызны:

«Сюймекликден толу жол
Чыгъармай къоймаз тангнга...»
Неге керек болур ол
Къачда кечге къалгъаннга?

ЭСГЕРИУ

Темир чалдишледенча,
Шош къарайды эсгериу.
Ол санга келгендеча,
Энтга да алай ариу.

Кюйген кесеулей атды
Эрттеним, санга жарсый.
Кюнюм да алай батды,
Узакъда къала къарсы.

Санга ариу айтхан жокъ.
Сѳз минчагъынг – хыйласыз.
Гитарангы ал да, сокъ,
Ол биргенге жилясын.

Сюйгенлеринг, сюймеген... –
Бирине да жокъ дауунг.
Терезенги тюймейин,
Шош жауады къач жауун

ЭШИК, ТЕРЕЗЕ ДА АЧ

Кѳз байлана, жел, жетип,
Ашыгъып, алай айтды:
«Къалгъынчыгъа ол кетип,
О, чакъыр аны! Къайтыр.

Уллу кѳкден тилесенг,
Айтханынг жетер эди.

Элтир жолну излесенг,
Биргенге кетер эдим...

Уллу кюннге ачханлай,
Терезе, эшик да ач.
Ажашмайын башгъаха,
Келир, кюз эсе да, къач...»

ТЫРМАН

Этерик тюйюлме игилик,
Бурулуп, артха-артха къарама.
Сен менден узакъгъа кетгенли,
Мен башха жолну салып барама.

Атлагъан да, баралгъан да – не?! –
Абынама эртте кюйюме:
Сен – манга кёп сынау келтирген,
Тас этдинг жолланы юйюнге.

Унутсам деп, жолла баргъанлай,
Ненча жюк къалдырдым биргеме?!
Ой, нечик аман этдим тырман
Къайтмаз жолланы кетгеннге.

БАР ЭДИ

– Жарасыз сюймеклик бар эди... –
Мен кюлдюм да, ышардынг сабыр.
– Ол хапар эди, хапар эди!
Эсима саласа сен аны.
– Жомакъгъа ушаш, сейир эди.
Кюлгенинг а – бютюн да айып.
– Ол неге, неге жарар эди?
Не этесе да аны айтып?
– Ой, жарар эди, жарар эди,
Сен анга иелик эталсанг.
– Мени сер азап марай эди...
Кесиме да иги... кеталсам.
– Жарасыз сюймеклик бар эди...
Элтирге табалмадынг сен кюч.
– Жолларым бир буз эди, бир къар эди...
Мен а тюш сундум да аны, тюш...
– Тюш къайда? – Ол тюн эди, хау, тюн эди.
Келгени да – умутлу, жоллу.

– Кюйдюрген – бир уллу кюн эди.
Дуня андан болуп толуп...
– Анга ким да кѳууана эди,
Сен кѳууанмай, жарымай кѳалдынг.
– Ой, мени бир зат тыя эди –
Тау, кѳая болуп жолну аллы...
– Жарасыз сѳймеклик бар эди...–
Сагъышлы кѳарайма мен кѳкге.
Ол жомакъ эди, жомакъ эди,
Эсимден кеталмагъан кѳпге.

НАСЫП

Жаным тынды, жылынды,
Аны санга кѳысдым да.
Жарты жолда жыгъылды,
Кѳююп жолну, ызны да,
Дайым жокълап айланган,
Мени излеген кѳайгъы.
Ол от салгъан жайларым
Кююп кетдиле бары.

Кѳарайма мен ызыма,
Тюшге ушай кѳргеним.
Ахшам кюйдю кѳызылдан,
Кюннге кѳарап, элгенип.
Мен да аны кибикме,
Санга тюбедим алай –
Мен да жерге кирликме,
Кюе, жана тургъанлай.

Кѳзлерингде – сабырлыкъ.
Сюеме мен аланы.
Жаным андан кѳабынды,
Кѳарамынга алданып.
Мен жол сюрюп келеме.
Кѳол аязынг – жумушакъ.
Быллай насып тѳленмей,
Кѳалай чагъар кюнлюм акъ?!

САУГЪА

Жетип келгенинг – иги.
Жолунг атдыргъанды танг.
Ачытмай, келлиги
Болсанг алгъадан айтхан,
Сакълар эдим ёмюрню,
Келлик жолунга къарай,
Жашау бла ёлюмню
Этгинчиге бир къадар.

Сакълау дегенинг – кёпюр,
Жюреклени бир этген,
Ол сын-сынаудан ётер
Насып таууна жетген.
Келип къаллыгъынг – иги,
Къарайма мен аллынга,
Сени алай келлигинг
Саугъа болуп жаныма.

ЖАШАУ

Сени ыразы этер
Сёзню, ишни излейме...
Алай, хар не да кетер.
Мен... назмула тиземе.

Андан башха ахшылыкъ
Эталмадым, этмедим.
Келе эдим ашыгъып,
Алай сени жетмедим.

Сылтау кёпдю. Насыплы
Жашау чюйресин кёрмез.
Умут, анга базынып,
Жарты жолунда ёлмез.

Сени алгъа ётдюрюп,
Мен ызынгдан къарайма.
Не келсем да кётюрюп,
Жан-жанымы къармайма.

Жашау алай келеди:
Хар не – кеси жеринде.

Туман таудан энеди,
Киришлеге илине.

ШАХАРДА

Къоншуну да къайгъысын кѳрген
Заманла кетедиле кѳрге.

Къоншумда ёлгенди бир киши,
Аны бла жокъ адамны иши.

Къарасын кийгенди баласы,
Ачыта жангызлыкъ жарасы.

Билек болмай, болмай къадама,
Къоншула – бир сансыз адамла.

Жан угъай, башха зат кюйгенча,
Аны бош, жумушха ийгенча.

Къалгъанны жюрегин чѳкдюре,
Ёлгенни намысын кѳтюре,

Жокъ ариу сѳзюн айтхан, кирип,
Бушуугъа да сый-намыс берип.

Тынч ёлдю да, эриди, кетди,
Баласын жангыз, жарлы этди.

Арбазда уа къарс къагъады той,
Къоншуда бушуугъа салмай бой.

СУРАТ

Ишленип бошалмазлыкъ
Сурат кибикди умут.
Башладым ишлеп жазны,
Ол бир ёмюрлюк сунуп.

Мен ишлейме булутну,
Аны эритир кюнню...
Жер, ачыуун унутуп,
Жарыкъ болду да, кюлдю.

Къанатлы къанат къакъды,
Алма терек да чакъды.
Кюн, кетгинчиге батып,
Жерни къучакълап жатды.

Жыр келеди, аламда
Къууанч жолла салады.
Жазыучу да къаламын,
Бюгюн къолгъа алады.

Арбазда сабийлеге
Къарап турады аппа,
Туурада бийикледен
Салкъын ауана жата.

Чертлеуюк чыбыкъладан
Тарпан атла юлешип,
Орамда терк жашчыкъла
Чабадыла, эришип.

Агъаргъан тал тюрбюнде
Амма урчукъ бурады.
Къарамдыл жаулугъуна
Андан гюлле агъады...

Ишленип бошалмазлыкъ
Сурат кибикди жашау.
Башласанг ишлеп жазны,
Къышны келлиги – алдау...

ЖАУУН

Ётюрюк – умут болуп,
Керти – эшик артында...
Жауарыкъ жауун - толуп,
Сюйюп бир зат айтыргъа.

Тюшоннген къыйын анга.
Бютюн да бек, алдансанг,
Терезе кезде айны
Жолун ызлап айлансанг.

Шо неге да бар багъа –
Санай келсенг, чыгъады.

Къадарчы такъгъан къара
Кёп умутну жыгъады.

Дау айтырча терсликге,
Ёкюл тапхан къыйынды.
Къайытырча кетерге –
Къула тюзю къыйырды.

Ары жан атханланы
Терсге, тюзге да сана –
Сюймеклиги батханны
Къыйнап турлукъду жара.

ЭНТГА ДА БИР КЪЫШ

Къой сюрюулей, жатханды
Акъ таулада къыш кече.
Ай булутха батханды,
Шош къалкъыууна кече.

Къар агъартып дум жерни,
Сау тийребиз болду акъ,
Энтга да бир къыш жетди –
Бир жумушакъ, ма бир сакъ.

Ол аягъан эртгенни
Акъ жоллары – ачыкъла,
Ма гурушха этгенни
Къайгъыларын къачыра...

Къар акълыгъы, сагъайтып
Сен ыз къойгъан жолланы,
Ол бир келир деп къайтып,
Акъ жыр этди болгъанны.

КЪАРАГЪАЧ БЛА КЮН

Къарагъач терекден ауана,
Къачаргъа кюрешип, созулуп,
Шош жатханды мени жолума,
Баргъаннга, келгеннге къозулуп.

Чайкъалады аяз къанаты,
Чапыракъ тауушу шыбырдайю.

Сары кюн кѳзю таугъа батды,
Акъырын, ашыкъмай кымылдай.

Эрттенлик къараса тауладан,
Биягъы кюн кѳзлерин ачар.
Ол келгенча анга саугъагъа,
Ауана да аллына чабар.

Ол барлыкъды кюнню аллына –
Сюймеклик дегенинг – не сейир!
Узакъда сюелген къайынла,
Созулуп, къарайдыла бери.

БЕТДЕН БЕТГЕ

1.
Бетден бетге сюелген,
Эшик-терезе тюйген,
Бир тынмагъан соруудан
Унамайса къорургъа.

«Кюе эсенг, кюй!» – деди
Ол, уятып кечени.
Къанат берип аязгъа,
Солумады бир азгъа.

Кѳл кенгдире къанлыма,
Келеди ол аллыма,
Сюе мени жояргъа.

Жолну туманнга бѳлеп,
«Жауум сенден кълсын!» – деп,
Барады ол тойлагъа.

2.
Чарсда кълды тилегим.
Узакъ жоллу – билегим.
Ушамайды тасхагъа,
Салады жол башхагъа.

«Къайтып тилек да эттем.
Игиди узакъ кетсем», –
Дедим да, жаным – жалан...
Озду умутсуз баргъан.

Кюреш, жумуш да – жарты,
Умут деген кюн батды
Тауну ары жанына.

Жангы тангда сен кирип
Келирсе, ойнап-кюлюп...
Къарайма мен аллынга.

АТЛАМ

Кюмюш ай солургъа жатханда,
Биз ойламай этген атламгъа
Сейирсинип, сюеледи танг –
Жырдан, таурухдан толуп атхан.

Хар нени да барды багъасы:
Къууанчы, ачитхан жарасы...
Алдап, сурап келеди къадар,
Анга жокъду эталгъан мадар.

Батарыкъ кюн, жайып къанатын,
Шош айтады кетгенни атын,
Арабызгъа жолла жатханда.

Мен билеме, аны жүрегин
Ачытады кюнлюм кюйгени,
Гюллени акъ къырау къакъгъанда.

ТАСХА

1.
Кюн къызыл уллу эди,
От, жарыкъ да – кѳп.
Ол алай толу эди –
Сыйындырмай кѳк.

Алай, сер умут кибик,
Илинди, батды
Кече – чарс кийим кийип,
Жолуна жатды.

Киши билмеген тасха,
Ушады да ол чарсха,
Арбазгъа къонду.
Ол, алгъа ётнуп кетип,

Жолланы туман этип,
Кѳплени жойду.

2.

Биринчи атламымдан
Сен – ариу, эсли.
Ажашып, танымадым,
Жол эм кѳол кесип.

«Ол тасхады!» – дер эдим,
Кѳп адам кюйдю.
Мен жарсып келе эдим,
Не ариу сюдюнг!

Ажашып, шургу этип,
Баргъанда чарсха кетип,
Не узунду жол!

Кюн батады тенгизге,
Болушалмай тенгсизге,
Шош кюеди ол.

ОЛ КЪАРАГЪАН БИЙИКДЕН

Ол биз баргъан ѳрледе
Уллу кюнню кѳргенле
Иги кѳуум этдиле.

Кѳзден узакъ кетгенле,
Узакъ оноу этгенле
Къачхы желлей жетдиле.

Таурух, жомакъ да – тасха,
Уллу кюн кюе батса.
Аны айтыр заты кѳп.

Чарсха кетип къарамы,
Айырмайын араны,
Ингир салкъынында – кѳк.

Чыгъар эдим мен жолгъа,
Къарар кибик болгъанда,
Келесе деп, аллынга.

Тауну ары жанында -
Жаннет жери таныла,
Земзем суула – татлыла...

Гъаршха жетген бийикде
Сени тас этген желле
Барадыла, кюй тагъа.

Ала такъгъан кюйледе
Жашай ариу суйгенле,
Тенгле жулдузгъа, айгъа.

Ала бла бирге мен,
Санга тансыгъым женгнге,
Чыгъып барама ёрге.

Сени этгенимде тас,
Кёкге алып кетди чарс,
Берип кёймайын кёрге.

ЖЫР, НАЗМУ АЙТЫП

Мен кетсем, жырым къалыр
Сени биргенге.
Ол эрттенликде жарыр,
Жарыр ингирде.

Жай. Жауун этеди той.
Иги къайтханы.
Не ариу жауады ол! –
Жарыкъ айтханы.

Терезе-эшик къагъа,
Келди, къууана.
Бир жангы жырла тагъа,
Алдай, алдана.

Сен мени суйгенинги
Билип тургъан ай,
Айланады кёгерип,
Жана, къалтырай.

КИМНИ САКЪЛАЙ ЭСЕНГ ДА

Ёмюр озуп, келсем да,
Сакъларгъа таукел эдинг...
Кимни сакълдай эсенг да,
Келгени уа мен эдим.

Кесим угъай, жол салып,
Къадарым бара эди.
Хура ташлада къалып,
Ызындан къарай эдим.

Къарай эдим, сюелип
Къаяла эрининде,
Терен къолладан къоркъуп,
Излеп зат илинирге.

Бутакъларын созгъанда
Къаяда ёсген артиш,
Ары-бери озгъан да
Билегенди манга тиш...

Хар не да унутулду.
Ол къалгъанды эсимде.
Кеталмайын жутулуп,
Жюк болгъанды кесиме.

Ёмюр санап, келсем да,
Жюрегим – къуппа-къуру.
Сени излей эсем да,
Тапханым а ким болду?

Сен аллыма къарасанг,
Жел, жауун да – болжаллы.
Ала этген жарала
Жабыллыкъдыла бары.

КЮЧ

Аны ёрге тартхан кюч
Онглу тартхандан жерге.
Излемеди ол ёкюл,
Кеси къарыуун тергей.

Анга жолну юйретген –
Умутланы умуту.
Эрттен чыкѳъа кюй этип,
Аны санап кѳп турду.

Айта эди. Айтханын
Ариу кѳрюп, дуня
Сакѳлап турду кѳайтырын,
Кѳулар деп мында уя.

Аны ёрге тартхан кюч –
Аллах, тилек да бирге.
Жаным жанына кѳчюп,
Унамаса иерге,

Мадар этер кѳадарчы.
Тилеклерим жетсинле,
Жаным кийген кѳараны
Ала тешип кетсинле.

САКѳЛАГѳАНЫМ, КЮЙГЕНИМ

Сакѳлагѳаны боллугѳу
Кимге да баям.
Умутум оюллугѳун
Ойлап, сакѳ алам
Салма жолланы атды
Мени аллыма.
Кѳайгѳым, таш болуп, жатды
Кѳая жанына.

Сакѳлагѳаным, кюйгеним...
Кимге да айтдым.
Эштирми деп суюгеним,
Жангы жыр такѳдым.
Аны эштип, кѳкде ай
Жазыкѳсыныулу,
Ариу, ачыкѳ да кѳарай,
Баталмай турду.

ЖАНГЫ ТАНГНГА ЧЫКѳДЫКѳ

Жангы тангнга чыкѳдыкѳ.
Кюн, тюшюп юсюне,
Жылтыратды чыкѳны.

Аны сезип, жырлап
Уянды кѳанатлы.
Ол жыргѳа тынгылап,
Аппа жомакѳ айтды...

Жомакѳ ариу, омакѳ.
Жомакѳгѳа тынгылай,
Жашчыкѳ ашар кѳаймакѳ.

Терсни тюзлюк онглап,
Болуп андан кѳаты,
Эмегенни хорлап,
Келликди нарт атлы.

Жангы тангнга чыкѳдыкѳ.
Жашчыгѳым тюшюнде
Душманларын жыкѳды!

Энди ол сау кюнню
Кѳууанч кѳллю турур.
Уллу болса, ёсюп,
Тюшюн тюннге бурур.

МИНЧАКѳ

Келген тангны суйюнчюсю –
Кѳксюл этекледе минчакѳ.
Аны кѳрдю да, ёчюлдю
Жулдуз – жулдуз тюйюл, ийнакѳ.

Жанады ол эрттеледен
Кериуанла баргѳан жолда,
Сейир эте кетгенлеге
Умутларын кѳоя, жоя.

Узакѳ эсе да жарыгѳы,
Ариу этеди кечени.
Келип турады барлыгѳы,
Аны сайлап, келечини.

Минчакѳ жыяр да, саугѳагѳа
Берир суйгенине эрттен.
Туман да, чарс да аулагѳан
Талаланы жарыкѳ эте.

Сюйюнчюсю болуп тангны,
Жатады чыкъ кюнлюм бетде.
Аны кюзгю этип, жанып,
Тиеди кюн этеклеге.

ЖАЙ

Кюледи жай терезеден,
Къозутургъа суйюп мени.
Келеме мен эрттеледен,
Келеме мен ёмюрлени.

Жайны, кюзню да таныдым,
Жюрегимде жашайды чарс.
Жолда неден да арыдым,
мени алдамайды бу къарс.

Жайны суйюп, жайда кюйдюм.
Унутургъа уа – жокъ мадар.
Мен элия айны суйдюм,
Аны да сыйырды къадар.

Тереземи тиеди жай,
Къозутургъа суйюп, баям.
Узакъладан къарайды ай.
Иги болалмайды жарам.

КЪАДАР

Чегет къолгъа тюшгенди жулдуз.
Кёзню кёзге урсанг да – къара.
Сенсиз къалып, умутум – учуз,
Къыйнай тургъан, ачыгъан жара.

Сени къайдагъынгы эсгерте,
Кюеди шош арыгъан кече,
Жолла бара, тилекле эте,
Мени сау этерге кюреше.

Кеталмадым биргенге куйюп.
Къадар деген – бир чюйре тонлу, –
Къарай эди манга, къаш туйюп,
Тайып, кетип баргъанда жолум.

Мени ушакъ нѳгерим – терслик.
булут болуп этгени, иши.
Бойсунургъа унамай эсим,
Дуния кѳрюнюп эриши.

Чегет кѳолда чертлеуюк терек.
Баям, анда букѳъган болур ай.
Жарыкъ санга, манга да керек.
Къадар билмеди бизни аяй.

ТАНГ КЕЛЕДИ

Не ай батмай,
Не танг атмай,
Айланады
Чарс жолда.

Тюш-тюшюм да,
Тюн-тюнюм да
Ажашханды
Терс кѳолда.

Жер къатыды.
Танг атлыды,
Жетерикди,
Турмай чакъ.

Жан татлыды.
Жан антлыды.
Танг келеди,
Кер къучакъ!

БАТХАН КЮН

Кюн кѳзю бла эрише,
Сени жылы къарамынг,
Сѳзюн айтмай, келише,
Жууукъ этди араны.

Къууанчлы да, жарыкъ да
Этген эди дуниямы,
Мен ызынгдан барлыкъма,
Табар ючюннге аны,

Сени эки кѳзюнге
Къарар ючюн деп къайтып,
Санга айтыр сѳзюмю
Къояр ючюннге айтып.

Бата баргъан кюн эди
Сени бла ѳчюлген.
«Мен кетдим. Сен къал, – дединг. –
Жаша мени ючюннге!»

Ол бата баргъан кюнню
Къая кезде тохтатсам,
Айтмаз эдим бу кюйню,
Келе тургъанда ахшам.

КЪЫЗНЫ САГЪЫШЛАРЫ

Кимни сураса да ол,
Сюйгени уа – мен!
Кимге къуралса да ол,
Кюйгени уа – мен!

Кѳзлери айтды аны.
Сѳзлери – алай...
Тели боллукъду жаным,
Анга тынгылай.

Кимни сакъласа да ол,
Сюйгени уа – мен!
Кимге къараса да ол,
Кѳргени уа – мен!

Манга къарап, кюледи
Дуния къууанч:
«Келе турады! – дейди, –
Ач эшикни, ач!»

БЕТИНГЕ КЪАРАДЫМ ДА

Ушамадынг ары барлыкъгъа:
Айтхан сѳзюнг – чыракъ жарыкълай.
Къарайма мен ариу бетинге,
Сюйюп аны эсде элтирге.

Къайтып-къайтып сыналып келген,
Айта эдим, къошулуп желге:
«Энди мени хар нем да иги,
Аман затны къууанчым женгди!»

Мадар этер, таянчакъ да бар –
Бзыбызны жабып къоймаз къар.
Кёз жаш болуп, жаумаз къолума,
Къууанч, жарсыу – башха жоллула.

Эрий эди аламда эрттен –
Жолубузну, къошуп, бир этген,
Къууанч деген – учхан къанатлы,
Аны жетип барады атлы.

Атлы – къара, башлыгъы уа – акъ.
Анга тюшгенди эрттен къырпакъ.
Чамынг оза жүрекни кюйюн,
Элтип бараса жашау жүгюн.

Алгъа чабып, къучакълап, суююп,
Сени биргенге ачып, кюйюп,
Къарайма мен ариу бетинге,
Суююп аны эсде элтирге.

ТАУДА ИНГИР

Нюрлю туман олтургъан
Къадама къая,
Дунияны толтургъан
Къууанчха къара:

Жайгъы ингир таулагъа
Брахат келди –
Жашау деген саугъагъа
Къошула эди.

Къанжал таугъа атлагъан
Батарыкъ кюнню
Къоюп жерге жатмагъа,
Бшарды, кюлдю.

Юйле, жолла, черекле... –
Барысы да – кюн.

Жашилтабан этекде
От чагъады гюл.

Ингир кирген арбазда
Солуйду ийнек.
Къууанч этеди жазгъа
Къып-къызыл терек.

УЯ

Жашау жолун оюмлай,
Къарай эди бийик тау:
«Бир кёп болду жоюлгъан,
Къууанч дегенинг а – сау!»

Тюзлюк къачы сыйлыдан,
Кюреш болса да уллу,
Терслик жолла къыйылып,
Адам журт салып турду.

Уя этди таулада,
Сабан сюрдю, мал кютдю.
Къадар анга саугъагъа
Бергенди бу тау журтну.

Жазы чагъып, тегюлюп,
Чорбатлада чыпчыкъла,
Ариу уллу кюн тийип,
Хапар айта суучукъла,

Шаудан суугъа кюзгюге
Къарагъан кибик къарап,
Анда булут жюзгенин
Керти къайыккъгъа санап,

Къызчыкъ жомакъ айтады.
Тенгиз бетли – хапары.
Жашчыкъ юйге къайтады,
Арып чыбыкъ атлары.

Къазауатдан келгенча,
Тюбер анга анасы:
Сюртюп терлегенчигин,
Сыйлар жигит баласын.

КЪУУАНА ЭДИ ЖАНЫМ

Салгъан эди къадар алтын къапханла.
Бирге тюшдюк экибиз да алагъа.
(Эшиклерин башха сезим жапханла
Ийнанмай тура болурла ол затха.)

Таукел эди, умут деген атлылай,
Жюрегиме къанат берген ауазынг:
тура эди ол ариу сѳзюн айта.
Къоркъа эдим, къалырма деп аязып.

Жата эди тѳгерекге эрттенлик.
Уллу кюнлей, жарыкъ эди саламы.
Экибизни да насыплы этгенни
Чууакъ кѳкден таза эди къарамы.

Аны билип, къууана эди жаным,
Босагъама келип, жата эди кюн –
Жюрегими жылыта келип, жанып,
Бир кюнде бир айтдырырма деген кюй.

Къадар салгъан алтын къапханнга тюшюп,
Андан къарап турадыла сезимле.
Элтип баргъан тансыкълыгъым жай кюнлю...
Жалан да ол къалгъан эди эсимде.

СОКЪУР

Жолла къармап, барады сокъур,
Кѳз жарыгъын алада излей.
Къарайды ай: «Тилеги толур.
Тас этгенин табарыкъды», – дей.

Дунияны жашил сыфатын
Сыйындырса ала кѳзлеге,
Жангы атла атар да, айтыр,
Сейир эте ариу сѳзлеге...

Болур аны да бир жарыгъы.
Хар атламы – хорлам умутлу.
Таукеллиги тангнга тагъылып,
Башха къайгъы кетди, къуруду.

Чыкъны кѳрюп, салалыр жыргъа.
Андан таза – сабий къарамы.
Тал тереги тагъады сыргъа,
Къышладача, тѳююл жаралы.

Аны элтип барады орам.
Анга къарап, кѳчсѳунеди кѳк.
Оноу этгенни табып, сорсам, –
Андан жарлыла бютѳюн да кѳп.

Бир кѳпдѳюле, заманны жоюп,
Кѳкге къарап, кѳрмегенле зат,
Жарты жолда умутну кѳююп,
Сынагъанла бек уллу азап.

Жолла къармап, барады сокъур.
Тас этгени кѳюлуна келсин!
Жаны – таза, тѳюзлюгѳю – толу,
Анга уллу Аллах эрисин!

ТИЛЕК ЭТИП

Арбаз сайын айланнган – тилек.
(Ачы эди тѳюнгѳюлюу деген.)
Болса эди ол манга билек!
Жалан да ол – эсиме келген.

Кѳз жилтинден алгъа умутунг
Ѳчѳюлмесин деп, этдим тилек,
Дунияны барын унутуп,
Къарап туруп ариу бетинге.

Кѳюле эди кѳзѳюнгде жарыкъ,
Сау аламгъа керип къучакъла.
Къѳууанч элтген кенг жолла барлыкъ,
Тураса сен кете узакъгъа...

Къарайса сен эрттеча манга,
Сѳзѳюнг, чамынг ариу эштиле.
Сени энтта чыгъарып тангнга,
Аллах жашау берсин кечгиде...

Тилек аты, керти да, бир кѳп –
Рабий жолгъа сыйынмаз кибик.

Барадыла, этилмей эсеп,
Бири – тюйме, бири таж кийип.

Санга этген тилегим – сыйдам,
Ушап ёмюр жуугъан ташлагъа.
Ачы къууум жолланы тыйса,
Алгъышым жарамаз башхагъа.

ЖАНГЫЗ ТЕРЕК БЛА ТЁБЕНГИ

Жангыз терек, кючю, ариулугъу
Узакъладан кёзюнге илине,
Тёште тохтап, болду къалаууру
Ол мен суйген къошунбаш элинги.

Тютюн этип, къара бетин ачып,
Жылы сабан сакълагъанда урлукъ,
Сууукъ къышны баргъанына къачып,
Ол, баш булгъай, къарагъанлай турду.

Аны кеси оюмлары, эси.
Неге да бар сёзю, айтырыгъы.
Аяз этген таурухланы эштип,
Келип турду элге къайтырыгъы.

Алай жазда, кюзде, къышда келип,
Аны жокълап турады тёбенги –
Шо къанаты да насыплы этген!
Ол кёп къышны сууукълугъун женгди.

Жашилкъанат, къумлу аулакъладан,
Келе келип, сакъ къонса тёбеге,
Къууанч этип, ол затха алданган
Тёре болуп къалгъанды кёплеге.

Тал терекни сылай женгил женги,
Кёкню, жерни, аламны къучакълай,
Келип турду ол ёмюрден бери,
Таулу элни таурухларын сакълай.

КЪАРАЙ ЭДИМ

Бара эдинг сен кетип,
Къала эдим мен кесим.

Бата тургъан кюн тийип,
Жанды, кюйдюрдю эсим.

Бара эди къуу болуп
Гюлден толгъан акъ тала –
Жаным, къойнунда солуп,
Келип тургъан, кюч ала.

Кѳре эдим тютюнюн
Сабан сюрген эрттенни.
Къууанч берип, кюлдюрюп...
Сейир эди этгени.

Затын унутхан желлей,
Келе эди къар сууукъ.
Тѳре болду да келген,
Келди, къач кюйюн къуууп.

Тие эди бетиме
Ол кыш келтирген ачыу:
Жетди сени элтирик.
Кеталмадынг сен къачып.

Къара къанатын къагъа,
Ол терезе тюеди.
Манга къарап тургъанлай,
Сени жолунг кюеди.

БИЗ

Эшик сакълагъан насып,
Сюймеклик ачып, жарсып,
Терезеле къагъады,
Жырла, кюйле тагъады.

Жашау жолу бичилип,
Хыйны суула ичилип,
Ол, игилик излемей,
Барып турду, «биз», – демей.

Кѳкде этилген оноу –
Жашау деген бирча оу.
Насып эшик къакъгъанда,
Болушмадыкъ биз анга.

Анда-мында хапарла
Къулакълагъа чалына,
Тохтай эдим кѳзюнгде,
Эс бурмайын сѳзюнге.

Ариу, ачыкъ къарамынг
Халал бла харамны
Ызлай эди арасын,
Туура этип жарасын.

Насып бла суймеклик,
Назму тагъып, жыр этип,
Келип турлукъ суннгандан,
Эс бурмадыкъ биз анга.

ЖОЛЛА

Жолун тас этген – бир кѳп.
Бир кѳп адам – арсарлы.
Чууакъ болса да бу кѳк,
Жер а – туманлы, къарлы.

Къая жоллада, келип,
Акъ булутла жатдыла.
Киши жерледен желле
Бир кѳп кюйле айтдыла.

Суудан таза жокъду зат.
Кетсе, ызы сакъланыр.
Тюйюлдю ол да азат –
Жолу ташлыды аны...

Таугъа элтген тар жолла
Барадыла къыйылып.
Насып къонмайды къолгъа,
Аны жолу тыйылып.

Жашау дегенинг – болжал,
Келсенг да не кѳп созуп,
Аны билип къоюп, жан
Турады ачып, къозуп.

КѳП ЭДИ

Къаялада, тарлада
Бара эди кѳк аяз.
Бир кѳп эди, кѳп жара,
Дарман дегенинг а – аз.

Таш ырхыны туманы
Жата эди жоллагъа.
Мен кѳрмедим туугъанлы
Былай насып жойгъанла...

Къарайдыла бир чакъдан
Сюйген, кюйген да жанла.
Эрттен, алагъа сакъдан,
Келеди, кюе, жана.

АЙЫРЫЛЫУ

Айырылыу – ѳмюрлюк нѳгер,
Эшик жеписинден ѳталгъан.
Кѳзден кетген, ташада ѳлген –
Экиси да – ол къуу ѳталгъан.

Тюбешиуню башы – сагъышлы:
Нени да болады ахыры.
гмюрлеге жетер алгъышны
Къайтып-къайтып андан айтдырды.

Заман деген атлы ашыкъгъан
Жолгъа тюшюп айдан ауана,
Къыйын эди тасха жашыргъан,
Ийнаннган бир башха дууагъа.

Айырылыу – мени нѳгерим,
Къоюп кетмезлик къара атлым.
Алай ачы сени кетеринг...
Энтта да мен атынгы айтдым.

УЧА ЭДИМ

Сен саулайын къууанч эдинг,
Жаным кесин санга атды.
Къанатсызлай уча эдим.
Заман – ашыкъмагъан атлы.

Жюрек жумушатды къадар,
Озгъаныма силкдим да къол.
Узакъ этерча жокъ мадар,
Алай... къысха, къысхады жол.

Сюе да билмейми суюдьюм? –
Арсар угъай, таукел эдим.
Сени къарамынгдан кюйюп,
Къууанч этип келе эдим...

ЖАНГЫ КЮН

Кёк табийгъат жангыдан жашнап,
Сагъышланып кёксюл тасхада,
Тюз да эрттен аладан башлап,
Хазыр болуп тойгъа, къарслагъа,

Кюледи шош, уллу кюн болуп,
Дуниягъа къарамы – жарыкъ.
Уллу алам ийнакъдан толуп,
Тилеклерим жангырып, жарып.

Жангы кюннге – жангы алгъышла,
Жангы къууанч – череги уллу.
Чууакъ кёклей, ариу сагъышла
Тола келип, бу назму тууду.

БАР ЭДИ

Мызыланы Лейляны эсгере

Бир ариу жан бар эди,
Кюнню кёзлери къамай.
Бир асыл жан бар эди,
Сёзю, кеси да – алай.

Бир татлы жан бар эди,
Биз барыбыз да суйген,
Бир жарлы жан бар эди,
Жулдуз кибик, терк кюйген.

Бир жарыкъ жан бар эди,
Кюлсе, алам жашнагъан.
Бир антлы жан бар эди,
Умут андан башланган.

Бир кюнлю жан бар эди,
Уллу сууда кӧмюлген.
Бир жашар жан бар эди,
Эртте эди ёлюрге.

Бир учхан жан бар эди,
Жаны, саны – къанатла.
Бир таза жан бар эди,
Биргесине танг ата.

Бир ариу жан бар эди,
Бир ариугъа болду кӧп.
Бир ариу жан бар эди,
Анга къарап, кюле кӧк.

КЪУТХАР

«Мени бу сагъышладан къутхар,
Терезени кӧзюн ачхан танг.
Кече къарангысы – бир къуртха,
Айны жабып, жолума жатхан...»

Санай эди эшикде жауун
Аны кӧуугъан желни этгенин,
Элияла ургъан ачыуун,
Агъач таба жилий кетгенин.

Ура эди, къамичи болуп,
Дуняны кӧзутхан терслик.
Аны ары, бери да жолу –
Анга тюбемей кълмаз келлик.

ШУРГУ

Жюрегими солутур
Акъылда айтханьмы
Жашил агъач суутур –
Аны салкъынды жаны.

Къарамьнга эриди
Умутланы умуту.
Жилий эдик экибиз,
Башха затны унутуп.

Жерге жете къанаты,
Сылай жашил кырдыкны,
Санга келген акъ атлы
Ёталмады ыфчыкны.

Эте эдинг адыргы –
Жарты жолунг къыйнады.
Сюе эдинг къалыргъа,
Жюрегими ийнагъы.

Экинди бла ахшам
Къагъадыла терезе.
Алагъа келген къачха
Къыйын болуп тѳзерге.

Тура эдик биз чарсада,
Жандырмагъанлай чыракъ.
Къутургъан суулай басхан
Ачыугъа болмай чыдап.

Кече созула эди,
Тынгылауну басханлай,
Бизни къозута эди,
Айтылмагъан тасхалай.

Жукъ кѳрмейди умутлу
Кеси жолундан сора.
Учхан окъну жууугъу –
Желни элтген кѳк жоргъа.

Жауун сууута эди
Мудах къарагъан айны.
Жаууп, къутура эди,
Алай... кючю жокъ аны

Этер кибик сени сау,
Жюрегими – тынчылыкълы.
Айталмайма анга дау –
Эгечиди ол чыкъны.

КЪАЙДА?

Жара байлай билгенни
Излей, чыкыгъанма тангнга.
Иги эди келгенинг,
Ариу айтханынг манга...

Жашау жолну минг бети
Къарайдыла кѳзюме.
Ой, мен жарлы, не этдинг? –
Сыйынмайды сѳзюме.

Бата тургъан насыбым
Эшик алда тохтады.
Мени санга жарсыуум
Кетген кюнню жокълады.

Анда къалгъан къууанчым
Билек болуп кѳп кюнде.
Анга жанымы ачып,
Алай келдим ... кюерге.

Тыяр онгум жокъ мени
Сени баргъан жолунгдан.
Уятмайма эрттени,
Сен – Аллахны къолунда.

Тамыр, чапыракъ излеп,
Байларча туююл жарам.
Умут минчакъла тизген,
Къалай турдунг сен къарап?

АНА ТИЛИМ

Ата журтха – ата ташха келсем да,
Анга къошар бир зат жокъду десем да,
Ана тилим – кюнде учхан къанатлы,
Ариу, шатык, битеу тилледен татлы.

Анда эштдим бешик жырны ариуун,
Анда кѳрдюм ёлюмсюзлюк къарыуун
Ёмюрледен келген ата сѳзлени,
Анда билдим къыйынлыгъын тѳзгенни.

Ата ташым – Ата журтум десем да,
Анга атап, къайтып жырла этсем да,
Бек биринчи таянчагъым – ана тил,
Къарачай, Малкъар сакълагъан таза тил.

Къайда болсам да, биргеме айланган,
Манга, кесип, атмаз кибик, байланган,
Сёзюн айтып, мени артха къаратхан,
Тангда къобуп, кече юйюмде жатхан.

Таулу адам, жыялмаса да байлыкъ,
Болаламайды ана тилинден тайып.
Ана тилим атагъан ариу атла
Келедиле айтылып таугъа, ташха.

Таудан агъып, ойнакълай келген суугъа
Гюлчю атап кетген узакъ таулула,
Ариулукъну суйгенлерин билдирип,
Къойгъандыла, анга ариу ат берип.

Къая къызы тау башлада айланды,
Ана тилни ана сёзюн къатлады,
Темрез къолда уучулары сакълады,
Алып къая таракъланы акълады,
Атларына Акъ къаяла атады...

Ана тилни татлылыгъын эсгере,
Сейир этдим, къатлай-къатлай кёп кере:
Бийик Малкъар, ариу Чегем, Кёндеден,
Ташлы Хурзук, Учкулан эм Жёгетей...

Была бары ана тилимде татлы,
Жаяу барсам, мени этдиле атлы.
Ана тилим, ариу тилим, ийнагъым,
Сени, махтап, кёкге атдым, къыйнадым.

ОЮМЛА

Булутлагъа ушап, оюмла,
Аз эслене келип, оюла
Турадыла, сыфатла къурап,
Келип, кетип, айланып, жокълап.

Учадыла, туурада тохтап,
Керти затланы онглап, хорлап,

Мени алдап, сагъайтып, сурап,
Келлик кюннге кеслерин къурап.

Булутлагъа ушаш оюмла
Жыйылырла кюзню тоюна,
Узакъ жазны жырларын айта,
Кетген кюнлеге, артха, къайта.

Жюзедиле кёкде умутла,
Неда ариу акъсыл булутла.
Узалгъанлай, жетерча туююл...
Шибля уруп, ненчасы кюйдю?

ЖЁГЕ

Агъачдан къачып чыкъгъан жёге
Сюеледи агъач къыйырда.
Жауунла этедиле элек,
Кюреше жангызны жыгъаргъа.

Ол кюреш къаллайла бошалыр? –
Деп, къоркъады къаргъа терекге.
Болалса, ол, аны да алып,
Кёчерик эди къар чегетге.

Жёгени элия да урду,
Жауун, буз да туюдюле кёкден,
Алай кёрмеди аны къуруп
Былайгъа бир арада келген.

Таукеллик шуёхуду аны –
Тиерик кюнню кёрюр кёзю.
«Жолларын салып, эрттен чыкъны
Ол келликди!» – деп турду тёзюп.

Кюн, чабар да жалан аякълай,
Жёгени тёппесине ёрлер,
Чапыракъ шууулдаугъа къарай,
Бугъунуп туруп анда кёпге.

Ол, гыллыуча этер да, анда
Шыбырдар жёгеге тасхасын:
Сюйгенин бийикге учаргъа,
Чапыракъ этип турса къарсын.

Къанатлы жыйыннга къошулуп,
Кюн жокълайды жангыз терекни,
Бутакълы бийигине къонуп,
Жарытып жашил тегерекни.

ЖАЗ

Сары тайчыкъ, желге тынгылай,
Сюеледи жашил чегетде,
Аны айтханларын ангылай,
Желге, кырдыкга эжиу эте.

Эрттен, кызыл суу ичирилип,
Жагъада туманны кетюре.
Сары тайчыкъ аллына чыгъып,
Къарап турду нюрлю кепюрге.

Тейри кылыч, туман, танг, аяз,
Жашил гелеу, сагъайгъан тайчыкъ –
Бары бирге кюле тургъан жаз.
Анга эшик-терезе ачыкъ.

Къышны жыгъып, хорлап келген – ол,
Дунияны этгенди жарыкъ.
Чыкъла къонуп, жылтырайды жол.
Насып тапсын ол жолда барлыкъ.

БАЗМАНДА

Насып бла къыйынлыкъ
Бир базманда тартылып,
Умут берип, сан къыйып,
Жырда, кюйде айтылып,
Барадыла экиси
Бир ёмюрден бирине.
Таукелди адам эси –
Бирден бирге илине,
Жолла, къолла да ёте,
Барып турады алай,
Кёзю Гъаршлагъа жете,
Аязлагъа тынгылай.

Сайлап алгъан жол – иги,
Бразылыкъ берилип,

Тюзден башлана тиги...
Бара эдим терилип,
Къарарма деп насыпны
Танылмагъан бетине.
Алай... жолум жарсытды,
Жаргъа атлам этдире.
Жашау, къадар да – алай,
Бир бирине кѳзбаула.
Бирине алданганлай,
Бирсине да кѳз байла.

Иги бла аманны
Бир базманда асханла,
Сизге жаным къыйналып,
Жууап тапмай тасхама,
Жукълап тургъан кечени
Уятыргъа кюреше,
Сюйюп аны кечерге,
Ариу сѳзле юлеше,
Ол мен суйгенлеге ат
Атайма, алып кюнден.
Ала – манга аманат,
Мен да аланы суйген.

СЮЙМЕКЛИК

Бар сынаудан уллу суймеклик,
Сакълап туруп босагъа ташны,
Экеуленни жукъусуз этип,
Насып берген узакъгъа къачды.

Бола ары, бери да жанлы,
Ол айланып туруп жоллада.
Жашау бетин жууукъдан танып,
Къоркъуп башха къадар сайларгъа.

Сюрюп келгенле, суйген да бар
Экеуленнге – минглеп оноучу.
Къайсы, къайда не насып табар?
Къайда къалды насып къоруучу?

Эшик жанын сакълап тургъанла,
Жан кийрип, айтханда хапар,
Жангы айны жыры, ортада
Кѳпюр болуп, хош болуп жатар.

АДАМ

Кѳууадыла сюрѳюн желлери
Анда-мында кѳалѳъан кюйлени.
Жокѳ аланы жылы юйлери,
Марда – жауун, жел да тюйгени.

Аны таѳъып, адам жюрегин
Басып келди ныхыт ѳрледе.
Жыргѳа кирип кеси кюйгени,
Сырын айтды сауѳъа, ѳлгеннге.

Бар чырмаудан онглу болѳъанда,
Бар сылтаудан болѳъанда кѳаты,
Ариу айтып, чыкѳды да жолѳъа,
Анда уа – кѳач, чѳргелип, жатып.

Юсю бла атларча тюйюл.
Заман чархы алѳъа бурулду.
Аны кѳрюп, жюрегим кюйдю...
Аѳъач бетде бѳрю улуду.

ОЛ

Сакѳлап олтурур кюнню
Билмей эдим татыуун –
Ол эртте тангда кюйдю,
Киши эштмей айтыуун...

Ол энтта да жашайды,
Бирде – кюле, бир – кете,
Жюрегими ашайды,
Жарлы, насыпсыз эте.

Аны танып, жарсыйма:
Кирмез арбазым – кѳадар.
Мен энтта да ачыйма,
Ол эртте кюннге кѳарай.

СЕН – УЗАКЪДА

Сен – узакѳда, мен – мында,
Хапарсызлай турама.
Ата келген тангыма
Сенден жомакѳ сорама.

Жомакъ алай ариуду –
Узакъ жолланы келир.
Ол жанынгы жарыгъын,
Манга атап, келтирир.

Мен аллынга къарайма.
Санап турама кюнле.
Жел, чачымы тарар да,
Учуп кетер, шош кюле.

Кюлген, жилягъан да не?!
Жанынг – къайгъы чарсында.
Сени ол жолну ийген
Тынгылатды къарсына...

Хызыр-Ильяс нөгеринг
Болуп айланган чакъда,
Сен къолну, жолну ёрле,
Алай... жанынгы сакъла.

ЭКИСИ

Ие болмай кесине,
Сёлеше эди даучум.
Онг бералмай эсима,
Жюрегим кетди учуп.

Къуру да кёл ашайды
Аны учургъан бир зат:
Акбыл эссиз жашайды,
Жаным а – туююл азат.

Эки жолну экиси
Ашыкъдыла узакъгъа.
Экисини кертиси
Тюшгендиле тузакъгъа.

Умут къошуп умутха,
Алай келеди эсли.
Иги эди унутхан,
Насыбым куююм эсе.

Келип, кезюме къарап
Турадыла кезлеринг.

Дуния азабын сынап,
Сейир эди тѳзгеним.

СѳЗЮМ

Азап кѳыйнагѳан жанлай,
Ауурду сѳзюм.
Алай, тыншчыкѳ туралмай,
Болалмай тѳзюп,
Кетер сени ызынгдан,
Аяз бла тенг.
Ахшам кѳызыллыгѳында
Кѳалтырата женг.

Керек болуп, тѳйюлмю,
Жолла – тѳюз, сыйдам.
Сени излеп, сѳйюп да,
Баргѳанны тѳймам.
Келлик сунуп, кѳарайма
Жол жингирикге.
Мен кесими алдайма
Бу ингирликде.

Гюнях болур алдагѳан, –
Жандым, абындым.
Тангнга, кечге жалына,
Кюнден кѳабындым...
Кюйюп барады эрттен,
Тюшге дери – кѳп.
Аны мыдыхлы этген –
Жана тургѳан кѳк...

Элия тамгѳалача,
Эсгериулеринг.
Ой, ушамай кѳууанчха
Кѳууанч дегенинг.
Ой, ушамай насыпха
Насыбынг саулай,
Кюнден-кюннге ачыугѳа
Тура тартханлай.

Азап кѳыйнагѳан жанлай,
Жаланды сѳзюм.
Сени ызынгдан барып
Турлукѳду, тѳзюп.

Ол сен кѳрген тюзлени
Танып келсе ол,
Тюберикди кюзюне,
Бошалды деп жол.

СѳЛЕШДИНГ

Сѳлешдинг, къалдынг эсе да,
Эштмедим бир зат.
Сау болуп, къайтып келсенг а,
Сен – эркин, азат.

Тилерик, сорлукъ тѳйюлме,
Этме деп алай.
Мен бошалмагъан кѳйюнгме,
Билмединг алдай.

Тас эте, таба келсем да,
Жол да, къол да – чарс.
Умутсуз тѳйюл эсем да,
Кюз къагъады къарс.

ЭРТТЕ ЭДИ

Кѳпле жокълагъан алдау,
Салынмай анга къадау,
Жюрек ауузда барны
Ийди таулары, тарны.

Сурап турсам да, келмез,
Насып базманы женгмез.
Къарайма, сагъыш этип,
Эсим узакъгъа кетип.

Тауда ажашхан ахшам,
Абынмай къара ташха,
Энип келеди тарны,
Къара эталмай къарны.

Ол басарыкъ бир атлам
Мингнге жетишди тамам, –
Алай эринип келди
Чарсха бѳлерге элни.

Чёпле кибик – жулдузла,
Бойсунмай жолгъа, ызгъа,
Къарайдыла узакъдан,
Ала – къара тузакъда.

Сени ариуунг женгип,
Болуп бийикле тенгли,
Мени жолгъа къаратды,
Жюрегими къарматды.

Жюрек ауузда барым,
Келе эдинг акъ къарны...
Энди къар да эриди.
Ол эртте-эртте эди.

Жомакъ, жыр эди аллы...
Агъып бошады балли.
Энди алгъынча чакъмаз,
Гюлю жолума акъмаз.

НАСЫП

Андамыды, мындамыды насып?
Аны билген бирибиз да жокъ.
Келебиз да, кетгеннге жарсый,
Бошалмайды дейбиз алкъын жол.

Арсар бола, айтханыбыз – аз.
«Бизни кеч!» – деп, къарадыкъ кёкге.
Ары-бери жортады аяз,
Шагъырейи, танышы кёпден.

Аны сайлагъаны да – таша.
Ийнаныуу болады къанат.
Жюрек аузумда келди жашап
Насып деген зат, жилип, къанап.

«Насып болур», – дерге да къоркъдум.
«Насып болмаз», – десем да – ассы.
Къалай айтсам, болурма онглу? –
Турмаз ючюн ол менден къачып.

Къарайды ол, чыгъып бийикге,
Уллу кюнню жылы къойнундан.

Келген эди, ариу кийинип,
Минчакъ тагъып ариу бойнуна.

Болалмады да юйлю, кетди,
Чыкъда жибите этеклерин.
Ол эртте, эртте, эртте эди.
Мен эслемей къалдым кетгенин.

АКЪТЕРЕК

Бурма чачын тарайды,
Кока кёзлю къарайды,
Аяз жетип, акътерек.
Анга ариу сёз керек.

Болалмай анга билек,
Жалан да эте тилек,
Марап турады нарат,
Айла, жылла да санап.

Жашил бутакълы нарат,
Башы кесилген нарат,
Уллу суймеклик сынап,
Турады кесин къыйнап.

Бурма чачлы ариучукъ,
Айтмай, айталмай бир жукъ,
Кюннге къарап, ышара,
Насыбына ышана,

Къанат къагъа, шыбырдай,
Аяз сёзге тынгылай,
Акъсыл этди чегетни,
Тынчайтмай кюнлюм бетни.

ЖАЗЫМ

Шаптал чагъады арбазда.
Ол къууана болур жазгъа –
Гюлюн себеди тийреге,
Орамлагъа эм юйлеге.

Ол акъ жолну барып турдум.
Аны ёмюрлеге сундум.

Сабийликни сепкил жолу
Бек биринчи жолум болду.

Артда къарла да тюшерле,
Сары гюлле да юшюрле,
Къадар акъгъа бёлер мени,
Алай айтса, десе Тейри.

Эки дуня – эки ауаз,
Бири – кышым, бири уа – жаз,
Жашаууму эки бёлюп,
Турадыла келип-кетип.

Артха къарайма, шапталым
Чагъады акъ, гюлю – къалын.
Анда къалгъанды бир затым,
Табып, айталмайма атын.

Анда анам, ыннам да бар,
Анда атам атда учхан,
Анда мени къорууларыкъ
Къарындашла – ариу, жарыкъ.

Анда тюзледиле жолла,
Элтедиле мени тойгъа,
Анда жырлыды эрттеним,
Къонакъларым, келгенлерим...

Шуёхлукъну ариу тангы
Умутланы эте жангы,
Анда жарсыу, бушуу да аз,
Анда жашап турады жаз.

ЗАМАН

Арабызда заман иелик эте,
Кёлкълалдынгы кёреме, жашым, сени.
Экибизни эки къаршы жол элте,
Турама мен, жукълаталмай кечени.

Ариу жашау къураялмадым санга,
Жолда женгил атлар кибик сен, эркин.
Келиширге кюрешеме заманнга,
Къойгъунчугъа бу жашил бетли жерни.

Сюймеклиги жылытып келген атанг,
Узакъ кетип, башха жоллу болса да,
Къарап турады эски суратындан,
Аны къадар бир бек эртте жойса да.

Сени сёзюнг, ишинг, атламынг жалгъан
Болмазына ол алай ийнанады!
Биледи ол – къыйынды алгъа баргъан.
Ол да сени биргенге къыйналады.

Къадар болуп, ол жанында къалгъанда,
Этмез эди сени мудах бир кюнде.
Аталары билеклик эталгъанла
Андан жюрюй болурла жырлай, кюле.

Бир кёп кере сени жолунг тюзелсе,
Ол болушхан, ол къарагъан сунама.
Мени бюгюн таргъа тыйгъан кюз эсе,
Сен ол жолну атларгъа да унама.

Сени жолунг менден онглу болсун деп,
Тилегенлей келеме мен Аллахдан.
Ол сен этген ахшы умут толсун деп,
Ол сакъласын деп шургудан, палахдан.

Эски ёмюр эски хапарын айтыр.
Аны алайлыгъы жерде төреди.
Алгъа атлап, ызы бла артха къайтып,
Жан, ддыгалас этип, алай ёледи.

Жангы жолгъа жарашалмагъанла кёп.
Сени мудах этгениме жарсыйма.
Барабыз биз, жангы затдан ёнгелеп,
Узакъ этип аны жырын, къарсын да.

Болурса сен балхам, дедим, жарама.
Ол ийнаныу жылытады жанымы.
Заман ие болгъанды да арагъа,
Чарсы кетер ата тургъан тангымы.

СЕН КЕСИНГИ АЯ

Ары жаны – кийик жолла.
Бери жаны – къая.
Алгъа барсанг – терен къолла,
Сен кесинги ая.

Уллу жолда жюрнѳй эди
Тюзлюгнѳюз эртте.
Бизни таукел эте эди,
Кеси алгъа кете...

Бара эди. Жауун болуп,
Эрип кетди жайда.
Жиляй эди толуп-толуп.
Энди болур къайда?

Ол бир кюнде жарар эди,
Деп, ийнанып турдум.
Аны къалай къояр эди
Жетип келген бурдум?

Ары жаны – ныхыт жолла.
Бери жаны – къая.
Атлагъанынг – терен къолла,
Сен кесинги ая.

ЖАШАУ ЮЧЮН ТАУКЕЛЛИК

Жюреклени ашагъан
Ауур оюмну къуууп,
Таулу чыкъды тау башха,
Татайым деп тау сууун.

Айны жарыкъ тийгени
Жалан ташда къалтырай,
Кырдык чапракъ ийгени
Жанны, жюрекни байлай.

Дунияны тасхасы
Айтылыргъа сѳйгенден,
Анда, болмайын ассы,
Ким да хазыр кюерге.

Жашау ючюн таукеллик
Эте женгил атламла,
Ача терезе-эшик,
Келе эди аламда.

Айлы ташланы къагъа,
Дыгъыл эте, жапсара,
Кимге да излеп тапны,
Умут да, жан да сала.

Жаным къарайды узакъ:
Анда болур таукеллик.
Жашау кёрюнмез тузакъ,
Келип къалса ол келлик.

КЕТДИНГ

Сен артха къарай кетдинг,
Къайтмазынги ангылай.
Ой, мен жарлы, не этдинг,
Ариу айта, тынгылай?!

Жашил жолну келгенинг
Къалып къалды эсимде.
«Жарсыма сен», – дегеним
Кёл этдире кесиме.

Жашау дегенинг – алдау,
Барып тургъан ныхыт жол.
Айтып келдим анга дау,
Алай... жууапсызды ол.

Сени элтген къанатла
Мёлеклени болурла.
Мен, санга атап атла,
Къоялмайма солургъа.

Санга атап бу жерде
Этеме мен тилекле.
Сен кирмегенсе кёрге –
Жашайса деп бийикде.

Ала санга жетгенде,
Артха къарап, къыйналма.

«Ол унутуп кьойду», – деп
Айтсала уа, ийнанма.

ЭКИ БИЙИК

Ташла букъу болурла,
Къаяла да – жол...
Сезимлени кьорургъа
Этиледи той.

Жомакъ, таурух да кетер,
Хар не да – кезиу.
Насып иеси жетер,
Къууана кёзю.

Алайдыла къаяла,
Къадама ташла...
Тюрленмейин къаллыкъла –
Сюймеклик, тасха.

Эки сезим – эки тау,
Хорланмаз бийик.
Айтып турсала да дау,
Эки таж кийип...

Ташла букъу болсала,
Къаяла уа – жол,
Экисине ыз сала,
Атларыкъды ол –

Башха ёмюрню сюрген
Бир башха адам.
Ол да, бизнича суююп,
Кюери баям.

БИР КЮНДЕ

«Жол чыгъар эсе санга...»
Деп, сакълап турдум.
Жел онг бермеди тангнга,
Къадалып, уруп.

Женг, этек да къалтырап,
Сюеледи тал –

Насыбы жартылагъа
Ким этсин мадар?

«Бир кюнде келир хапар, –
Аллынга къарап, –
Тау, ныхыт, къая да бар...» –
Деп, турдум сакълап.

Сен, кирип жомагъыма,
Бир омакъ этдинг!
Мен тилек толгъанына
Ийнана эдим.

ЖЕЛ

Жюреги, оу-шау этип,
Тынчайтмагъан жел,
Айлана, жюрюй кетип,
Сайлагъанды эл.

Терезе, эшик къагъа,
Бугъунады ол.
Аллына жатып, алгъа
Чакъырады жол.

Ол бара тургъан жолда
Бир къадар къадау:
Ол жаны – акъ къаяла,
Бу жаны уа – тау.

Умуту, кюйю да сау –
Жюреги толу.
Тѳбенги айтады дау,
Кѳлкъалды болур.

Эки акъ къанат берип,
Къаяла анга,
Ол бара эди кетип
Насра къол таба.

ЖАНГЫЗЛЫКЪ

Сынай эди жарлылыкъ
Жангыз адамны жаны.
Табалмай жылы ышыкъ,
Жукъусу къачып аны.

Шуӕх этип, кечеге
Айта эди жомагъын –
Сюе эди кечерге,
Этип турмайын жагъын.

Ата эди танг алай,
Кюе эди къызыл кюн,
«Къайда ол сен ийнанган?» –
Деп, келгенинде ёкюл.

Кече туугъан таукеллик
Эрий эди эрттенде.
Аны билмейин, келлик
Жолла излей кетгенде.

Ачы эди жангызлыкъ –
Адам юйренмез кибики.
Жангыз анга базынып
Турмаз, жашамаз кибики.

Алынмагъан хорламла
Жашайдыла ёмюрге.
Жангыз адам алагъа
Базынмайды келирге.

ИЙМЕЗМЕ СЕНИ

Элия жашнагъанлай,
Хапарынг келип,
Сюеле эдим алай
Мен, сейир этип.

Ийнаналмай ол сёзге,
Узакъгъа къарай,
Изледим сени, тёзюп,
Ачытып жарам.

Хорлагъанды ѳтюрюк.
Сынауу – палах.
Ой, кѳоярмы ѳлтюрюп
Насыпны Аллах?

Ол кѳоярмы жумултуп
Кѳз гинжилени?
Мен, кѳолларынгдан тутуп,
Иялмам сени.

Элия жашнагъанлай,
Бир такъыйкъагъа,
Хапарынг келди... алай
Ийнанмам анга.

Ашыра чыкъмам сени
Ол сенсиз юйден...
Жилятама кечени,
Такъдыра кюйле.

АЗАТ ЖЕЛ

Артха кѳарарча, заманы
Бола болмаз азат желни.
Аны алдады дарманы,
Жерни, кѳкню этди тели.

Ушакъ этер кибик, тыйып,
Марда да, чек да – кѳарангы.
Сѳзню бийик болуп сыйы,
Башха этеди араны.

Отха атар кибик тюйюл:
Къанат да, сѳз да керекли.
Желни терен эди кюйю,
Бюге турады терекни.

Умут, мурат да ѳкюлю
Желни элтип баргъан жолну.
Анга жарыкъ ай тѳгюлдю,
Нени да акъ этип кѳойду.

Жетип, къабакъланы къагъа,
Барады жел орамлада.

Аны жыры: «Алгъа! Алгъа!
Алгъа! Жангы хорламлагъа!»

СЕЙИР

Ауар ташха таянган
Ауарыкъ болур.
Толмаз затха ийнанган,
Жомагъынг – толу.

Жашау деген – акъ атлы.
Иеси – адам.
Учуп баргъан къанатлы
Сукъланды, баям.

Бизни жокълагъан Тейри
Атдырады танг,
Саулай бери келгеннге
Кийиреди жан.

Къадар деген алдауну
Насыбы – татлы.
Ол байлагъан байлауну
Сен тешип атдың.

ЭКИ ЖАНЫ

Сёзюм жетмез – къолум къысха,
Жолум элтип турду чарсха.
Эки жаны – эки жаннет,
Соргъан, сынагъан а – адет.

Кюе кетип, чарсха кирген,
Чепкен угъай, кебин кийген,
Бир кёп затын мында къойду.
Аны палах жолда жойду...

Умутлары жарты къалгъан
Не кёп болду. Жашау – жалгъан.
Тюрленмеди эски дуня –
Неге да тынгылы уя.

Терсни, тюзню айырыргъа,
Керек эди къайытыргъа

Ары кетгенледен бири.
Жокъ алада алай тири.

ЖЕЛ

Азат жолларын сайлап,
Жюрегин эталмай сел,
Кеси кесин да къыйнап,
Айланады ауур жел.

Ол, тюзлени кѳойѳанлы,
Таулагъа урду ёшюн.
Эртте кесин жойѳанны
Алыргъа суююп ёчюн.

Желни кюню – тынчлыкъсыз.
Ол сюеди кюнлюмню.
Чегет болду ышыгъы,
Кюнлюм бет а кюлдюрдю.

Ол тау бетге ёрлейди.
Туманлыды солууу.
Къая, аны кѳргенли,
Сюеледи кѳозулуп.

Салкъын аязны излеп,
Узакълагъа къарайды.
Киришлерин тап тизе,
Ол келсе деп, марайды.

Кюнлюм бети – аллында,
Къууанады тѳбенги.
Суююп гюлле жыяргъа,
Айланады ингирли.

Гюлле жыйып, берликди
Шауданда жюзген кюннге.
Ол а: «Сау бол!» – дерикди,
Ойнакълай, жырлай, кюле.

ЖАРАЛЫ

Элекле аузунда эленнген
Насыбым да болуп жаралы,
Тышына чыгъаргъа тилеген
Тасхама туурадан къарадым.

Ажымлы да болуп, азаплы,
Ол кюеди сары кюнлюмде.
Сен билипми этдинг ол затны? –
Уллу кюн батханлай юлкуюе.

Сюймеклик, насып да – ёксюзле,
Аланы къыйынды элтирге.
Экибиз да, болгъандан кёлсюз,
Жетишалмай къалдыкъ бир бирге.

Этерикме ёмюрге ачыу,
Айтылыр сёзюмю унутуп,
Кертиден, боллукъдан да къачып,
Айландым, жанымы улутуп.

Сылтаула санагъан араны
Узайтып, ортаны къысхарта,
Сау эталмай къойдум жарангы
Мен, турсам да атынгы айта.

Сен жангызса узакъ жолунгда.
Жангызлыкъ – ажымлы нёгеринг!
Ол тутханды сени кёлунгдан.
Ол биледи неле этерин.

Сен, туууп, дунягъа келгенли,
Бир кюнде да бошламай сени,
Айланады дайым биргенге,
Къучакълай къанатлы желлени.

Ангылап, билип турсанг да сен,
Ажымлы чыкъгъанса жолунга.
Ёчюле, тюше эди жулдуз,
Тюз кесеуча, жерни къойнуна.

ЖОМАКЪ

Бийик кёкледен энип,
Къанат къагъып, шош келип,
Эшик къагъады жомакъ –
Бир сейирлик, бир омакъ.

Гара суула – ичгени,
Къая эрни – тюшгени,
Кюн таягъы – билеги,
Келип турады бери.

Тау солуууна кирип,
Аны тасхасын билип,
Жомакъ болуп келгени
Къууандыра тийрени.

Къая эрнинден энип,
Юйюме келип, кирип,
Айтылады танг ала,
Къарыу бере, жан сала.

Жарсыу салгъан ауана
Эрип кетип, къууана,
Къара жаулугъун ата,
Жаным жомакъгъа бата,

Къанат береди манга,
Къууан деп жангы тангнга...
Жерни къучагъы – жылы,
Анам ийлейди тылы.

Таш, агъач да тынгылай,
Жомакъ сёзюн ангылай,
Къарайдыла кёк жазгъа,
Ол – ариу жалан, таза.

Тансыкъ болуп, айланып,
Нёгер, шуёх да табып,
Болмаз затны болдуруп,
Толмаз умут толтуруп,

Жюреклени къууанчын,
Жерни жазын эм къачын

Сюер кибик этеди,
Сора... кѳкге кетеди.

Анда жашай болур ол,
Кюн таягъы этип жол,
Тюшюп келликди андан,
Тюшген кибик Къаф таудан.

СѢЗЮНГ

Эсде къалдырама деп,
Къанат алдырама деп,
Къууанч бере жүрекге,
Къысама кѳкюрекге
СѢзлеринги барысын,
Жүрек андан жарысын.

СѢзню татыуу – энчи.
Болады ол келечи
Сенден мени жаныма
Ариу атхан тангымда,
Таныла кѳзлерингде.
Не кюч бар сѢзлерингде!

Ол, узакъгъа эштилип,
Душманымы кечдирип,
Бошалмагъан жырымлай,
Айтылмагъан сырымлай,
Жибермейди къачыма,
Тейри эшик ачыла.

БОЛЖАЛ

Атам анда, таулада, къалып,
Терк-терк жетип баралмай анга,
Жарсыууму нѳгерге алып,
Айланама шахар орамда.

Хар баргъаным – аны къууанчы.
Турама мен, сагъатха къарай.
Хапар айтыр, жүрегин ачып,
Къоншуну, тийрени да санай.

Айтхан сёзю – сабыр эм женгил,
Тырманы ушамай тырманнга,
Ол, бар кёлкълалдыларын женгип,
Жумушакъ селешеди манга.

Эсгертеди, сан этмейсе деп,
Анда-мында кълалгъан жууукъну.
Ары-бери да жетмейсе деп,
Кълаллыкъса деп, жүрек сууутуп...

Этер ишни болжалгъа салып,
Ары-бери бола арада,
Эки уллу ортада кълалып,
Мен атамы кёлюн алыргъа

Умут эте, жашайма алай.
Лёкьум терек кълызарып тешде,
Атам дырын жыя тургъанлай,
Кълалырма деп, ашыгъып, кечге...

ОКЪУЙДУЛА САНГА

Тюзлюк унутулгъан дуня
Сени, мени да кълыймаз аяп.
Чыгъады ай, бугъа, уяла,
Аны тилеклери да – зыраф.

Алай сунуп, жарсып, къларадым,
Ассы болуп, алам кенгине.
Аны сархы – кёлксюл-къларалдым,
Къларгъа къланатына женгдире.

Суралары керти кълуранны
Окълуйдула санга, къладалып.
«Не терслиги бар эди аны?..»
Кълач жетгенди, кълуйюп, саргълалып.

СЕН ЭДИНГ

Кечилмеген азап отунда
Жана тургъан – мени жүрегим.
Сёзюнг келмез мени кълорургъа...
Тылпыуунгда келди кълерим.

Насып деген къысха ёмюрню
Узакъ созуп, этдим адыргы.
Болду да ол кюлюм-кёмюрюм,
Сени алып, мени кълдырды.

Сала эди ариу нюрлени,
Алдай эди мени къууанчы –
Анда сени ариу кюлгенинг,
Къууанч эшигин кенгнге ачып.

Жетишмеди Аллах къураргъа.
Къайсы бири толсун тилекни?!
Экибизни тыйды да таргъа,
Жолсуз, кълсуз, насыпсыз этди.

Ауур тынгылауну ийгенлей,
Къарайдыла къаяла, таула.
Жюрек, жан да къара кийгенлей,
Туман болуп, аладан ауа.

Уллу сууда жюзген жонгурчха.
Ары-бери да бурду къадар.
Ёкюл болуп, сен эдинг учхан.
Энди уа... тынчайтмайды жарам.

ТЮЗЮ БЛА ТЕРСИ

Жашау бла болмагъан иши –
Не тюрлюдю къадарны дерси?
Къула тюзде будайы бишди.
Ол тюзюдю. Алай кёп терси.

Чакъгъан бутакъда асмакъ этген
Ол кёрмейми этеди аны?
Иги затны жакъларгъа кетген
Беремиди бош алай жанын?

Борбай къыркъа тургъан къадарны
Тюз болгъаны, терси да – туура.
Анга ийнаннганны алдарыкъ –
Къарай эди ол, чыгъа, бугъа.

Бетни кюйдюреди айыбы:
Адамланы этип бир бирге,

Бёлюп-бёлюп, жалгъап, айырып,
Сакълап, къарап туруп сейирге.

Бизни бла болмагъан иши –
Не дериксе аны эбине?
Къула тюзню сабаны бишди.
Сабийни уа сукъду кебиннге.

ЖЮК

Мен санга туююлме не эгеч,
Не къарындаш, неда суюгенинг.
Сёзюмю айта эсем а, кеч,
Жан, кюнлюм бетича, куюгени

Тангыма къалгъанды да кирип,
Шош къарайма уллу аламгъа.
Ол а, къатапа жыйрыкъ кийип,
Кир къондурмай учады анга.

Гюл чагъады, ачыкъ къарамы
Кёк эм жер арада къалтырай.
Ол къаллыкъды кюзде къаралып,
Тураллыкъ туююлдю ол былай.

Ким кимни алдай тургъанын танг
Жюрекге жыя-жыя турду.
Ол затны элтип турлукъду жан,
Бир кюнде да болмайын къуру.

Жыр, жомакъ туююл эди жюгю, –
Хар нени да чегеди адам.
Кеч, эртте болса да, ол, куююп
Кетерикди, жулдузлай, баям.

Гюл да, кюн да кюлген дуня,
Къагъанакъ къарамыча, татлы,
Азапха, сууапха да уя,
Бир суугъа, бир а отха атды.

Акъ, къара да жокълай кезиуюн,
Къадарны эталмайын къолгъа,
Эштиледи жашау эжиуу...
Жыр да, кую да къалдыла жолда.

ТЮШ

Тюшден элгеннген эдим.
(Тюнюмден – артда.)
«Игиге болсун!» – дедим,
Башхагъа тарта.

Сюерге айта эди.
Сюймеди жашау.
Ол таргъа тыя эди,
Мен айтырча дау.

Тюшюмден кѳоркѳгъан эдим.
Эрттеним – татран.
Ол санга келе эди...
Тапмадым дарман.

КЕЛ

«Хар ким да кеси жолун
Кеси сайларгъа керек», –
Дедик да, умут жоюп,
Желде ойнатдыкъ этек.

Чыгъар эсе уа бир онг, –
Жомакъ ушады тангнга.
Насып жулдуз, кел да, кѳон,
Чыракъ бол жолда манга.

Ёмюр ахыргъа дери
Санга кѳол аяз ачыкъ.
«Кетме, – дейме мен, – кери!»
Жанар эсенг да азчыкъ.

ТЮБЕШИУ – АЙЫРЫЛЫУ

(сонет поэма)

*Жибрил мёлек Файгъамбаргъа (Аллахны саламы
анга болсун) былай айтханды: «Мухаммат,
кимни да суй – аны бла айырылмай къаллыкъ тюйюлсе».*

«Ёлюм аллында чакъ». Хамид ибн Абдуррахман.

Эки жолда эки адам ...

1.

Къызыл, сары бетин ача,
Кюнлюм жата эди къачда,
Сабыр ата эди эрттен,
Бир зат да жокъ къоркъуу этген...

Къачны мудах эрттенинде
Юйден чыгып кетгенинде,
Жюрек тепген эди алай –
Сен энди къайтмай къаллыкълай!

Ойнай, ариу айта, кетдинг.
Жашил чыкъны бара эдинг.
Эзде къалгъанды баргъанынг.

(Бирде, кёлюм къалып, санга
Этсем да мен ауур даула,
Сен эштме, жаным, аланы.)

2.

Билипми, билмейми этдинг? –
Сен къайтмазгъа чыгып кетдинг!
Тынчаймай, энди танглада
Къарап турама аллынга.

Къарап турама аллынга,
Сени кирип келлик суна...
Чабып чыгъар да жашчыгъым,
Сыларса кюнча башчыгъын.

Кёкге атарса, кётюрюп.
Ол, къууанып, ойнап, кюлюп,
Батар сени къучагъынга...

Санга атап, кюйле такъсам,
Къайтып келип тургъан ахшам
Киреди шош ушагъыма.

3.

Ийнар айтхан кюнюм кетип,
Кюйле тагъар кюнюм жетип,
Жюрек бѳлгенме экиге –
Къалгъанлагъа, кетгенлеге.

Ол сен баргъан чакъда тохтап,
Сени излеп, соруп, жокълап,
Къарайды ай бийикледен,
Жомакъ айта келликлеге.

Ол жомакъда сени атынг
(Андан сыйлы болмаз затым!)
Айтылгъанлай турлукъду кѳп.

Аны айтса, ёню – татлы,
Кюнюм, кюле, кюе, батды.
Къара кийгенди бюгюн кѳк.

4.

Сен къыйналгъан чакъда жаным
Кюйюп кете эди, жанып.
«Бир зат болгъанды, - деп, - санга!»
Жалан да ол эсде къала,

Чабып чыкыгъанма эшикге.
Хапар а, келмей, кечиге,
Орам санап, жюрюп турду,
Дуния кѳзюн манга бурду.

Ётсюз туююл эдинг да сен,
Сюе эдим амал этсенг...
Андан онг жокъ къайытыргъа.

Ай сагъая эди, тохтап,
Бир кѳп адам, мени жокълап,
Бир кѳп ариу сѳз айтдыла...

5.

Тилсиз болгъанды эрттеним –
Алай ачыды кетгенинг!

Салкѳын аяз, ташлап жолун,
Манга узатмайды кѳолун.

Кѳуйюп барады жюрегим.
Мен не сейир жолла келдим! –
Насып таугѳа чыгѳып бирде,
Бирде кѳара кѳрге кире...

Сени излеп, сени табып,
Батады кюн, жиляп, жанып.
Аны кѳарайма ызындан.

Таула башы бугѳейлени,
Элни, сууну, эллилени
Бояп барады кѳызылгѳа.

6.
Туман жатады жоллагѳа,
Тызыл таргѳа, Жеркли кѳолгѳа.
Юрдю сууу, мудах агѳа,
Турады жыр, назму тагѳа.

Сууукѳ суугѳа ийип этек,
Башын чайкѳайды тал терек.
Ол кѳп кѳарайды шауданнга,
Сырын айта сары тангнга.

Санга ушайды ол бирде,
Тюшлериме мудах кире.
Ол кѳз кѳтюрмейди кѳачха.

Анга ариу айтхан кетди.
Бизни кѳатлап мудах этди.
Ол – мен тюшюнмеген тасха.

7.
Сени излей, салырма жол,
Жолум ныхыт болса да, кѳол.
Барып турурма аллынга,
Тансыкѳ бола кѳарамынга.

Гюлле сары этген жолум
Ызлыкѳ болгѳанды аламда.
Жыя барама аланы –
Жууукѳ этерча араны.

Сылай сары жерни бетин,
Бузуп кѳойгъанды адетин
Сени излеп келген аяз.

Элле, жерле санап, атлап,
Зикир этип, аны кѳатлап,
Кѳыла турады ол намаз.

8.

Заман - кѳара атлы болуп,
Бети жарымайды, солуп.
Иги, аман да кѳатышып,
Барып турады, ашыгъып.

Тынчлыкъ табалмай арада,
Менича, ол да, тарала,
Алып ауур жюгюн кѳолгъа,
Атлайды чарс кѳатыш жолда.

Анга айтадыла даула,
Андан сурайдыла саугъа –
Алай барады ёмюрге.

Сени кѳайсы жолдагъынгы,
Сени кѳайда болгъанынгы
Ол онг берирми кёрюрге?

9.

Бийче тепсей тургъан ташда
Жашайды дейдиле тасха:
Кѳайда алтын кѳоллу бийче –
Саны узун, бели инчге?

Андан сорур эдим сени,
Жолгъа кѳаратмай кечени.
Мудах таурух айтады жел:
«Аны излей эсенг а, кел,

Чегем тарда жатады ол.
Басханды ханс, букъгъанды жол...»
Сордум жулдуз керуаннга.

Сарайгъанла, атлап алгъа,
Жыр такъдыла, атап санга.
Ыспас этеме алагъа.

10.

Мени жарыкъ жазларымда,
Көргенсе сен жазгъанымда,
Заман, Марал Къолларында
Солуй, келген жолларындан

Бизге таурух айтды, жомакъ,
Кечелени эте омакъ.
Сени, мени да алдатып,
Къачды, атыбызны айтып.

Минип Къочхар Ташха, андан
Къарап, излеп ариу майдан,
Айтып турады ол жырла.

Кюнде кетмез сагъышымы,
Санга этген алгъышымы
Къатлай, эжиу эте, къырла.

11.

Эртте жомакъ болгъан жайда,
Кесим жокълап, кесим сайлап,
Ол сен келлик кюннге атап,
Тургъанма отоула жасап.

Онгуп къалып, баппаханла,
Жибек болуп, жайылгъанда,
Жолунг элте эди сени
Къанатында дум кечени.

«Алда – насып!» «Алда – къартлыкъ. -
Аны, ажым этип, айтдынг. -
Къадар ашыкъмайды бизлей...»

Жолубузда тизе ёрле,
Заман къадар бла бирге
Барып турду, сылтау излей.

12.

Эки жолда эки адам –
Тюбемезге болдукъ, баям.
Алай суймеклигинг мени
Тапды этегинде жерни.

Туура этип келлигинги,
Къатлап насып берлигинги,
Турдум, къууанч этип, ачыкъ,
Жюрегими санга ачып.

Келип тургъан эдим, сени
Излей, къанатында желни.
Насып, къууанч деген – алда...

Барама энди буз жолда,
Эсгериуню алып къолгъа,
Алданмай болмайын анга.

13.

Тенгнге алгъанма кечени.
Ахшам а, келмей кечери,
Сѳзге, кѳзге да ийнанып,
Турду, менича, къыйналып.

Аны женгин жыртхан нарат,
Болуп къара чарсда чыракъ,
Жарыкъ этерми араны?
Тешип кетерми къарамы?

Сени кѳрген кюнѳом – насып,
Анга къууанч этип, жарсып,
Къайтып турама мен ары...

Жарсыулары манга кѳче,
Мудах къарайды шош кече.
Заман жапсармайды аны.

14.

Къыйын болду айырылыу.
Сени манга къайгъырыуунг
Жашап турлукъду ѳмѳрде.
Къачда кюнлѳом кюйгенинде,

Жерге чапракъ тюшгенинде,
Келирсе сен тюшлериме.
Анда кѳрѳрме бетинги.
Сени кѳрген – алай иги!

Тюшюм мениди да саулай –
Къадар манга берген саугъам,
Кечелени ариу этер.

Анда къарарма кѳзюнге,
Сейир эте тѳзюмюме...
Тангым сени бла жетер.

15.

Сюймеклигим, сени излей,
Жиляйды шош сары кюзде,
Жазда айта эди ийнар,
Айны, кюнню кезиу сынай...

Сени атынг – мени антым,
Анга келеме мен къайтып.
Толмаз умут ашайды жан,
Ачы болду айырылгъан.

Биз жюрюген жолда бара,
Къарап турама мен артха. –
Анда къалгъанды насыбым.

Къара жерни чапракъ жаба
Атлайма мен сени таба...
Жетип баралмай, жарсыдым.

Къайгъы этесе сен манга...

1.

Эшик къагъа, келеди къач.
Чайыр ийис этген агъач
Мудах артады чапыракъ,
Желле къагъадыла байракъ.

Алтын байракъ, болуп алгъа,
Чыпынлагъа тагъа сыргъа,
Чорбатланы атлап кетди,
Жерни сары-къолан этди.

Къачны жыры – мудах, жарыкъ.
Аны нѳгер этип бардыкъ, -
Ариуду, сакъды къарамы.

Айтады ол эски жырла.
(Ала ушайдыла сырѳъа!)
Эсим байлайды жарамы.

2.
Сени манга айтхан сѳзюнг
(Аны кѳыймаз жаннга кѳзюм!)
Алѳъыш этеди жаууннга,
Кѳулакѳ да салмай дауума.

Тейри кѳылыч болуп, Гѳаршдан
Кѳарап турлукѳду ол кѳышда.
Кѳачда боллукѳду кѳанатлы –
Андий жамчы кийген атлы.

Кѳанатлары уча желде,
Ол ашыѳъыр элден элге...
Сакѳлап турама мен сени.

Келип кѳаллыкѳса деп, жаным,
Сени тылпыуунгу танып,
Турду уятмай кечени.

3.
Жашап туруп сѳзлерингде,
Жашап туруп кѳргенимде
Сени манга айтхан антынѳ.
Кѳалай ариу эди атынѳ!

Ийнанмай кѳз кѳргенине, –
Кѳадар бизни бѳлгенине,
Эрттен-ингир сѳзюм – ачыкѳ,
Санга келеме мен кѳачып.

Тилек этсем, анда – алѳъыш.
Аны бирѳесине саѳъыш
Барады шош, жилий, кюле.

Бети бир кѳпдю жашауну.
Келип турсам тюзню, тауну,
Келдим, сени кѳатлап сие!

4.
Тюзюн айтсам, этди саугѳа,
Тюбешдирип мени санга,

Жашау, кѳрюр ючюн насып,
Мени кѳадарыма жарсып.

Билип турса да ол алдан,
Келип турду мени алдап:
Кѳалай татлы эди сѳзюнг!
Аны да сен манга кѳойдунг!

Эсде кѳалѳанды ауазынг, -
Аны эштеме, аязып.
Сенден манга саламды ол.

Назму айтаса эрттенде...
Насып, сен, мен да кетгенде,
Келип турлукѳду энтта жол.

5.
Сѳзюнг, кѳзюнг да кѳоругѳан
Мен – насыплы кюнде туугѳан!
Санга жолум жарыкѳ болуп
Турур дедим, кюнден толуп.

Насыплары кѳачханланы,
Чарсха эшик ачханланы,
Кѳрюп, ачый турѳанма мен:
Кѳыйынды ол жюкню элтген.

Кѳара кече кѳучагѳында
Жарсый тураса сен манга:
Узакѳ болѳанды арабыз.

Манга кѳайѳырыуунг сени
Айырмайын турур бизни.
Иги болурму жарабыз?

6.
Жарыкѳ кѳарайса суратдан,
Манга насып кюн сынатхан,
Чексиз азап да кѳргюзтген,
Тюшден угъай, кюнден кетген.

Кѳарайма, мен сюйген бетде
Жашай эди кѳууанч эртте.
Мен ийнанама ол затха! -
Ызы кѳалѳанды суратда.

Уя ишлей эдик бирге.
Кесибизге, сабийлеге.
Алай ариу эди эрттен!

Сени кѳолунг тийген жерде
Хар не да сюеле ёрге...
О сен – кѳайтмаз жолгъа кетген!

7.
Сабий кѳоркѳуп атлагъаны,
Сени анга кѳапланнганынг
Кеталмай, кетмей эсимден,
Саугъа этеме кесиме.

Сѳзюннг – ариу, кѳолунг – ачыкъ...
Жюрек ауруу тапсам, жарсып,
Сейир этермисе анга?! –
Сенсиз жашау – азап манга.

Кѳзлерингде тохтап эрттен,
Санга кѳыйын кѳачха жетген.
Жашлай турлукъса ёмюрге.

Сен жаш боллукъса кѳпледен,
Жылла ашыкъмай ётгенде...
Сени сюеме кѳрюрге.

8.

Шо бир кере сени кѳрюп,
Кѳаллыкъ болсам да мен ёлюп,
Сюйюп атлар эдим санга.
(«Насып!» деп атайым анга!)

Эсгериуле татлылыгъы!
Тангны ариу атханлыгъы
Сизни ючюн болгъан болур –
Кюнден толуду ол, толу!

Сени жылы кѳолунг гюлле
Узатханын кѳрюп, кюле,
Кѳарап турама кѳзюннге.

Сен айтыучу жырны эсде
Тутуп турлукъма ёмюрге.
Тансыкъ этгенсе сёзюнге.

9.

Жырынг, сёзюнг да – бир татлы,
Тангым кюле-кюле атды,
Ариу, жарыкъ да болгъанлай,
Къууанч, насып да толгъанлай.

Биз экибиз да бир бирге
Ушап къалгъанбыз, сейирге.
Кюлюп тургъанса сен анга,
Мени бла чыкъгъанда жолгъа.

Ушап къалгъанбыз бир бирге.
Сени, мени да билгенле
Эслеп турадыла аны.

Сен, мен да, чакъгъанда бусакъ,
Кергенбиз насыпха къучакъ,
Тохтап... этегинде жарны.

10.

Манга тюрлю-тюрлю атла
Атап, санап, къатлап антла,
Алай эте, ойнай турдунг...
Мен ол зат ёмюрлюк сундум.

«Тюшерме кёп кюн эсинге!» -
Деп, ышарсанг манга бирде,
«Да, къайры кетериксе?!» - деп,
Кюлдюм, тохтамадым, эслеп.

Билип, айта эдинг алай,
Мындан узакъ кюннге къарай.
Алай... узаймайды ол танг.

Былай къысха жетеригин,
Былай бушуу этеригин
Билип, ачымай эди жан.

11.

Жарсыууму кече элесп,
«Бир тин чакълы болса эсеп», –

Деп, акъыллы къартха келдим,
Анга былай-былай дедим.

Айтды, узакъ къарап, мудах:
«Мени да ол соруу къыйнап,
Келеди бюгюннге дери.
Аны эталмадым кери.

Ах, суймеклик, сени, – деди, –
Ангыламаз тели эдим,
Жашагъанда жашдан къартха!

Суймеклигим, этеклери
Ойнай, кюле, жел этдире,
Озуп кетди. Къайтмаз артха...»

12.

Эки адам, эки къадар –
Тегерекден кепле къарай,
Жолла бирге жыйылгъанда,
Насыплары тыйылгъанла.

Жаннга да болмай гурушха,
Барып турадыла Гъаршха
Сени-менича суйгенле,
Къадар, онг бермей, туюгенде.

Озуп кетмез ючюн келген,
Ачханма эшикни кенгнге,
Къабакъ тартхан желни женгнге.

Къайтып, айтырса деп хапар,
Турама, босагъа сакълап.
Аны алгъанма да тенгнге.

13.

Сен не къысха ёмюр турдунг! –
Кюнюм угъай, тюшюм сундум.
«Сен ызымда къалсанг – иги», –
Эштип алай дегенинги,

Ушатмай, суймей эштирге,
Жарсыу этгенме ингирге,
Жулдуз да, ай да къаратып,
Ауанамы чарсха атып.

Кюеди кюн чегетледе,
Мен жашилкѳз этекледе
Айланнганда къачхы кече.

«Ариу хапар, иги хапар
Алып келсе эди къадар!» –
Дедим, сагъышымы эхчей.

14.

Хапар айтама башхагъа,
Атынг, сыйынмай тасхама,
Алай къатлап турдум аны...
Санга къурман болсун жаным!

Тартып, тыялмадым сени,
Нѳгер этсем да кѳплени.
Къарап къалгъанма ызынгдан –
Жолунг кюеди къызылдан.

Сени къолунг кибик, жылы
Кюнню сѳзю, халы, тили –
Ариу айтады таулагъа.

Къызыл этгенди таланы
Аны ашыкъмай батханы,
Чумдан къызыл чапракъ агъа...

15.

Къыйын болду айырылыу.
Сени манга къайгъырыуунг
Кирип келеди тюшюме,
Бир къууана, бир кючсюне.

Келеди ол къачып манга,
Сенден ариу хапар айта,
Ауазынгы эштдирирге,
«Сюеме энтта да!» – дерге.

Сени тюшде кѳргеними,
Сенсиз къалай тѳзгеними
Билип тураса сен анда.

Сюймекликни жолда, баям,
Къоюп кете болмаз адам. –
Къайгъы этесе сен манга.

Тансыкъ болѳъанма атынга...

1.

Артиш бегипди кѳаяда.
Черек ашайды жагѳала.
Ойнап, жагѳын этип, жырлап,
Дауун айтады ол кѳыргѳа.

Айры жолда жолоучула –
Санга, манга оноучула,
Юйсюз-кюйсюз айланганла,
Не насыплыдыла ала!

Жыйдым суйген адамыма
Гюлле - Гюлчю кѳабагѳында.
Алай ариудула ала!

Чыкъда жибийди этегим.
Кѳадар а, билмей этерин,
Салады энтта да жара.

2.

Кѳкде Илкер алай узакѳ –
Анга кѳарап, чагѳар бусакѳ.
Кѳыртыш, чапракѳ сылай женги,
Жолла сюреди тѳбенги.

Тюзлюк болмаз дуняда.
Анга табылмайды уя.
«Излеп кюрешме, – деп, – аны!»
Кюледи чарс кѳзю тангны.

Сени излей, тилек этип,
Кѳалды умут таугѳа кетип.
Ансыз жылытмайды бир зат.

Эрттен бѳлгенди жукѳусун.
Жерде жангы насып туусун!
Жанынг болур эсе азат.

3.

Тауда гара суула кѳайнап,
Кѳзлерими туман байлап,
Барама мен, жолум – чарсда,
Аны мурса хансла баса...

Насыбыма тиймезча окъ,
(Андан ариу, иги да жокъ!)
Къоруй да билмедим аны.
Алай ачыкъ эди жаным!

Тейри жарты жоллу этди, -
Мени сенсиз къоюп кетди.
Сейир этеме мен анга.

Гюлле ёсген тала – ариу.
Турлукъма мен ары барып.
Анда тюбер ючюн санга.
4.

Сени кѳрюр насыбымы
Этгенме тас деп, жарсыдым.
Жюрек тепгенди жеринден, -
Сени сюеди кѳрюрге.

Сакълап турама эрттенде,
Сакълап турама ингирде,
Сени атламынгы танып...
Тѳзюп болалмайды жаным.

Тансыкълыкъны ауурлугъу
Женгип дуня даурлугъун,
Алгъыш этеме мен анга.

Санга бери чыгъар деп жол –
Ётюрюкге ушайды ол.
Сѳз жокъ мени жапсарыргъа.

5.
Жеркле тагъадыла сыргъа.
Тынгыларгъа суюноп жыргъа,
Жууукъ бардым къатларына –
Тансыкъ болгъанма атынга.

Ала айтадыла ийнар,
Аны къатлай, анга ийнан.
Дарий-мууар кийип, кѳгюм...
Алгъышымы эрип кѳбю.

Кюнѳом, минип сары атха,
Насып ючюн къазауатха
Кирди, чачама деп туман.

Белги бергенме аязгъа –
Хапар айтсын деп ол жазгъа...
О, сен - къыйын кюнде туугъан!

6.
Жазны къучагъында сѳзюм
Жарыр, тапмаз кибик сѳгюм.
Макъам – къанат берген бир зат,
Аны алып, учар азат.

Санга тюберме жолумда.
Къолум тиер да къолунга.
Санап чыгъарма тасхамы,
Шуѳх эталмай башханы.

Мен – насыплы кюнде туугъан –
Сени танып, билип тургъан!
Сюйюп айтама атынгы.

Узакъ болса да арабыз,
Бирден экиди жарабыз.
Иги эталмайбыз аны.

7.
Кесинг, сѳзюнг да биргеме
Къалып, келип ѳмюрледе,
Жырда, кюйде айтылгъанда,
Сени бери къайтарыргъа

Сюйюп, къарайма эрттеннге,
Ийнанмай сен кетгенинге.
Тиеди тюненеча кюн,
Алай эштип турама кюй.

Сабий кюледі тюшюнде,
Анга къарайма, кючсюне.
Тансыкъ болгъанды ол санга!

Бара-баргъанында ѳсюп,
Сюймеклигинг анга кѳчюп,
Билек боллукъду ол манга.

8.

Жюрегими эталмай сел,
Сакълап турама: сен келсенг,
Башха тюрлю болур жашау.
(Къутхар мени, Уллу Алдау!)

Жазар эдим, дедим, дууа,
Озгъан насыбымы къууа.
Къайгып келирмисе артха
Жылгъа, кюннге, бир сагъатха?

Тасха сѳзюм санга ачыкъ
Болур ючюн, жүрек ачып,
Санап чыгъарма мен аны.

Санга айталмай къойгъаным
Мени тохтамай сойгъанын
Кѳрюп, чыдамайды жаным.

9.

Сени излей да, чакъыра,
Чыгъып барама мен къыргъа.
Андан, сууукъ болса да кюн,
Узакълагъа жетеди кюй.

Эштип, болурмуса женгил?
Тѳбенгини озуп, женгип,
Кирип келирмисе юйге,
Менича, кѳрюрге сюе?..

Салкъын аяз, къонуп ташха,
Кетип турады сагъышха.
Аны да - къайгъылы жолу.

Сѳзюм жеталмайды сени,
Барып турса да кечени.
Ол тилекден топпа-толу.

10.

Дунияла ѳлчеминде,
Бирден бирге кѳчгенинде,
Къойгъан болмазса кесинлей
Сезиминги – иесизлей.

Аны алайлыгъын эслеп,
Жарсып айланмай, кечди деп,
Ариу айтама хар кюнде,
Сен ол затны эштсенг суюе.

Сени эсден кетерирге
Мени сенсиз этерикле
Эрттеледен кюрешдиле.

Алай сезим – узакъ жоллу.
Аны сезген - топпа-толу.
Андан ариу таж эшдиле.

11.

Артха къарайма къууанып,
Жыргъа, сыргъа да сукъланып.
Мен айтмай, билмей тургъанны
Санайды кӧп кюню аны.

Анда жилийды къууанчым,
Озгъан затха жарсый, ачий, -
Жерден кетгенсе сен кӧкге...
Анда къалырмыса кӧпге?!

Булут жапханды чегетни.
Излеп, сурап, тапмам сени.
Алай жарлыды дуниям!

Жазгъа алгъын кибик чыгъа,
Турурму чум терек чагъа? –
Аны ургъанды элия.

12.

Тангым сенсиз келгенине,
Ачыу мени женгнгенине,
Жиляп, жарсып да къарадым,
Жууукъ эталмай араны.

Жаным, къалса да кесинлей,
Сени тутады эсинде.
Эсгериуле черегине
Къарайма мен, сейирсине.

Суудан таза эди жанынг.
Билип жашай эдим аны.
Насып эди сени барынг.

Жууукъ болсам да кышыма,
Къарап турлукъма ызыма:
Анда бир кӧп эди жарыкъ.

13.

Тансыкълыкъдан ёле турсам,
Не эсими артха бурсам,
Барама, алдана, суюе,
Назму эте, жарсый, кюе.

Сӧзюнг къалгъанды да эде,
Тангым мудах ата келсе,
Эсгериуле къучагъында
Батама мен ушагъыма.

Суююп киреме мен чарсха:
Анда жашайды да тасха –
Къайтып биргебиз экибиз.

Къачда чапракъ тюшгенинде
Жашарма мен тюшлеримде...
Нечик жарлы болгъанбыз биз!

14.

Къыйын болду айырылыу,
Сени манга къайгырыуунг
Мени сакълап айланганда,
Къысхартмады тилек жолла.

Босагъама жатып туман,
Манга эштдирмейин, тырман
Этеди, жол таба къарап,
Аны жингиригин къармап.

Боран согъады сыбызгъы,
Къары жабар ызыбызны. –
Къарап турама мен артха.

Суюмеклигим – уллу тасха.
Болалмай, болмайын башха,
Жашап турур жашдан къартха.

15.

Узун болмаз эди ёмюр,
Турсам кюнде сени кёрюп.
Болжал эталмады кьюугъун –
Сен не кыйын кюнде туудунг!

Жиляу эталмайма санга!
Айып саламыса манга?
Ачыу, къара кьюшлай, чёкдю,
Чёкдю да, дум этди кёкню.

Жаным болуп турады шу, -
Ариу эталмайды бушуу.
Сен не да де, сен не да айт.

Ол тюйрелгенди эсиме,
Чарсдан къарайма кесиме.
О, къайтала эсенг, бир къайт!

2006 год

БАШЛАРЫ

Къалкъый эди узакъда жулдуз

Ариу кюн
Къадар (Кёзюме ачыкъ...)
Насып (Къууанчны жашырын...)
Кечеде
Бары да – жангы
Жол
Тие эсе кюн
Ары жанына
Шошлукъда
Жел (Жоллагъа ие болуп...)
Кёзбау
Аны ючюн
Эсгериуле
Ёртен
Болмады
Озгъан
Тенг туююдю
Насып (Элия чакъгъан...)
Жангы
Жолум
Сен да, мен да
Эрттенлик
Къуу терекле
Эрттен чыкъ
Кюнюм
Сёз
Сейир эди
Кёпюрлени суу элтип
Къарап
Сейир этип
Туугъан кюнюнгде
Ай аллыма чыкъгъанда
Кетип баргъанда
Аязмыды, тангмыды?
Сюедиле экеу
Кюн
Жауун (Бзындан сюрген...)
Къайтып
Сен (Сабыр шошлукъну...)
Сюймеклик
Кечеги таукеллик

Къара бота
Ойнай келип
Къадар (Чырпа бѳркюн...)
Умут (Къанат алып...)
Къач
Ыннам
Насып (Эрттенликге ушап...)
Кюреш
Сагъыш
Биз (– Къалай ийнанайм...)
Алай эди
Тюртеме деп
Сен (Мени санга ушагъан...)
Юч жол
Жашчыкъ бла аппа
Дау
Тѳрт кюнню
Алдау
Батар кибик кюн ары
Булутда
Къалгъаны
Сен (Урлап, бугъуп...)
Сакълай
Шагъат
Терезеле
Орамда
Умут (Кѳкде жюзген...)
Тызыл
Жюз керти
Къучакъ
Тюбешиу
Хапар
Кюрешеме
Кел артха
Келгенди
Къула тюзде – жаш адам
Хар окъну да
Энди уа
Тюберме санга
Санга келген – сѳзюнг керекли
Тамычыдан, балчыкъдан
Къарам
Алайды
Сен да, мен да сѳйгенле
Жашайдыла жерде адамла

Кѳайдады?
Санга тюбегеним – кѳууанчым
Тансыкѳлыкѳ
Келген, кетген
Сырын ачхан
Аяз
Жашау
Кѳара кече
Тирмен
Чюйрелик
Жанкѳоз чакѳгъан арада
Кѳарайдыла аллынга
Тал терек
Черек
Кѳапханла
Жомакѳ
Адамны эси
Сакѳлап турсакѳ
Анда
Бир зат
Жабалакѳ
Кѳзлерингде насып
Кѳрюр ючюн
Айта эдинг
Жауун (Жибиген кѳонакѳ...)
Уллу кюн
Оюн
Сен (Жашаяллыкѳ тюйюл эдим...)
Сюйгенден
Кѳоркѳууум
Айлана эди
Жауарыкѳ кюнлей
Тансыкѳлыкѳ
Аз сѳлеше
Барысы да
Жомагѳынга жаным кирип
Сени кѳрюр ючюннге
Жер этегинде
Игилик
Эки чекни арасы
Умут (Аны, муну кѳзюне...)
Анга неди бу сауѳга?
Умут, алып кѳанатла
Кюнню жылы аьламы
Жолла салып

Не иги эди
Сени ызынгдан
Тенгиз жагъасында
Сѳзюбюз жарты
Къачхы кюнде
Сакълай эдим
Ол тангда
Сен (Сабырлыкъ ауанасы...)
Черек
Анда да бар дуня
Сѳзюнг
Кете туруп
Жел (Желни жалан табанлары...)
Кѳл
Желни къуууп
Насып излей
Керти жюрекде жилий
«Сѳзюнг – ариу...»
Унутсам
Сен бла мен
«Китап жазады...»
«Танг алада...»
Сен ашыкъма кетерге
«Жашау жолда...»
«Алданмагъан...»
«Уллу сууну...»
Тауда
Хар не да
Алай эди
Кече
Кѳзден алгъа
Ауазынг
Жырлайды сабий
Башил айда
Тилек
Жауун (Кеси тюзлюгюне...)
Жашау
Жетер эди кючюм
Кечди
«Къачып баргъан...»
Акъ къар
Кече, кюн да
Къара агъач
Юч кюн
Сени эсгере

«Неди не мени игилигим?»
Дуня – кезиу
Билмей
«Жюрегими басып...»

Бошалып кългъынчы жол

Жулдузум
Анда
Кюн да, от да, жауун да
Адам
Жол – жууукъ
Олтуруп-туруп
«Бошалып кългъынчы жол...»
Мудах болдула
Сен (Сѳзюнг бийикден...)
Ёлюм бла жашау
Кюн тийгенди жолунга
Барадыла адамла
Дуня дегенинг
Сени жолунг
Кече
Санга – саулукъ
Жауун (Жерни кѳууанчындан...)
Акъ жолла
Жюрек аузумда
Аны ючюн
«Бушуу келди...»
Санга жарсып
«Къарап, сени бир кѳрмей...»
Сюйгенден
Кѳкге кетген
Сагъыш
Бир уууч жарыкъ
«Ким жетеди умутха?»
«О, кѳкню узакълыгъы...»
Отдан жаратылып
Эсгериу
Эшик, терезе да ач
Тырман
Бар эди
Насып (Жаным тынды...)
Саугъа
Жашау
Шахарда

Сураг
Жауун (Ётюрюк – умут...)
Энгта да бир кыш
Къарагъач бла кюн
Бетден-бетге
Атлам
Тасха
Ол къарагъан бийикден
Жыр, назму айтып
«Кимни сакълай эсенг да...»
Кюч
Жангы тангнга чыкъдыкъ
Минчакъ
Жай
Къадар (Чегет къолгъа...)
Танг келеди
Батхан кюн
Къызны сагъышлары
Бетинге къарадым да
Тауда ингир
Уя
Къууана эди жаным
Сокъур
Тилек этип
Жангыз терек бла тебенги
Къарай эдим
Биз (Эшик сакълагъан насып...)
Жолла
Кёп эди
Айырылыу
Уча эдим
Жангы кюн
Бар эди
Къутхар
Шургу
Къайда?
Ана тилим
Оюмла
Жёге
Жаз
Базманда
Уллу суймеклик
Адам
Ол
Сен – узакъда

Экиси
Сѳзюм
Сѳлешдинг
Эртте эди
Насып (Андамыды, мындамыды...)
Акътерек
Жазым
Заман
Сен кесинги ая
Жашау ючюн таукеллик
Кетдинг
Эки бийик
Бир кюнде
Жел (Жюреги, оу-шау этип...)
Жангызлыкъ
Иймезме сени
Азат жел
Сейир
Эки жаны
Жел (Азат жолларын сайлап...)
Жаралы
Жомакъ
Сѳзюнг
Болжал
Окъуйдула санга
Сен эдинг
Тюзю бла терси
Жюк
Тюш
Кел

Тюбешиу – айырылыу (сонет поэма)